

ทฤษฎีของวิสต์เกนส์ไตน์เกี่ยวกับจิตของสัตว์

นายธน วงศ์เครือมัน

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

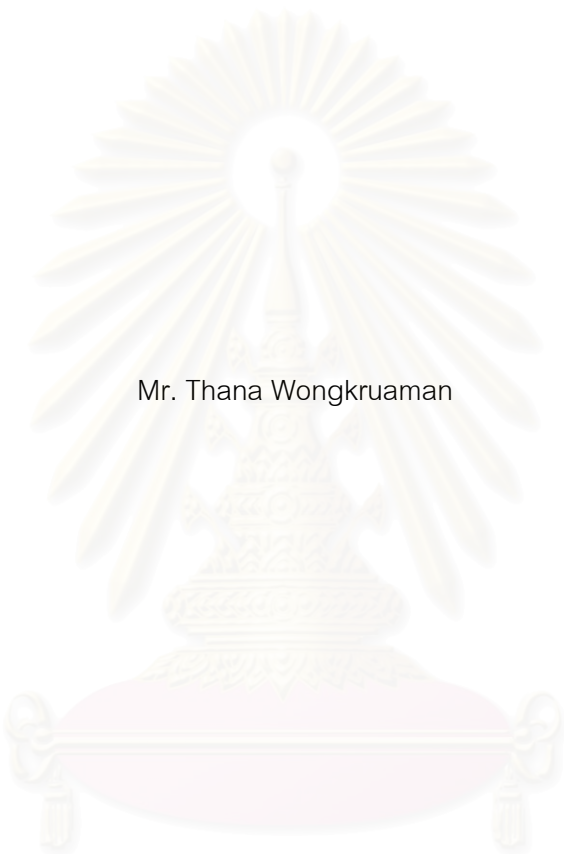
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-1267-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WITTGENSTEIN ON ANIMAL MINDS

Mr. Thana Wongkruaman

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Philosophy

Department of Philosophy

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-1267-5

นายธน วงศ์เครือมัน : ทรรศนะของวิตต์เกินสไตน์เกี่ยวกับจิตของสัตว์ (WITTGENSTEIN ON ANIMAL MINDS) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริเพ็ญ พิริยจิตกรกรกิจ. 61 หน้า.
ISBN 974-03-1267-5.

ปัญหาเรื่องสวัสดิการของสัตว์ (animal welfare) เป็นปัญหาที่ได้รับการถกเถียงอย่างมากในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา เหตุผลหนึ่งที่น่ามาอ้างก็คือ การมีอยู่ของจิตของสัตว์ วิตต์เกินสไตน์เป็นนักปรัชญาคนสำคัญซึ่งความคิดของเขามีอิทธิพลต่อวงการปรัชญาปัจจุบันอย่างมาก เขากล่าวเรื่องจิตของสัตว์เอาไว้แต่ไม่ชัดเจนนัก ดังนั้น วัตถุประสงค์ประการแรกของวิทยานิพนธ์นี้ก็คือ ดีความทรรศนะของวิตต์เกินสไตน์ในเรื่องจิตของสัตว์ หลังจากนั้นจะเป็นการวิจารณ์ทรรศนะของวิตต์เกินสไตน์ที่ดีความได้ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ประการที่สองของวิทยานิพนธ์นี้

ผลจากการศึกษาพบว่านักปรัชญาท่านต่างๆ ได้เสนอการตีความทรรศนะของวิตต์เกินสไตน์จาก *Philosophical Investigations* และ *Zettle* ดังนี้ โรลลิน (Bernard E. Rollin) จากหนังสือ *The Unheeded Cry: Animal Consciousness Animal Pain and Science* และ เฟรย์ (R.G. Frey) จากหนังสือ *Interests and Rights: The Case Against Animals* ดีความวิตต์เกินสไตน์จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัว (private language argument) อย่างเป็นทางการดีความที่นอกเหนือ ส่วน เดอกราเซีย (David DeGrazia) จากบทความ "Wittgenstein and The Mental Life of Animals" ดีความโดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกันของระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์โดยรวม ผู้วิจัยเห็นว่าการตีความวิตต์เกินสไตน์จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นทางการดีความ จะทำให้ข้อสรุปที่ได้ ออกนอกกรอบความคิดของวิตต์เกินสไตน์ แนวทางการตีความที่น่าเชื่อถือ จะต้องตีความโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์โดยรวม ซึ่งทำให้ได้ข้อสรุปว่าสัตว์สามารถมีความเจ็บปวด อารมณ์ ความเชื่อ และความคิดได้ ในทรรศนะของวิตต์เกินสไตน์ภาษาเป็นศักยภาพที่สัตว์ไม่มี ซึ่งทำให้มันไม่สามารถมีความหวังในสิ่งที่ไม่ได้อยู่ต่อหน้า และไม่มีความคิดในระดับที่ซับซ้อนเช่นในมนุษย์ แม้กระนั้นการทดลองร่วมสมัยเกี่ยวกับสัตว์บางประการก็ทำให้น่าเชื่อว่าสัตว์บางชนิดมีศักยภาพทางภาษา

ภาควิชา.....ปรัชญา..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....ปรัชญา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2544

4180129722 : MAJOR PHILOSOPHY

KEYWORD: WITTGENSTEIN / ANIMAL / MINDS / LANGUAGE / MORAL STATUS

THANA WONGKRUAMAN : WITTGENSTEIN ON ANIMAL MINDS.

THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF. SIRIPHEN PIRIJITRAKORNKIT,Ph.D.

61 pp. ISBN 974-03-1267-5

Animal's welfare is a problem which has been severely argued in the past twenty years. One reason of those argument is an existence of animal mind. Wittgenstein, the great philosopher which his idea has strongly influenced comtemporary philosophy, cited the problem of animal mind obscurely in his work. Thus, the first objective of this thesis is to interpret Wittgenstein's idea of animal mind. Then, I will criticize that interpreted idea, the second objective of this thesis.

The result of this study finds that many philosophers interpret Wittgenstein's idea from his works, *Philosophical Investigations* and *Zettle*. Bernard E.Rollin's book, *The Unheeded Cry: Animal Consciousness Animal Pain and science*, and R.G.Frey's book, *Interests and Rights: The Case Against Animals*, interpret Wittgenstein's idea from private langauge argument. But David DeGrazia's article, "Wittgenstein and the Mental Life of Animals", interprets by considering the coherence in the whole of Wittgenstein's philosophical system. I see that the interpretation of Wittgenstein's idea from only private language argument leads to the conclusion which is external from framework of his idea. The convinced interpretation must consider the coherence in the whole of his philosophical system. This conclude that animal can have pain, emotion, belief and thought. In Wittgenstein's idea, animal does not have linguistic ability which makes animal cannot hope for unrepresented thing and cannot have more complicate thought as human. However, some contemporary experiments lead to the belief that few animals have linguistic ability.

Department..... Philosophy..... Student's signature.....

Field of study.....Philosophy..... Advisor's signature.....

Academic year 2001

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ พล.ต.ต.สมพร วงศ์เครือมัน สำหรับคำสั่งสอน และแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต

ขอกราบขอบพระคุณ ทันตแพทย์หญิง ไพจิตร วงศ์เครือมัน สำหรับ ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจ ที่มีให้เสมอมา ตลอดจนเป็นแรงขับเคลื่อนให้ข้าพเจ้าดำเนินการวิจัยชิ้นนี้ต่อไปเมื่อคราวท้อแท้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ สำหรับคำปรึกษา ความเอาใจใส่ และเป็นแม่แบบของนักวิชาการที่ดี หากปราศจากท่านผู้นี้การวิจัยชิ้นนี้ไม่มีวันสำเร็จลงได้

ขอขอบคุณ ปิยฤดี ชัยพร สำหรับความช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาด้านการเรียน ด้วยคำแนะนำของท่านผู้นี้ส่งผลให้ข้าพเจ้าพัฒนาการเรียนขึ้นเป็นลำดับ

ขอขอบคุณ ปานเดช ชินตระการ และ เทพทวี ไชควคิน สำหรับเอกสารที่จำเป็น และเอกสารที่มีประโยชน์ตามลำดับ

ขอขอบคุณ รชฎ ศาตราวุธ และนรชัย เกียรติก่อเกิด สำหรับการแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ

หากวิทยานิพนธ์นี้ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด ความดีนั้นขอมอบให้กับ พล.ต.ต.สมพร วงศ์เครือมัน ทันตแพทย์หญิง ไพจิตร วงศ์เครือมัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ และ ปิยฤดี ชัยพร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 การตีความทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์ที่นักปรัชญาเสนอไว้.....	4
บทที่ 3 ข้อวิจารณ์การตีความที่นักปรัชญาเสนอไว้.....	35
บทที่ 4 ประเมินทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์.....	49
บทที่ 5 บทสรุป.....	57
รายการอ้างอิง.....	59
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	61

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี 1970 เริ่มมีการถกเถียงเรื่องสวัสดิการของสัตว์ (animal welfare) สถานะทางศีลธรรม จะสามารถมีในสัตว์ได้หรือไม่จำเป็นต้องพิจารณาจากจิตของสัตว์ ผลประโยชน์ (interest) เป็น มโนทัศน์สำคัญซึ่งไม่ว่ามองจากสำนักประโยชน์นิยม (utilitarian) หรือมุมมองในเรื่องสิทธิ (right) ผล ประโยชน์จะเป็นตัวตัดสินสิ่งมีชีวิตใดๆว่ามีสถานะทางศีลธรรมหรือไม่ เฟรย์ (R.G.Frey) อ้างว่าสัตว์ ไม่มีความปรารถนา (desire) เพื่อสรุปว่าสัตว์ไม่มีสถานะทางศีลธรรม เนื่องจากเฟรย์นั้นเห็นว่าความ ปรารถนาเป็นหลักฐานของการมีผลประโยชน์ ซิงเกอร์ (Peter Singer) ในทางกลับกันเห็นว่าสัตว์มี ผลประโยชน์ได้ เนื่องจากสัตว์สามารถพึงพอใจ (pleasure) หรือทุกข์ (suffer) นอกจากความ ปรารถนา ความพึงพอใจ และความทุกข์ สภาวะทางจิตอื่นๆ หรือศักยภาพของสัตว์ อาทิเช่น การรับ รู้ (perception) ความเจ็บปวด ความเชื่อ ความตั้งใจ (intention) ความคิด หรือศักยภาพทางภาษา ยัง ถูกใช้เป็นหลักฐานถึงสถานะทางศีลธรรมในสัตว์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสำนักทางจริยศาสตร์ของนักปรัชญา แต่ละท่านว่าต้องการสิ่งใดเป็นหลักฐานถึงการมีผลประโยชน์ในสิ่งมีชีวิต

วิตต์เกินสไตน์เป็นนักปรัชญาท่านหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อวงการปรัชญาร่วมสมัย ทรรศนะของ เขาในเรื่องจิตของสัตว์จึงได้รับความสนใจว่าเขามีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร ซึ่งได้มีการตีความเรื่องนี้ ในหลายลักษณะ อาทิเช่น เฟรย์ (R.G.Frey) ตีความว่าในทรรศนะของวิตต์เกินสไตน์เพื่อสนับสนุนว่า สัตว์ไม่สามารถตระหนักถึงตัวตน (self-conscious) โรลลิน (Bernard E.Rollin) เห็นว่าในทรรศนะ ของวิตต์เกินสไตน์สัตว์ไม่มีมโนทัศน์ นักปรัชญาทั้งสองท่านที่ได้กล่าวมาตีความวิตต์เกินสไตน์จาก ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว (private language argument) อย่างเป็นทางการ เดอกราเซีย (David DeGrazia) ตีความโดยพิจารณาจากระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์โดยรวม แนวทางการ

* ในเรื่องเกี่ยวกับสถานะทางศีลธรรมของสัตว์ สามารถดูเพิ่มเติมได้ในหนังสือ Taking Animals Seriously: Mental Life and Moral Status ของ David DeGrazia หน้า 3-10

ตีความที่น่าเชื่อถือน่าจะเป็นการนำเสนอแนวทางการพิจารณาเรื่องจิตของสัตว์อีกแบบหนึ่ง ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องสวัสดิการของสัตว์ได้

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 ตีความธรรมชาติของวิตต์เกินสไตน์ในเรื่องจิตของสัตว์
- 2.2 ประเมินธรรมชาติของวิตต์เกินสไตน์ตามการตีความในข้อ 1

3. ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้หนังสือ Philosophical Investigations (PI) (1953) เป็นหนังสือหลักในการพิจารณา ส่วน Zettle (Z) (1967) และ The Blue and Brown Books (BB) (1958) นั้นจะใช้เป็นเอกสารประกอบการพิจารณา เนื่องจาก Zettle กับ The Blue and Brown Books เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ขึ้นโดยรวบรวมการจดบันทึก หรือบทความต่างๆที่วิตต์เกินสไตน์ได้เขียนเอาไว้ ซึ่งเขาไม่มีโอกาสตรวจสอบถึงความถูกต้องเหมือนใน Philosophical Investigations อนึ่ง Tractatus Logico-Philosophicus (1922) นั้นถือเป็นหนังสือสำคัญอีกเล่มหนึ่งซึ่งแสดงความคิดช่วงแรกของเขาเอาไว้ และไม่ได้กล่าวถึงเรื่องจิตของสัตว์ ผู้วิจัยจึงไม่นำหนังสือดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา เนื้อหาบางส่วน of Tractatus Logico-Philosophicus นำมาแสดงให้เห็นพลวัตทางความคิดของเขาเท่านั้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยทำการวิจัยหนังสือ และบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุป บทที่ 2 จะเป็นการเสนอการตีความวิตต์เกินสไตน์ของนักปรัชญาท่านต่างๆ อาทิเช่น โรลลิน (Bernard E. Rollin) เฟรย์ (R.G. Frey) ที่ตีความวิตต์เกินสไตน์จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นเอกเทศ และเดอกราเซีย (David DeGrazia) ซึ่งตีความโดยพิจารณาถึงความสอดคล้องในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ทั้งหมด บทที่ 3 จะทำการวิเคราะห์ถึงแนวทางการตีความที่น่าเชื่อถือที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การตีความจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นเอกเทศนั้นผลของการตีความผู้วิจัยเห็นว่าออกนอกกรอบความคิดของวิตต์เกินสไตน์ แนวทางการตีความของเดอกราเซียที่ตีความโดยคำนึงถึงความสอดคล้องทั้งระบบจึงเป็นแนวทางที่น่าเชื่อถือ ส่วนใน

บทที่ 4 เป็นการนำผลของการตีความมาประเมินโดยการทดลองร่วมสมัยซึ่งสรุปได้ถึงศักยภาพทางภาษาในสัตว์บางชนิด

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 เป็นพื้นฐานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทางจริยศาสตร์ต่อไป
- 5.2 เพิ่มพูนงานวิจัยทางปรัชญาจิตให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

การตีความทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์ที่นักปรัชญาเสนอไว้

ในการตีความทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์เกี่ยวกับจิตของสัตว์ ลักษณะของการตีความเป็นไปได้ในหลายแนวทาง บ้างตีความจากเนื้อหาสำคัญบางประเด็น อาทิเช่น ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว (private language argument) บ้างนำข้อความต่างๆที่กล่าวถึงสัตว์ในหนังสือของวิตต์เกนสไตน์มาประกอบการพิจารณา

ในการพิจารณาทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์ ข้อความที่เกี่ยวกับสัตว์แต่ละข้อความต้องการการตรวจสอบถึงความเข้ากันได้กับระบบปรัชญาของเขาโดยรวม หรือแม้กระทั่งความเป็นไปได้ที่จะมีความขัดแย้งกันระหว่างข้อความ นอกจากนี้ประเด็นสำคัญแต่ละประเด็นหากพิจารณาโดยเอกเทศอาจมีพลังทางเหตุผลของตนเอง ทำให้เราสามารถตีความประเด็นเหล่านั้น ออกนอกกรอบความคิดของวิตต์เกนสไตน์ในบทนี้ข้าพเจ้าจึงขอลำดับถึงการตีความทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์จากนักปรัชญาท่านต่างๆ และกล่าวถึงเนื้อหาปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัญหา และจะวิจารณ์การตีความของนักปรัชญาท่านต่างๆ เพื่อหาแนวทางที่น่าเชื่อถือที่สุดต่อไป

1. ประเด็นสำคัญในปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์

โดยส่วนใหญ่การตีความทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์เรื่องจิตของสัตว์จากนักปรัชญาท่านต่างๆจะเป็นการตีความจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นเอกเทศ โดยมีได้พิจารณา ร่วมกับประเด็นสำคัญอื่นๆ ซึ่งผลจากการตีความโดยส่วนใหญ่เป็นด้านลบ ดังนั้นวิตต์เกนสไตน์จึงมักถูกมองว่าเขาเห็นว่าสัตว์ไม่มีจิต** ก่อนที่จะเริ่มกล่าวในรายละเอียดถึงการตีความดังกล่าว

* หนังสือของวิตต์เกนสไตน์บางเล่ม เช่น Zettle เป็นการรวบรวมข้อความ หรือการบันทึกต่างๆของเขา ซึ่งได้ตีพิมพ์หลังจากวิตต์เกนสไตน์ได้เสียชีวิตแล้ว และเขาไม่ได้มีโอกาสตรวจสอบในขั้นตอนต่างๆก่อนตีพิมพ์ ดังนั้นเป็นไปได้ที่ข้อความบางส่วนของหนังสือเล่มนั้นจะถูกแก้ไขหากเขาได้มีโอกาสตรวจสอบ

** ซิงเกอร์ กล่าวถึงทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์ไว้ในหน้า 14 ของหนังสือ Animal Liberation ซิงเกอร์เห็นว่าในทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์เราไม่สามารถกล่าวถึงสภาวะการรับรู้ (state of consciousness) ในสัตว์อย่างมีความหมายได้เนื่องจากสัตว์นั้นไม่มีภาษา ในส่วนต่อไปข้าพเจ้าไม่ขอนำทฤษฎีของซิงเกอร์มากล่าวถึง

ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว และเรื่องธรรมชาติของภาษาในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์เสียก่อน

1.1 ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว

ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวเริ่มต้นที่ PI 243 วิตต์เกินสไตน์ตั้งคำถามว่า เป็นไปได้ไหมที่จะมีภาษาที่กล่าวถึงประสบการณ์ทางจิตของเราซึ่งเป็นภาษาที่ผู้อื่นไม่มีวันเข้าใจได้ ลองสังเกตภาษาในชีวิตประจำวันของเราดู ภาษาที่เราใช้อยู่นั้นมีการกล่าวถึงวัตถุสาธารณะที่สามารถรับรู้ได้สำหรับทุกคน อาทิเช่น โต๊ะ ต้นไม้ หรือร่างกาย นอกจากนี้ก็มีคำที่กล่าวถึงประสบการณ์เฉพาะตัวของผู้กล่าว อาทิเช่น เจ็บ หรือหิว เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่ว่าคำในภาษาปกติของเรานั้นจะกล่าวถึงวัตถุอันเป็นสาธารณะ หรือประสบการณ์เฉพาะตัวก็ตาม บุคคลอื่นก็สามารถเข้าใจคำพูดของเราได้ทั้งหมด ภาษาเฉพาะตัวที่วิตต์เกินสไตน์หมายความถึงนั้นจะต้องเป็นประสบการณ์เฉพาะตัวที่รู้ได้เฉพาะตัวของผู้นั้น ผู้อื่นไม่มีวันที่จะเข้าใจ หรือไม่ว่าพยายามเท่าใดก็ไม่สามารถที่จะถอดรหัสออกได้

จาก PI 258 วิตต์เกินสไตน์ให้เราลองจินตนาการความพยายามในการจัดบันทึกประสบการณ์เฉพาะตัวในวันหนึ่งๆ สมมุติว่ามีความรู้สึกเกิดขึ้น ให้เราจดตัวอักษร “s” ลงไปในสมุดบันทึก และเมื่อความรู้สึกดังกล่าวเกิดขึ้นอีกเราก็จัดบันทึกลงไปเหมือนเดิมอีก เมื่อเราลองพิจารณาตามที่วิตต์เกินสไตน์กล่าวหาเราสามารถให้ความหมายกับตัวอักษร “s” จากการจัดบันทึกดังกล่าวก็แสดงว่าภาษาเฉพาะตัวน่าจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามวิตต์เกินสไตน์ปฏิเสธว่าในการพยายามจัดบันทึกความรู้สึกเราไม่สามารถมีเกณฑ์ในการตรวจสอบ (criteria of correctness) ถึงความคงที่ของความหมายของตัวอักษร “s” ถ้าฟังความจำของเรานั้นยังไม่พอในการใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินได้ เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นทุกครั้งเป็นความรู้สึกเดิมหรือไม่ หากมีใครโต้แย้งว่าเขาสามารถเชื่อมั่นในความจำของเขาได้ วิตต์เกินสไตน์จะตอบว่าบุคคลผู้นั้น เหมือนซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันหลายเล่มเพื่อตรวจสอบว่าชื่อนั้นจริงหรือไม่ (PI 265) และเนื่องจากการให้ความหมายกับประสบการณ์เฉพาะตัวนั้นเป็นไปได้ ดังนั้นในความคิดของวิตต์เกินสไตน์ภาษาส่วนตัวที่ใช้กล่าวถึงประสบการณ์ของผู้กล่าวโดยลำพังนั้น ก็ไม่สามารถเป็นไปได้ด้วย

อีกเนื่องจากเนื้อหาในส่วนอื่น อาทิเช่น ส่วนของโฟจลินส์ (Robert J. Fogelin) นั้นสามารถทำความเข้าใจร่วมกับทฤษฎีของชิงเกอร์ได้

ในการปฏิเสธถึงการให้ความหมายกับประสบการณ์เฉพาะตัวดังกล่าวของวิตต์เกินสไตน์ หากพิจารณาจากเท่าที่ได้กล่าวมา อาจยังทำให้ไม่เข้าใจได้ชัดเจนนักถึงธรรมชาติของการให้ความหมายของคำว่าหากการจดบันทึกดังกล่าวเป็นไปได้แล้ว ในสถานการณ์ใดเราจึงจะสามารถให้ความหมายกับคำได้ ซึ่งในการทำความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้นจะต้องกล่าวถึงระบบปรัชญาภาษาของวิตต์เกินสไตน์โดยรวมนอกเหนือจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนี้

1.2 การทำตามกฎ (rule following) เกมภาษา (language game) และรูปแบบชีวิต (form of life)

จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว วิตต์เกินสไตน์สรุปว่าภาษาเฉพาะตัวนั้นเป็นไปได้เนื่องจากไม่มีเกณฑ์ในการตรวจสอบความหมายของคำว่าคงที่หรือไม่ คำถามที่ตามมาคือในระบบปรัชญาภาษาของวิตต์เกินสไตน์การที่สัญลักษณ์ (sign) เช่น คำพูด ตัวหนังสือ หรือแม้แต่สีหน้าท่าทาง จะมีความหมายได้นั้นต้องการเงื่อนไขอะไรบ้าง

การจะตอบปัญหาในเรื่องการให้ความหมายกับสัญลักษณ์ดังกล่าว ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องที่สมควรหยิบยกมาพิจารณาคือ เรื่องการทำตามกฎ วิตต์เกินสไตน์พูดถึงเรื่องการทำตามกฎไว้ตั้งแต่ PI 198 สิ้นสุดลงที่ PI 242 เขาเชื่อว่าไม่มีสัญลักษณ์ใดที่มีความหมายได้ในตนเอง การที่สัญลักษณ์จะมีความหมายขึ้นอยู่กับการใช้สัญลักษณ์นั้นในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ในการใช้สัญลักษณ์เราไม่สามารถใช้โดยคนเดียวเพียงลำพัง เราต้องใช้สัญลักษณ์ตามข้อตกลงร่วมกันทางสังคม ใน PI 198 เขากล่าวว่ากฎนั้นเปรียบเสมือนป้ายบอกทาง เช่นเมื่อเราเดินไปถึงสี่แยกซึ่งมีป้ายบอกทางอยู่ ในการที่เราจะทำตามป้ายบอกทางเป็นไปได้ที่เราจะทำตามโดยตัวเราเองเพียงลำพัง บุคคลใดทำตามป้ายนั้นหมายถึงต้องมีการตกลงร่วมกันบางอย่างกับการใช้ป้ายนั้น เป็นประเพณี (PI 198) ดังนั้นในการให้ความหมายต่อสัญลักษณ์เราจะต้องใช้สัญลักษณ์นั้นๆภายใต้สถานการณ์หนึ่งทางสังคม การใช้ในสถานการณ์ดังกล่าวความหมายของสัญลักษณ์คงที่เนื่องจากเรามีเกณฑ์ทางสังคมเป็นตัวกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ เมื่อใดที่เราใช้สัญลักษณ์ในความหมายที่คลาดเคลื่อนจะมีกลไกทางสังคมตรวจสอบ และแก้ไขความหมายของสัญลักษณ์นั้น ยกตัวอย่างเช่นในสถานการณ์หนึ่งเด็กชายเขี้ยวมองเห็นเสาธง เขาชี้เสาธงแล้วกล่าวว่า “ต้นไม้” พ่อแม่ของเด็กชายเขี้ยวได้ยินเข้าจึงกล่าวว่า “ผิดแล้ว นั่นเสาธง” ในสถานการณ์นี้ความหมายของคำถูกตรวจสอบและแก้ไขจากพ่อแม่ ภายหลังจากเด็กชายเขี้ยวจึงสามารถใช้คำต่างๆได้อย่างมีความหมายคงที่ กล่าวโดยสรุปคือสังคมนั้นคุ้มครองความหมายของสัญลักษณ์อยู่นั่นเอง

ในเรื่องการทำตามกฎที่ได้กล่าวไป การให้ความหมายกับสัญลักษณ์นั้นขึ้นอยู่กับการใช้สัญลักษณ์นั้นในสถานการณ์หนึ่งๆ นั้นแสดงว่าในสถานการณ์ที่แตกต่างกันสัญลักษณ์หนึ่งสามารถมีความหมายแตกต่างกันไปได้ตามสถานการณ์ที่ใช้ แนวคิดปรัชญาภาษาลักษณะนี้ของวิตต์เกินสไตน์ เป็นแนวคิดทางปรัชญาช่วงหลังของเขาซึ่งเป็นการปฏิเสธระบบปรัชญาภาษาช่วงแรกของเขาเอง ใน Tractatus (1922) ใน Tractatus ภาษามีหน้าที่สะท้อนความเป็นไปของโลก ความหมายของสัญลักษณ์จะมีได้ก็โดยการที่เราใช้สัญลักษณ์บ่งชี้ไปสู่วัตถุ ภาษาจึงมีโครงสร้างทางตรรกเป็นหนึ่งเดียว เขาพยายามสร้างภาษาที่มีความสมบูรณ์ทางตรรก (logical perfect language) ขึ้นมาเพื่อขจัดปัญหาอันเกิดจากภาษา อาทิเช่น ปัญหาอภิปรัชญา เมื่อวิตต์เกินสไตน์เขียนหนังสือ Tractatus เสร็จเขาเลิกสนใจปรัชญาเนื่องจากเขาคิดว่าแนวคิดในหนังสือเล่มนั้นได้ขจัดปัญหาทางปรัชญาได้จนหมดสิ้นแล้ว แต่ภายหลังเขาได้กลับมาทบทวนความคิดของตนเองใหม่อีกครั้งแล้วเกิดความเห็นที่แตกต่างจากเดิมในเรื่องธรรมชาติของภาษา ซึ่งเขาเห็นว่าภาษาไม่ได้มีโครงสร้างทางตรรกเพียงหนึ่งเดียวเพื่อใช้สะท้อนความเป็นไปของโลก แต่มีโครงสร้างที่หลากหลาย ความหมายของสัญลักษณ์เปลี่ยนไปได้ตามสถานการณ์ต่างๆ ดังนั้นปรัชญาในช่วงหลังของเขาจึงมีแนวคิดเรื่องเกมภาษาขึ้นเพื่อใช้แทนสถานการณ์ต่างๆ ที่บุคคลจะใช้สัญลักษณ์ใดๆ ให้ความหมายตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน^{*} ใน PI 2 เป็นการแสดงเกมภาษาแบบง่ายๆ แบบหนึ่ง ในสถานการณ์นั้นมีช่างก่อสร้างกับผู้ช่วย คนหนึ่งกล่าวชื่ออุปกรณ์ก่อสร้าง ส่วนคนที่สองมีหน้าที่หยิบอุปกรณ์ก่อสร้างมาส่งให้ เมื่อคนที่หนึ่งกล่าวค้อน คนที่สองก็หยิบค้อนมาให้ เมื่อกล่าวไขควง คนที่สองก็หยิบมาให้ จะเห็นได้ว่าสถานการณ์นี้คำว่า “ค้อน” หรือ “ไขควง” นั้นไม่ได้หมายถึงชื่อของวัตถุ แต่หมายถึงการหยิบวัตถุนั้นๆ มาให้ผู้กล่าว ใน PI 23 วิตต์เกินสไตน์ยกตัวอย่างเกมภาษาอีกมากมาย อาทิเช่น เกมภาษาในสงคราม การออกคำสั่ง การรายงาน หรือการเล่าเรื่อง แต่ละเกมภาษาล้วนมีการตกลงร่วมกันในความหมายของสัญลักษณ์ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้ และการตรวจสอบแก้ไขทางสังคมถึงความคงที่ของความหมายของสัญลักษณ์นั้นๆ

ธรรมชาติของภาษาลักษณะที่ได้กล่าวมา ความหมายเกิดขึ้นจากการตกลงร่วมกันของผู้ใช้ภาษาในชุมชนหรือสังคม การที่คนในสังคมจะสามารถเข้าใจ และมีข้อตกลงร่วมกันบางอย่างได้ วิตต์เกินสไตน์กล่าวว่าคนเหล่านั้นน่าจะมีความเหมือนกันในรูปแบบของชีวิต ซึ่งเป็นที่มาของเนื้อหาเรื่องรูปแบบชีวิตซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญอีกส่วนหนึ่งในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์

^{*} การเปลี่ยนแนวคิดเรื่องธรรมชาติของภาษาของวิตต์เกินสไตน์ สามารถดูเพิ่มเติมได้ในหนังสือ

ใน PI,P.223e วิดต์เกนส์ไตน์กล่าวว่า การที่เราเข้าไปในสังคมหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากเรา แม้ว่าเราจะสามารถรู้ภาษาของสังคมนั้น บางครั้งเราก็ไม่สามารถเข้าใจผู้คนในสังคมนั้นได้ในชีวิตประจำวันของเรา ข้าพเจ้าเชื่อว่าสามารถพบเห็นตัวอย่างลักษณะดังกล่าวได้ไม่ยาก อาทิเช่น เวลาที่เราอธิบายความหมายของคำว่า “หมั่นไส้” หรือ “เกรงใจ” ให้กับชาวตะวันตก แม้ว่าชาวตะวันตกเหล่านั้นจะสามารถพูดภาษาไทยได้แต่ก็เป็นการยากที่เขาจะเข้าใจความหมายของคำเหล่านั้นจนกว่าจะมีการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมของเรา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้เราสามารถเห็นภาพรวมของระบบปรัชญาของวิดต์เกนส์ไตน์ชัดเจนขึ้น และสามารถทำความเข้าใจกับข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการให้ความหมายกับสัญลักษณ์เราต้องการกระบวนการทางสังคมเพื่อตรวจสอบความคงที่ของความหมาย เมื่อเรากล่าวถึงประสบการณ์เฉพาะตัวของเราซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้ทางสังคมความหมายของสัญลักษณ์ อาทิเช่น “s” ก็ไม่มีวันมีเกณฑ์ในการตรวจสอบความคงที่ของความหมายบุคคลทุกคนนั้นรับรู้ได้เพียงประสบการณ์เฉพาะตัวของตน เราไม่สามารถรับรู้ถึงประสบการณ์ใดๆของบุคคลอื่น เรามองเห็นวัตถุสาธารณะเช่น ต้นไม้ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น แต่เราไม่สามารถรับรู้ถึงประสบการณ์ทางสายตา (visual experience) ในการเห็นต้นไม้ของคนอื่นได้ ในกรณีนี้สมมตินายแดงชี้แล้วกล่าวว่า “ต้นไม้” การใช้คำของนายแดงนั้นมีความหมายเนื่องจากสามารถตรวจสอบจากคนอื่นได้ แต่ถ้านายแดงเพิ่งประสบการณ์ทางสายตาของตนเองแล้วใช้คำว่า “v” บ่งถึงประสบการณ์นั้น การใช้คำในแบบหลังนี้ไม่สามารถเกิดความหมายใดๆได้ เนื่องจากบุคคลอื่นไม่สามารถรับรู้และตรวจสอบประสบการณ์ทางสายตาของนายแดงได้

1.3 ประสบการณ์ทางจิตกับพฤติกรรม

เมื่อได้ทำความเข้าใจถึงเหตุผลของวิดต์เกนส์ไตน์ในการปฏิเสธภาษาเฉพาะตัวไปแล้ว ในส่วนนี้ข้าพเจ้าจะขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำต่างๆในชีวิตประจำวันของเราที่ดูเหมือนจะกล่าวถึงประสบการณ์เฉพาะตัว เช่นคำว่า “เจ็บ” “หิว” “เศร้า” หรือ “ความคิด” เป็นต้น หากวิดต์เกนส์ไตน์ปฏิเสธว่าเราไม่สามารถให้ความหมายกับประสบการณ์เฉพาะตัวแล้วคำเหล่านี้มีใช้ในภาษาของเราได้อย่างไร ในขั้นแรกลองพิจารณาคำกล่าวของวิดต์เกนส์ไตน์ดูก่อน

มันจะเป็นอย่างไรหากมนุษย์ไม่มีการแสดงออกถึงความเจ็บปวด (ถ้าเราไม่ร้องหรือแสดงสีหน้า) มันคงเป็นไปไม่ได้ที่จะสอนให้เด็กรู้จักคำว่า “ปวดฟัน” (PI 257)

เมื่อลองจินตนาการตามที่วิตต์เกนสไตน์เสนอ หากเราไม่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมเลยเมื่อรู้สึกเจ็บเราจะไม่มีวันแน่ใจได้ว่าความรู้สึกของเราที่เกิดขึ้นนั้นมีในคนอื่นหรือไม่ ไม่ว่าเราจะสอนเด็กอย่างไรแม้แต่วิธีการที่น่ากลัว เช่นใช้เข็มหมุดแทงที่แขนเด็กแล้วกล่าวคำว่า “เจ็บ” เด็กคนนั้นอาจมีประสบการณ์ความเจ็บปวดเกิดขึ้นอาจทุกข์กับความเจ็บปวดนั้น แต่ตัวเขาเมื่อไม่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมของความเจ็บปวดนั้นเลย อีกทั้งเขาก็กังไม่เคยเห็นบุคคลอื่นมีพฤติกรรมแสดงความเจ็บปวดเช่นเดียวกัน สถานการณ์เช่นนี้ความเป็นไปได้ในการสงสัยในความหมายของคำว่า “เจ็บ” สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เด็กอาจคิดว่าเราหมายถึงเข็มหมุด การแทงเข็ม หรือแม้กระทั่งการทำโทษก็เป็นได้ ใน PI 293 วิตต์เกนสไตน์ยกตัวอย่างเรื่องเต่าทองในกล่อง (beetle in a box) เพื่อประกอบความเข้าใจดังกล่าว เขาสมมติว่าคนกลุ่มหนึ่งมีกล่องของตนเองอยู่ และในแต่ละกล่องมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า “เต่าทอง” อยู่ คนกลุ่มนี้จะสามารถตรวจสอบกล่องได้เฉพาะกล่องของตนเองเท่านั้น วิตต์เกนสไตน์ตั้งคำถามว่าเป็นไปได้ไหมที่จะมีคำว่า “เต่าทอง” ใช้ในภาษาของคนกลุ่มนี้ แน่หนอนวิตต์เกนสไตน์เชื่อว่าตราบดีที่เราไม่สามารถตรวจสอบสิ่งใดๆในกล่องของคนอื่นเราก็ไม่สามารถใช้คำซึ่งบ่งถึงสิ่งนั้นได้ในภาษา เป็นไปได้ที่ของในกล่องของคนอื่นจะเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา หรือแม้กระทั่งจะเป็นกล่องที่ว่างเปล่า ดังนั้นการจะมีคำใดก็ตามในภาษาหนึ่งๆ เช่นคำว่า “เจ็บ” หรือ “เต่าทอง” เราจะต้องมีบางสิ่งที่สามารถตรวจสอบทางสาธารณะได้ซึ่งในที่นี้คำว่า “เจ็บ” มีในภาษาเราได้ด้วยพฤติกรรมความเจ็บปวด ส่วนคำว่า “เต่าทอง” อาจยังไม่มีบทบาทในเกมภาษาใดๆของกลุ่มคนในตัวอย่างเลยเนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบความหมายของมันได้อย่างเป็นสาธารณะ ดังนั้นเมื่อเราทราบว่าพฤติกรรมของเรานั้นเองที่ทำให้เรามีคำที่ดูเหมือนจะกล่าวถึงประสบการณ์เฉพาะตัวเหล่านี้ใช้ในภาษา แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าคำว่า “เจ็บ” นั้นบ่งถึงพฤติกรรมความเจ็บปวด เช่นเอามือถูแก้ม หรือคำว่า “สุข” นั้นบ่งถึงการยิ้มแต่อย่างใด การใช้คำเหล่านี้มีใช้ในลักษณะใดได้บ้างวิตต์เกนสไตน์กล่าวถึงไว้หลายแห่ง อาทิเช่น

คำพูดซึ่งฉันแสดงออกถึงความจำนั้นคือ ปฏิกริยาโต้ตอบของความจำ
ของฉัน (memory-reaction) (PI 343)

“ฉันคาดหวังในเสียงดังอยู่ทุกขณะ” คือการแสดงออกของความคาดหวัง
(Z 53)

มนุษย์เราเมื่อมีประสบการณ์ใดๆเกิดขึ้นไม่ว่าเจ็บ หิว คาดหวังหรือมีความสุข เราจะมีพฤติกรรมแบบดั้งเดิม (primitive behaviour) ในการแสดงออกของประสบการณ์เหล่านั้น วิตต์ เกนส์ไตน์เชื่อว่าการแสดงออกทางภาษานั้นเป็นส่วนที่เพิ่มเติม (extension) ออกมาจากพฤติกรรมแบบดั้งเดิมเหล่านี้

การที่เราจะแน่ใจหรือคาดเดาได้ว่ามีใครสักคนนั้นเจ็บ มีพฤติกรรมการแสดงออกทางธรรมชาติหลายอย่าง ภาษาของเรานั้นเป็นแค่ส่วนที่พัฒนามาจากพฤติกรรมเหล่านี้ เกมภาษาของเรานั้นเป็นส่วนเพิ่มเติมมาจากพฤติกรรมแบบดั้งเดิม (เกมภาษาของเรานั้นเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง) (Z 545)

เราเริ่มเรียนรู้การแสดงออกทางพฤติกรรมแบบใหม่ได้หลายรูปแบบ เมื่อเด็กเจ็บ และร้องไห้ ผู้ใหญ่อาจวิ่งมาปลอบ และสอนให้เรารู้จักการใช้คำ และการกล่าวข้อความ ผู้ใหญ่เหล่านี้กำลังสอนการแสดงออกทางพฤติกรรมของการเจ็บในแบบใหม่ (PI 244) ดังนั้นคำว่าเจ็บจึงเข้ามาแทนที่การทำหน้าตาบูดเบี้ยว หรือร้องไห้ นอกจากการใช้คำเหล่านี้ในลักษณะของการแสดงออกทางพฤติกรรมแบบหนึ่งแล้ว เรายังใช้คำเหล่านี้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นในสถานการณ์ต่างๆอีกด้วย เช่น “ฉันเจ็บ” ในบางกรณีใช้ขอความช่วยเหลือ “ฉันกำลังคิด” หมายถึงให้ผู้อื่นเงียบเสียง หรือ “ฉันโกรธ” อาจเป็นการข่มขู่ให้คนกลัวก็ได้

เมื่อเราได้เห็นตัวอย่างลักษณะของการใช้มโนทัศน์ทางจิตในภาษาของเขาแล้ว อาจมีข้อสงสัยขึ้นมาได้ว่า ในระบบปรัชญาของวิตต์ เกนส์ไตน์นั้นปฏิเสธการมีอยู่ของประสบการณ์ทางจิตใดๆด้วยหรือไม่ คำตอบในที่นี้คือ วิตต์ เกนส์ไตน์ไม่ได้ปฏิเสธประสบการณ์ทางจิตของเรา เพียงแต่เขาเชื่อว่าประสบการณ์ทางจิตเหล่านั้นไม่มีบทบาทในเกมภาษาของเรา กล่าวคือเราไม่สามารถใช้คำไปถึงมันได้นั่นเอง ดังนั้น แนนอน เมื่อคุณดีใจหมายถึงคุณดีใจจริงๆ (Z 487) และ แนนอน มันมีบางสิ่งเกิดควบคู่ไปกับการร้องของฉัน (PI 296) ดังนั้นหากมีใครระบุว่าในระบบปรัชญาของวิตต์ เกนส์ไตน์นั้นปฏิเสธการมีประสบการณ์ทางจิต เขาจะได้กลับไปว่า

ครั้งแล้วครั้งเล่าที่เราสรุปว่าประสบการณ์ทั้งหลายนั้น “ไม่มี”(nothing) เปล่าเลย แม้มันจะไม่ใช่ “บางสิ่ง”(something) แต่ก็ไม่ใช่ “ไม่มี” อยู่เลย เราควรสรุปเพียงว่า คำว่า “ไม่มี”(nothing) นั้นควรจะกล่าวในทำนองที่

ว่ามันมี “บางสิ่ง”(something) ที่ “ไม่มี”(nothing) สิ่งใดจะกล่าวถึงมัน
(PI 304)

หากจะกล่าวโดยสรุปในส่วนนี้นั้นก็คือ พฤติกรรมของเรานั้นจำเป็นอย่างไรต่อการมีมโนทัศน์ทางจิตใดๆที่ใช้ในภาษาของเรา ดังนั้นในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ประสบการณ์ทางจิตใดๆที่เกิดขึ้นหากเรามีคำในภาษากล่าวถึงมันได้แล้ว นั่นหมายถึงเรามีพฤติกรรมการแสดงออกของประสบการณ์ทางจิตนั้นๆ การจะกล่าวได้ว่าบุคคลใดเจ็บ เสียใจ คิด หรือ เชื่อสิ่งใด ในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์พฤติกรรมของบุคคลนั้นจึงมีความสำคัญในการเป็นเกณฑ์ตัดสิน (criteria) ถึงสิ่งเหล่านั้น

‘กระบวนการทางจิต’ (inner process) นั้นต้องการเกณฑ์ตัดสินทางภายนอก (PI 580)

ข้อความที่ประกอบไปด้วยมโนทัศน์ทางจิตเอกพจน์บุรุษที่หนึ่งเช่น เมื่อนายแดงกล่าวว่า “ฉันปวดฟัน” ไม่ได้เป็นการสำรวจภายใน (introspection) ของนายแดงต่อประสบการณ์เฉพาะตัวของเขา แล้วใช้สัญลักษณ์ “ปวดฟัน” บ่งถึง หรือให้ชื่อประสบการณ์ดังกล่าวเพื่อทำการบรรยาย (description) หรือรายงาน (report) ออกมาในภาษา แต่เป็นเพียงพฤติกรรมแสดงออกอย่างหนึ่งของการปวดฟันของนายแดงนั่นเอง ดังนั้นจึงไม่มีความแตกต่างอย่างไรในการที่นายแดงจะกล่าวว่า “ฉันปวดฟัน” กับมีบุคคลที่สามกล่าวว่า “นายแดงปวดฟัน” เพราะข้อความทั้งสองล้วนเป็นพฤติกรรมแสดงออกของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเหมือนกัน

การรับรู้ (consciousness) นั้นเห็นได้ชัดเจนที่ใบหน้าและพฤติกรรมของเขา พอๆกับที่เห็นได้ในตัวของตนเอง (Z 221)

ดังที่ได้กล่าวมา หากเราเห็นนายแดงหกล้ม ร้องไห้ และเอามือกุมแผล พฤติกรรมของนายแดงเราสามารถกล่าวได้ว่า “นายแดงเจ็บ” เมื่อเราเห็นนายแดงเดินไปมา ดูนาฬิกา ชมวัดคิ้ว และตรวจสอบปฏิทิน จากพฤติกรรมของเขาเราสามารถกล่าวได้เช่นกันว่า “เขาคาดหวัง” ว่าใครจะมาหา แต่จากคำกล่าวของเราที่ว่านายแดงเจ็บ หรือคาดหวังนั้นเราไม่ได้กำลังหมายถึงประสบการณ์ หรือกระบวนการภายในใดๆที่กำลังเกิดขึ้นของนายแดง บัดด์ (Malcolm Budd, 1989: 19) กล่าวเรื่องนี้ไว้ชัดเจน สำหรับวิตต์เกินสไตน์ เขาปฏิเสธว่า คำว่า ‘มองเห็น’ ‘จินตภาพ’ ‘เจ็บ’ ‘ความตั้งใจ’ ‘ความสุข’ ‘ความเชื่อ’ และอื่นๆ เป็นคำที่บ่งถึง (stand for)

สภาวะ(state) เหตุการณ์ (event) หรือกระบวนการ (process) ที่เป็นบ่อเกิดแห่งพฤติกรรมที่ทำให้การมองเห็น การจินตภาพ การตั้งใจ ความสุข และความเชื่อ นั้นแสดงออก การที่เราจะกล่าวว่าใครคิด หรือหมายความว่าถึงสิ่งใดสมมติ คือ นายแดง คิดถึงนายดำ แม้เราสามารถมองเข้าไปในใจนายแดงเราก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าเขากำลังคิดหรือหมายถึงใครอยู่ หากพระเจ้ามองเข้ามาในใจเรา ท่านจะไม่มีวันเห็นบุคคลที่เรากำลังหมายความว่า (PI,P.217e) ภาพที่ปรากฏในใจของนายแดงเราอาจตีความได้หลายอย่าง ใน PI,P.54e รูปคนชราเดินขึ้นเขาเราอาจมองว่าเขากำลังขึ้นไถลลงจากเขาก็ได้ นอกจากนี้ใน PI,P.11e รูปนักมวยอาจเป็นการแสดงให้เห็นลักษณะของการป้องกันที่ถูกต้อง ลักษณะการยืนที่ดี หรืออาจเป็นภาพของใครบางคนก็ได้ ใน PI 321,322 ก็เช่นเดียวกัน วิดท์เกนสไตน์แสดงถึงความเข้าใจ (understanding) ว่าไม่ได้หมายถึงความรู้สึกวาบที่เกิดขึ้นในช่วงที่เราเข้าใจสิ่งใด เราใช้มโนทัศน์ทางจิตในหลายลักษณะ ในการพิจารณาว่าใครคนหนึ่งกำลังเจ็บ คาดหวัง เข้าใจ หรือคิดสิ่งใด เราไม่สามารถพิจารณาจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยจำเพาะเจาะจง พฤติกรรมของเขา สภาวะแวดล้อม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน และหลัง ตลอดจนลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นมีความสำคัญในการตัดสิน ปากที่ยิ้ม นั่น 'ยิ้ม' เฉพาะในใบหน้าของมนุษย์ (PI 583) ประสบการณ์ หรือกระบวนการทางจิตที่เกิดขึ้นหากไม่พิจารณาร่วมกับบริบทในสถานการณ์หนึ่งๆ มันก็เหมือนเราจินตนาการถึงปากมนุษย์ที่ยิ้มที่ไม่ได้พิจารณาร่วมกับใบหน้าของมนุษย์ ซึ่งหากนำไปใส่ในใบหน้าสัตว์ หรือมนุษย์ต่างดาว อาจกลายเป็นใบหน้าที่โกรธ หรือกลัวก็เป็นได้ หากเราต้องการที่จะมองอย่างกระจ่างขึ้น...เราต้องมองในรายละเอียดว่ามีอะไรเกิดขึ้น เราต้องดูมันอย่าง 'ใกล้ชิด' (PI 51) ในการทดลองเชิงประจักษ์เพื่อหาสภาวะภายในใดๆในฐานะสิ่งที่มีมโนทัศน์ทางจิตของเราบ้างถึง ไม่ว่าสภาวะนั้นจะเป็นการทำงานของสมอง ระบบประสาท หรือสารเคมีใดๆก็ตาม การทดลองดังกล่าวไม่สามารถเป็นไปได้ (ดูได้ใน BB,P.7-8 และ Z 609) ในความคิดของข้าพเจ้า อาจมีการทดลองที่ค้นพบสารเคมี หรือการทำงานของสมองที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่เราทำใจทฤษฎีคณิตศาสตร์ ปัญหาจะยังไม่เกิดถ้าเราไม่เรียกสารเคมี หรือการทำงานของสมองนั้นว่า "ความคิด" การทดลองดังกล่าวสามารถให้ความรู้ และความเข้าใจต่อเราในเรื่องการทำงานของสมอง และสารเคมีในร่างกายได้ แต่ในวงการปรัชญาจิตมีสำนักทางปรัชญาที่ได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ทางสมอง และระบบประสาท ซึ่งพยายามอธิบายสถานะทางภววิทยาของจิตด้วยการทำงานของสมอง และระบบประสาท สำหรับระบบปรัชญาของวิดท์เกนสไตน์ ...ไม่มีกระบวนการในสมองใดสัมพันธ์ไปกับการคิด (Z 608) แนวคิดของสำนัก ดังกล่าวนั้นวิดท์เกนสไตน์เชื่อว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาปรัชญาจิตได้เนื่องจากเป็นการแก้ปัญหาที่ผิดทาง ปัญหาทางภววิทยาของจิตนั้นเกิดขึ้นมาจากความเข้าใจผิดทางภาษาซึ่งจะหมดไปหากเรามี

มุมมองทางภาษาที่ถูกต้อง* ข้าพเจ้าเห็นว่าประเด็นเรื่องเกมภาษา หรือข้อถกเถียงเรื่องภาษา เฉพาะตัวนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการทำความเข้าใจกับเรื่องภาษา อันจะนำไปสู่มุมมองที่ถูกต้องดังกล่าว ดังนั้นเป้าหมายจึงอยู่ที่การวิเคราะห์ภาษา ไม่ใช่ต้องการจะตอบปัญหาทางภววิทยาของจิต

2. การตีความจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว

2.1 โรลลิน (Bernard E. Rollin) กับข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว

โรลลินได้ตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวไว้ในบทที่ 6 ของหนังสือ *The Unheeded Cry: Animal Consciousness, Animal Pain, and Science* (1989) เขาพยายามยืนยันสถานะทางศีลธรรมของสัตว์โดยการสนับสนุนการมีมโนทัศน์ในสัตว์ จากการตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของเขา เขาสรุปว่าในทรวงของวิตต์เกินสไตน์สัตว์นั้นไม่สามารถมีมโนทัศน์ได้ และในเมื่อสัตว์ไม่มีมโนทัศน์สัตว์จึงไม่สามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ตลอดจนคำนึงถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ความเจ็บปวดในสัตว์ถึงแม้เกิดขึ้นได้นั้นจึงไม่สำคัญแต่อย่างไรเนื่องจากสัตว์ไม่มีความวิตกกังวลก่อนหรือหลังความเจ็บปวด ความเจ็บปวดนั้นเกิดขึ้นชั่วคราวและไม่มีผลต่อชีวิตของมันอีกต่อไป เนื่องจากลักษณะการตีความทรวงของจิตของสัตว์ของวิตต์เกินสไตน์โดยโรลลินนั้นเป็นไปในทางลบ เขาจึงโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว และจากการโจมตีดังกล่าวทำให้ข้าพเจ้ามีความเห็นตรงกับนักปรัชญาบางท่านว่าโรลลินนั้นมีความไม่เข้าใจในข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกินสไตน์ ซึ่งยังผลให้การตีความของเขาไม่น่าเชื่อถือ ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงการตีความ และการโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของโรลลินในส่วนต่อจากนี้ แต่จะยังไม่วิจารณ์โดยละเอียดซึ่งจะขอวิจารณ์ในบทต่อไป

* ปัญหาภววิทยาของจิตเริ่มมาตั้งแต่สมัยของเดการ์ต ซึ่งเชื่อว่าจิตมีคุณสมบัติที่แตกต่าง และมีอยู่อย่างเป็นอิสระจากร่างกาย วิตต์เกินสไตน์เชื่อว่าปัญหาทางภววิทยาดังกล่าวเกิดจากความเข้าใจผิดทางภาษา การกล่าวข้อความในชีวิตประจำวันของเรา อาทิเช่น ในการกล่าวว่า “จงคิดก่อนพูด” ทำให้เราเข้าใจว่ามีความคิดซึ่งอยู่ในจิต คำพูดของเราเป็นเพียงการแสดงออกของความคิดเท่านั้น ในการปฏิเสธการตอบปัญหาทางภววิทยาของจิตสามารถอ่านเพิ่มเติมได้ในหนังสือ Wittgenstein, Meaning and Mind ของ แฮกเกอร์ (P.M.S Hacker) หน้า 27-30

โรลลินเริ่มต้นโดยการกล่าวถึงการได้มโนทัศน์ในปรัชญาภาษาของวิตต์เกนสไตน์ก่อน เขากล่าวว่าการได้มโนทัศน์จะต้องมีกฎในการใช้มโนทัศน์ ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้อย่างเป็นสาธารณะ ซึ่งแสดงว่าเราจะต้องมีหนทางที่จะตรวจสอบการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ที่ผิด ทั้งหมดนี้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อพาหะ (vehicle) ของมโนทัศน์นั้นเป็นสาธารณะ และรับรู้ได้โดยคนอื่น ซึ่งบุคคลอื่น ๆ ในสังคมจะเป็นผู้ตรวจสอบ และแก้ไขการใช้มโนทัศน์ให้ถูกต้องโรลลินยกตัวอย่างเด็กเรียนรู้มโนทัศน์ “สุนัข” เด็กคนนั้นอาจเรียกวัวว่าสุนัข และเมื่อเด็กคนนั้นเรียกวัวว่า “สุนัข” จะมีคนมาแก้ไขให้ หากขาดหนทางในการแสดงออก และตรวจแก้ไขมโนทัศน์ในทางสาธารณะ เราจะไม่มีหนทางหยุดบุคคลไม่ให้ใช้มโนทัศน์แตกต่างกันทุกครั้ง

จากที่กล่าวมา โรลลินเห็นว่าเป็นข้อคิดเห็นที่ค่อนข้างแข็งที่เดียว เขาได้ตีความการมีมโนทัศน์ในสัตว์โดยกล่าวว่า มนุษย์นั้นมีคำพูดอันเป็นพาหะของมโนทัศน์ที่เป็นสาธารณะ แต่ต่างจากกรณีของสัตว์ โรลลินเห็นว่าสัตว์มีเพียงประสบการณ์ภายในเท่านั้น อาทิเช่น ประสบการณ์การรับรู้ (perception) ที่ใช้เป็นพาหะของมโนทัศน์ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีมโนทัศน์ “น้ำ” สัตว์มีเพียง “ความจำ” กับ “ประสบการณ์ทางสายตา” เท่านั้นที่เป็นพาหะของมโนทัศน์ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อสัตว์จะใช้ประสบการณ์ทางสายตาของมันเป็นพาหะของมโนทัศน์ “น้ำ” วันแรกเมื่อมันเห็นน้ำมันได้จดจำภาพน้ำนั้นเอาไว้ พอวันที่สองเมื่อมันเห็นน้ำอีก มันจึงพยายามประยุกต์ใช้ประสบการณ์ทางสายตาที่มันเห็นในวันนี้ เปรียบเทียบกับความทรงจำในภาพน้ำของวันแรก แต่ความพยายามดังกล่าวไม่สามารถให้ความหมายกับประสบการณ์ทางสายตาได้ เช่นเดียวกับชายที่พยายามให้ความหมายกับสัญลักษณ์ “s” การใช้เพียงความจำทั้งในชายคนนั้นและในตัวอย่างของสัตว์ ดังที่ได้เคยกล่าวไปมันไม่ต่างอะไรกับการซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันหลายเล่มเพื่อตรวจว่าชื่อนั้นเป็นจริงหรือไม่ ดังนั้นในทฤษฎีของโรลลินเนื่องจากสัตว์มีเพียงประสบการณ์ภายในของมันมันจึงไม่สามารถประยุกต์ใช้มโนทัศน์อย่างมีความหมายได้ ในทฤษฎีของโรลลินวิตต์เกนสไตน์จึงปฏิเสธการมีอยู่ของมโนทัศน์ซึ่งหมายความว่าปฏิเสธการมีจิตในสัตว์นั่นเอง ภายหลังจากที่โรลลินได้ตีความทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์ผ่านข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวแล้ว เขาได้โจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวซึ่งมีเนื้อความดังต่อไปนี้

* ตั้งแต่สมัยของเดการ์ตที่เชื่อว่าภาษานั้นเปรียบเสมือนหลักฐานยืนยันการมีอยู่ของจิต เดการ์ตเชื่อว่ามนุษย์ต่างจากสัตว์ตรงที่มนุษย์มีภาษาซึ่งหมายถึงมีมโนทัศน์ มนุษย์จึงสามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ มนุษย์สามารถชั่งน้ำหนักและตัดสินใจเลือกการกระทำของตนเองเป็นอิสระ ตลอดจนตระหนักถึงตัวตน แต่สัตว์นั้นติดอยู่กับสิ่งเร้าในขณะปัจจุบันไม่สามารถคิดเชื่อมโยงเรื่องราว ไม่สามารถตระหนักถึงตัวตน ในทฤษฎีของเดการ์ต สัตว์จึงไม่มีจิตและไม่มีสถานะทางศีลธรรม ไม่ต่างจากเครื่องจักรที่ดีนี่เอง

โรลลินให้เราสมมุติเหตุการณ์ตามเขา วันหนึ่งสุนัขของเราเห็นเราเขย่าขวดผสมเหล้าคอกเทล สุนัขตัวนั้นตรงเข้ามาหาเราเพราะนี่กว่าเราจะให้อาหาร แต่เราตอบกลับไปว่า “นี่ไม่ใช่ของเจ้า” และไม่ให้อาหารแก่สุนัข ในกรณีนี้โรลลินเห็นว่ามโนทัศน์ “เคาะจาน-เวลาอาหาร” นั้นสามารถถูกตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะได้ โรลลินกล่าวว่าเราไม่เห็นความแตกต่างในกรณีนี้กับกรณีของเด็กเรียกวัวว่า “สุนัข” ในอีกกรณีหนึ่งสมมติสุนัขเห็นภาพลวงตาของน้ำ (เป็นภาพลวงตาเมื่อเราขับรถในถนนที่ร้อน เรามักเห็นเหมือนมีน้ำอยู่ข้างหน้าแต่เมื่อขับรถเข้าไปใกล้ภาพน้ำก็จะหายไป) อยู่เบื้องหน้า ทันใดนั้นเมื่อสุนัขเดินเข้าไปหาน้ำมันก็ถูกตรวจสอบ และแก้ไขอย่างเป็น “สาธารณะ” เมื่อมันพบว่าน้ำหายไป ในทรรศนะของโรลลิน จากตัวอย่างทั้งสองจะเห็นว่าสัตว์สามารถมีมโนทัศน์และถูกตรวจสอบทางสังคมได้โดยไม่ต้องมีพาหะของมโนทัศน์อันเป็นสาธารณะ เช่น คำพูด หรือตัวหนังสือเหมือนมนุษย์ หากจุดนี้มีใครแย้งว่าถึงแม้สุนัขจะถูกตรวจสอบโดยสาธารณะถึงการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ได้ แต่สุนัขจะใช้มโนทัศน์นี้อย่างไรในครั้งต่อไป เนื่องจากสุนัขมีเพียงความทรงจำเท่านั้นสุนัขไม่มีทางรู้ได้ว่าใช้มโนทัศน์ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ คำตอบของโรลลินต่อข้อโต้แย้งนี้ก็คือ หากเราสงสัยในความทรงจำของเรา เราก็ต้องสงสัยในความทรงจำของคนอื่นได้ด้วย ถึงแม้มนุษย์จะมีเกณฑ์ทางสังคมในการตรวจสอบการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ แต่ความจำของคนอื่นที่ตรวจสอบการใช้มโนทัศน์ของเรานั้นเราจะแน่ใจได้อย่างไร บุคคลอื่นๆอาจใช้คำในความหมายที่แตกต่างกันไปทุกครั้งก็เป็นได้

ในการโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัว นอกจากการโจมตีในประเด็นที่ได้กล่าวไปแล้ว โรลลินได้โจมตีจุดอื่น ๆ อีก ข้าพเจ้าเห็นว่าเนื้อหาในส่วนนั้นไม่จำเป็นในการวิเคราะห์การตีความของเขา จึงไม่ขอนำมากล่าวในที่นี้

2.2 เฟอร์ย์ (R.G.Frey) กับข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว

หากตัดสินจากแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องจิต และสถานะทางศีลธรรมของสัตว์แล้ว เฟอร์ย์ กับโรลลินนั้นถือว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามกัน แต่จากการตีความทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์เกี่ยวกับเรื่องจิตของสัตว์แล้ว ทั้งสองมีความเหมือนกันอยู่สองด้าน นั่นคือตีความวิตต์เกนสไตน์จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นเอกเทศ และผลจากการตีความนั้นออกมาในเชิงลบเหมือนกัน

จากบทที่ 8 ของหนังสือ *Interests and Rights: The Case Against Animals* (1980) เฟอร์ย์ตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกนสไตน์ ว่าสัตว์นั้นไม่สามารถตระหนักถึงตัวตน (self-conscious) เพื่อใช้เป็นข้ออ้างของข้อสรุปสองข้อด้วยกัน ข้อแรก คือ สัตว์ไม่มีความ

ปรารถนา (desire) ไม่ว่าจะระดับใดๆ แม้แต่ความปรารถนาอย่างง่าย (simple desire)^{*} ส่วนข้อสอง สัตว์ปราศจากสถานะทางศีลธรรม

ในการที่สิ่งมีชีวิตใดจะมีความตระหนักถึงตัวตนได้ อย่างน้อยเมื่อมีประสบการณ์ทางจิตเกิดขึ้น สิ่งมีชีวิตนั้นจะต้องบ่งถึงถึงประสบการณ์ทางจิตนั้นในตัวตนอย่างมีความหมายได้ ในกรณีของมนุษย์เมื่อมีประสบการณ์ทางจิตใดๆเกิดขึ้น อาทิเช่น เจ็บ มนุษย์จะสามารถกล่าวข้อความ “ฉันเจ็บ” อย่างมีความหมาย เฟรย์นั้นรับข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัวของวิตต์เกินสไตน์ในการกล่าวข้อความ “ฉันเจ็บ” อย่างมีความหมาย บุคคลไม่สามารถกล่าวข้อความดังกล่าวโดยระบุถึงประสบการณ์เฉพาะตัว (ในที่นี้ คือความเจ็บปวด) เพียงลำพัง ความหมายของคำไม่สามารถมีเกณฑ์ในการตรวจสอบถึงความคงที่ได้ เฟรย์กล่าวถึงว่า จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัวของวิตต์เกินสไตน์ ข้าพเจ้าเห็นด้วยที่ว่า ในการที่ P แสดงถึง R อาทิเช่น “เจ็บ” นั้นไม่สามารถมีความหมายโดยการระบุถึงความรู้สึกที่เราทุกคนรู้ก็รู้ได้เฉพาะกรณีของตน แต่จะมีความหมายได้ก็ด้วยกฎ และข้อตกลงร่วมอันเป็นสาธารณะซึ่งสามารถถูกทำตามหรือละเมิดโดยการทำตาม หรือละเมิดสามารถถูกตรวจสอบได้อย่างเป็นสาธารณะ (Frey, 1980: 105-106)

ในสัตว์เช่น สุนัข เนื่องจากมันไม่มีภาษาสาธารณะ ในการให้ความหมายกับประสบการณ์ทางจิตใดๆจึงมีเพียงลำพังตัวมันเองเท่านั้น และลำพังตัวมันเกณฑ์ในการตรวจสอบความคงที่ของความหมายจึงไม่สามารถมีได้ สุนัขไม่สามารถตรวจสอบความหมายของประสบการณ์ทางจิตในทางสังคมได้ ดังนั้นเมื่อมีประสบการณ์ทางจิตใดๆเกิดขึ้นกับมัน มันจึงไม่สามารถระบุประสบการณ์เหล่านั้นว่าเกิดขึ้นกับตัวมันได้อย่างมีความหมาย ประสบการณ์ทางจิตใดๆจึง

^{*} เฟรย์มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิเสธความปรารถนาในสัตว์ เนื่องจากสัตว์ขาดความเชื่อ และขาดภาษา อย่างไรก็ตามนักปรัชญาบางท่าน อาทิเช่น เดนต์ (N.J.H.Dent) จากบทความ “Varieties of desire” ในหนังสือ Proceedings of the Aristotelian Society, Supplementary, Vol,1 (1976) หน้า 153-175 ซึ่งเดนต์พัฒนาแนวคิดของตนมาจากอริสโตเติล ระบุถึงระดับของความปรารถนาที่มีได้โดยไม่ต้องการความเชื่อ หรือภาษา เดนต์เห็นว่าความปรารถนาในมนุษย์นั้นซับซ้อนกว่าสัตว์ เมื่อเราเห็นอาหารเราอาจอยากรับประทานอาหารเพื่อบำรุงร่างกาย หรือต้องการอาหารที่เหมาะสมกับอาการป่วย ความปรารถนาในสัตว์นั้นไม่ซับซ้อน มันเพียงตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาในประสาทสัมผัส เดนต์เรียกความปรารถนาลักษณะนั้นว่า “ความปรารถนาอย่างง่าย (simple desire)” แต่หากเฟรย์ยอมให้มีความปรารถนาอย่างง่ายในสัตว์แล้ว ข้อโต้แย้งของเขาที่ว่าความปรารถนาต้องการความเชื่อ และภาษาก็จะสิ้นคลอน เฟรย์จึงต้องปฏิเสธความปรารถนาในสัตว์ทุกระดับแม้ความปรารถนาอย่างง่าย

เป็นเพียงประสบการณ์ที่เกิดขึ้น สุนัขไม่สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์นั้นเข้าสู่ตัวมัน และแน่นอนไม่สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ทางจิตกับสุนัขตัวอื่น หรือกับเจ้านายมันได้ จากที่กล่าวมาสำหรับเฟรย์ สัตว์จึงไม่สามารถตระหนักในตัวตนของมัน ดังที่ได้กล่าวไปแล้วเฟรย์ยืนยันว่าสัตว์ขาดความตระหนักถึงตัวตนเพื่อใช้สนับสนุนข้อสรุปสองข้อ

2.2.1 การปฏิเสธความปรารถนาอย่างง่ายในสัตว์

ด้วยเหตุผลที่ว่าสุนัขนั้นปรารถนาอย่างง่ายต่อกระดูก แต่มิได้ตระหนักถึงความปรารถนา นั้น หากเราจะกล่าวว่าสัตว์มีความปรารถนา ก็คงกล่าวได้เพียง ความปรารถนาไร้สำนึก (unconscious desire) เท่านั้น เฟรย์แย้งว่า การที่คำว่าปรารถนาไร้สำนึกจะมีได้นั้น ฐานของการใช้คำนี้มีมาจากคำว่าปรารถนาสำนึก (conscious desire) ซึ่งมีใช้เฉพาะในกรณีของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์สามารถตระหนักถึงความปรารถนาของตนเองได้ ปรารถนาไร้สำนึกเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อคนเรานั้นขาดสติ หรือมุ่งความสนใจไปที่จุดอื่นจนไม่ได้ตระหนักถึงความปรารถนาที่เกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากสัตว์ซึ่งมันไม่สามารถตระหนักถึงความปรารถนาของตนเองได้เลย คำว่าปรารถนาเท่าที่จะกล่าวได้ว่าสัตว์มีได้ซึ่งคือปรารถนาไร้สำนึกนั้นจึงเป็นคำกล่าวที่ขาดรากฐานแบบเดิม กล่าวคือเป็นการใช้ที่ผิดจากวัตถุประสงค์เดิมนั่นเอง

ทรรศนะของเฟรย์ที่ปฏิเสธการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ทางจิตในสัตว์นั้น อาจเปรียบเทียบกับแนวคิดของโฟจลินส์ (Robert J. Fogelin) จากหนังสือ Wittgenstein (1976) โฟจลินส์มองว่าข้อความต่างๆใน Philosophical Investigations และ Zettle ที่กล่าวถึงเรื่องสัตว์นั้น ตรงกับแนวคิดเรื่องการใช้คำพหุติภูมิ (secondary use of a word) ที่วิตต์เกินสไตน์ได้กล่าวถึงการใช้คำลักษณะดังกล่าวซึ่งผิดไปจากรากฐานเดิมเอาไว้ อาทิเช่น PI 282 *เรามักกล่าวถึงสิ่งที่ไม่เคลื่อนไหวว่ามันเจ็บ เช่นในการเล่นกับตุ๊กตา* คำว่าเจ็บรากฐานเดิมของมันมีใช้กับสิ่งมีชีวิตแต่ในการเล่นตุ๊กตากล่าวว่ามันเจ็บเป็นเพียงการใช้คำพหุติภูมิ ส่วนเหตุผลสนับสนุนที่ทำให้โฟจลินส์คิดเช่นนั้นมาจาก แนวคิดของวิตต์เกินสไตน์เรื่องความคาดหวังกับการเติม (expectation and its fulfillment) โฟจลินส์ตีความเรื่องดังกล่าวว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถคาดหวังในสิ่งที่ไม่ได้อยู่ต่อหน้า

* เงื่อนไขของการมีความตระหนักถึงตัวตนของเฟรย์นั้นรวมถึงความสามารถใช้ประสบการณ์ทางจิตนั้นกับสิ่งมีชีวิตอื่นได้เช่นกัน เขาได้รับความคิดดังกล่าวมาจากสตรอร์วสัน (P.F. Strawson) แต่เนื่องจากข้าพเจ้าเห็นว่าไม่เกี่ยวกับการตีความวิตต์เกินสไตน์จึงไม่นำมากล่าวในที่นี้ สามารถดูได้ในหนังสือ Individual ของสตรอร์วสัน หน้า 87-116

เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีภาษาเท่านั้น หากสัตว์ไม่มีภาษามโนทัศน์ “ความคาดหวัง” ก็ไม่สามารถใช้กับสัตว์ได้ เนื้อหาในเรื่องความคาดหวังกับการเติมเต็มมีดังนี้

เมื่อเราคาดหวังสิ่งใด เหตุการณ์ที่จะเติมเต็มความคาดหวังของเรานั้น เราสามารถกล่าวถึงมันได้แม้ว่าสิ่งที่เราคาดหวังจะไม่ได้อยู่ตรงนั้น หรือเหตุการณ์ที่เติมเต็มความคาดหวังของเรานั้นไม่มีวันที่จะเกิดขึ้น ปัญหาในเรื่องความคาดหวังกับสิ่งที่เติมเต็มความคาดหวัง เกิดจากการที่เราไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ทางจิตของเรา กับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นอันเป็นการเติมเต็มประสบการณ์ทางจิตนั้นๆ สมมติว่าเราคาดหวังว่านายแดงจะมา เราสามารถคาดหวังในการมาของนายแดงได้ทั้งที่นายแดงไม่ได้อยู่ที่นั่น และเป็นไปได้ว่านายแดงจะไม่มีวันมาเลยก็ได้ แต่เราก็ยังคาดหวังในตัวนายแดงได้ และระบุได้ถึงเหตุการณ์ที่เติมเต็มความคาดหวังนั้น เช่น ประตูเปิด และนายแดงเดินเข้ามา จากแนวคิดของวิตต์เกนสไตน์ที่เราได้กล่าวกันมาแล้ว สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ วิตต์เกนสไตน์ปฏิเสธว่าการที่เรากล่าวว่า “ฉันหวังว่านายแดงจะมา” นั้นไม่ได้เป็นการบรรยาย หรือรายงานประสบการณ์ทางจิตที่เกิดขึ้นในตัวเราขณะนั้น ข้อความดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการแสดงออกถึงความคาดหวังที่เกิดขึ้น หากเรายังคงคิดว่าข้อความ “ฉันหวังว่านายแดงจะมา” นั้นเป็นการรายงานประสบการณ์ทางจิตของเราที่จะถูกเติมเต็มได้โดยการเกิดขึ้นของชุดของเหตุการณ์ใดๆก็ตาม ปัญหาเรื่อง ความคาดหวัง กับ การเติมเต็มความคาดหวังจะไม่มีวันแก้ได้ ในเมื่อเราทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความดังกล่าวว่าเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมแสดงออกของความคาดหวังแล้ว หนทางในการแก้ปัญหาก็คัดเจี้ยนเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ยังหาจุดเชื่อมโยงกันไม่ได้ระหว่างประสบการณ์ทางจิต กับชุดของเหตุการณ์ที่เติมเต็มมัน กลายมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความคาดหวังของเรา กับชุดของเหตุการณ์ที่จะมาเติมเต็มเท่านั้น ในตอนนี้ลองพิจารณาความคิดของวิตต์เกนสไตน์ว่า พฤติกรรมของความคาดหวังของเรานั้นสามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่จะมาเติมเต็มมันได้อย่างไร

จะมีอะไรเกิดขึ้นถ้าเขาจะมา นั่นคือประตูเปิดและบางคนเดินเข้ามา ฯลฯ แล้วฉันจะมีทำอย่างไรบ้างในการคาดหวังว่าเขาจะมา นั่นคือฉันเดินไปมา ดูนาฬิกา ฯลฯ แต่กลุ่มของเหตุการณ์ทั้งสองไม่ได้มีส่วนใดคล้ายกันเลยแม้แต่น้อย แต่ในการที่ฉันเดินไปเดินมาฉันอาจกล่าวไปพร้อมกันว่า “ฉันหวังว่าเขาจะมา” ตอนนี้มีคล้ายกันอยู่ที่ไหนสักแห่ง แต่จะเป็นอะไรเล่า (PI 444)

เหตุการณ์ดังกล่าววิตต์เกินสไตน์พยายามแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการแสดงออกแบบดั้งเดิมเมื่อเราคาดหวังว่านายแดงจะมา เช่น เดินไปมา และดูนาฬิกา พฤติกรรมเหล่านั้นไม่มีส่วนเหมือนที่เป็นจุดเชื่อมโยงกับการมาของนายแดงได้เลย แต่มนุษย์เรานั้นมีศักยภาพทางภาษาซึ่งทำให้เราสามารถมีพฤติกรรมแสดงออกทางภาษาได้ ดังนั้นเมื่อเราพิจารณาพฤติกรรมแสดงออกทางภาษา เช่นกล่าวว่า “ฉันหวังให้ ‘นายแดงมา’ ” กับประโยคที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เดิมเติมความคาดหวังคือ “ประตูเปิด และ ‘นายแดงมา’ ” นั้นเราจะสามารถพบจุดเชื่อมโยงที่เราพยายามหาได้ ดังนั้นวิตต์เกินสไตน์สรุปปัญหาดังกล่าวโดยกล่าวว่า ในภาษานั้นเองที่ความคาดหวังกับการเติมเต็มพบกัน (PI 445)

จากการพิจารณาในเรื่องความคาดหวังและการเติมเต็มดังกล่าวโฟจลินส์เชื่อว่าในพรมแดนของภาษาเท่านั้นที่ความคาดหวังกับสิ่งที่เติมเต็มพบกัน เราสามารถคาดหวังในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือไม่ได้อยู่ตรงหน้าได้ สำหรับสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีภาษาจะมีเพียงพฤติกรรมแสดงออกแบบดั้งเดิม (primitive behaviour) (ดูได้ใน PI 541,545) เท่านั้นที่เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้น ซึ่งจะตอบสนองกับสิ่งเร้าที่มีอยู่ต่อหน้าเท่านั้น จริงอยู่มนุษย์สามารถมีพฤติกรรมแสดงออกแบบดั้งเดิมนี้ร่วมกันได้กับสัตว์เช่นการร้องหรือแสดงสีหน้าท่าทาง* แต่พฤติกรรมแสดงออกทั้งหมดนี้เองที่ทำให้เรามักจะกล่าวถึงประสบการณ์ทางจิตใดๆกับสัตว์เนื่องมาจากความคล้ายกันของพฤติกรรมแสดงออกกระหว่างเรากับสัตว์เหล่านั้น แต่โฟจลินส์ย้ำว่า จากการที่เราได้ทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและการเติมเต็มไปแล้ว เราจะเห็นได้ว่าภาษานั้นเป็นสาระสำคัญที่จะทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความสำคัญได้ (Fogelin, 1976: 180) ดังนั้น ...เราจึงจำกัดการประยุกต์ใช้มันในทัศนเหล่านี้(และมโนทัศน์อื่นๆที่ใช้ในการทำงานเดียวกัน)เพียงในสิ่งมีชีวิตที่มีภาษา (Fogelin, 1976: 180) ส่วนจากงานของวิตต์เกินสไตน์และจากชีวิตประจำวัน เราพบว่ามโนทัศน์เหล่านี้เราไม่ได้ใช้มันอย่างจำกัดเรามักจะพูดถึงความเจ็บปวด ความเชื่อ ความคาดหวัง ความปรารถนา และอื่นๆ ไปกับสัตว์ที่พูดไม่ได้ (Fogelin, 1976: 180) โฟจลินส์จึงหาทางออกให้กับการกล่าวถึงประสบการณ์ทางจิตใดๆกับสัตว์โดยกล่าวว่ากระทำดังกล่าวเป็นการใช้คำทฤษฎี (Fogelin, 1976: 180) โฟจลินส์ยกตัวอย่างของวิตต์เกินสไตน์ในเรื่องการใช้คำทฤษฎีอาทิเช่นคำว่าคำว่า “อ้วน” และ “ผอม”

* ดูได้ในหนังสือ Wittgenstein ของโฟจลินส์ (Robert J.Fogelin) หน้า177

สำหรับคำว่า 'อ้วน' และ 'ผอม' เคยใหม่ที่คุณมีแนวโน้มที่จะกล่าวว่าเป็น
 พุธ (Wednesday) นั้นอ้วนส่วนวัน พฤหัสบดี (Thursday) นั้นผอม
 ... (PI, P.216e)

โฟจลินส์กล่าวว่าในการที่เราจะพิจารณากการใช้คำว่าเป็นการใช้คำปฐมภูมิ (primary use of a word) หรือทุติยภูมินั้นให้ดูจากสาระสำคัญของคำคำนั้นว่าขาดหายไปหรือไม่ คำว่าอ้วนหรือผอมนั้นเราใช้กับคนหรือวัตถุสิ่งของ ในเมื่อทั้งสองกรณีที่ถูกกล่าวมาได้นำคำไปใช้ในอีกลักษณะหนึ่งที่ขาดสาระสำคัญของคำเหล่านั้นไปเราจึงสามารถกล่าวว่าการใช้คำว่า "อ้วน" และ "ผอม" กับวันว่าเป็นการใช้คำทุติยภูมิ

ในการใช้มโนทัศน์ทางจิตใดๆกับสัตว์ก็เช่นเดียวกัน ในเมื่อสาระสำคัญของคำเหล่านั้นมีไว้สำหรับใช้กับสิ่งมีชีวิตที่มีภาษาการใช้คำดังกล่าวกับสัตว์จึงเป็นการใช้คำทุติยภูมิซึ่งไม่ต่างจากที่เราพบเห็นในนิทานว่ามีหม้อที่พูดได้ หรือการพูดกับตุ๊กตาเมื่อสมัยเรายังเด็ก

ย้อนกลับมาที่แนวคิดของเฟรย์ ข้าพเจ้าคิดว่าการปฏิเสธความปรารถนาอย่างง่ายในสัตว์ของเขานั้นเข้ากันได้กับการปฏิเสธกล่าวถึงประสบการณ์ทางจิตของสัตว์ของโฟจลินส์ สำหรับเฟรย์ในชีวิตประจำวันของเราหากเราสังเกตพฤติกรรมของสุนัข เราอาจใช้มโนทัศน์ทางจิตทั้งหลายกับสัตว์ อาทิเช่น "ไอ้ตูบมันเจ็บ" หรือ "ไอ้ตูบมันอยากได้กระดูก" แต่การใช้คำในลักษณะนี้เป็นการใช้คำที่ผิดไปจากวัตถุประสงค์เดิม ซึ่งมีฐานมาจากการใช้ในมนุษย์ ดังนั้นหากความคิดของเฟรย์ และโฟจลินส์ถูกต้องแล้วเราจึงควรตระหนักถึงการใช้มโนทัศน์ทางจิตดังกล่าวกับสัตว์ว่าเป็นการใช้ที่ผิดไปจากวัตถุประสงค์เดิม กล่าวคือเป็นการใช้คำทุติยภูมินั่นเอง นอกจากการตีความวิวัตต์เกนส์ไตร์นเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเองเรื่องการขาดความตระหนักถึงตัวตนแล้วเฟรย์ยังกล่าวเพิ่มเติมต่อไปในเรื่องความตระหนักในตัวตนของสัตว์อีกว่า พฤติกรรมของทั้งมนุษย์และสัตว์นั้นไม่สามารถเป็นการแสดงออกถึงความตระหนักถึงตัวตนได้เลย อย่างไรก็ตามในกรณีของมนุษย์แม้พฤติกรรมของเราจะไม่สามารถแสดงออกถึงความตระหนักถึงตัวตนได้ แต่มนุษย์ยังมีภาษาที่ใช้สื่อสารกัน เฟรย์ยกตัวอย่างในกรณีของความจำ เราสามารถกล่าวได้ถึงความทรงจำของเราในการกินอาหารกับเพื่อนในวันเกิด และเช่นกันเราสามารถสื่อสารได้ว่าขณะนี้เรากำลังตระหนักถึงความจำมื้ออาหารที่งานวันเกิดนั้น แต่ในกรณีของสัตว์เนื่องจากมันขาดภาษาและพฤติกรรมของมันก็ไม่สามารถแสดงออกถึงความตระหนักในประสบการณ์ของตัวมันได้ ดังนั้นสัตว์จึงไม่มีวันมีความตระหนักถึงตัวตนของมันไม่ว่าจะมองจากการขาดศักยภาพทางภาษา หรือดูจากพฤติกรรมของมัน

2.2.2 การปฏิเสธสถานะทางศีลธรรมของสัตว์

เฟรย์รับแนวคิดเรื่องสถานะทางศีลธรรมของ ทูลลี่ (Michael Tooley) ทูลลี่กล่าวว่าเอาไว้ในบทความ Abortion and Infanticide ว่าสิ่งมีชีวิตใดก็ตามหากมันมีความชอบธรรมที่จะอยู่แล้ว มันจะต้องมีความต้องการที่จะดำรงอยู่ในฐานะตัวตนเจ้าของประสบการณ์ และสถานะทางจิตอื่นๆ หากสิ่งมีชีวิตใดก็ตามที่ไม่สามารถมีโน้ตชน "ตัวตน" ซึ่งทำให้มันไม่สามารถแสดงความเป็นเจ้าของประสบการณ์ทางจิตใดๆของตัวมันแล้ว สิ่งมีชีวิตนั้นก็ไม่มี ความชอบธรรมที่จะดำรงอยู่ต่อไป กล่าวคือขาดสถานะทางศีลธรรมนั่นเอง (Tooley, 1972: 49 อ้างถึงใน Frey, 1980: 109) ดังนั้นจากการที่เฟรย์รับแนวคิดทางศีลธรรมของสัตว์ในลักษณะดังกล่าว จากการตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกินสไตน์ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในทรรศนะของเขาสัตว์จึงไม่สามารถมีสถานะทางศีลธรรมใดๆ ไม่มีความชอบธรรมที่จะดำรงชีวิตอยู่ เนื่องจากมันไม่สามารถตระหนักถึงฐานะของมันในการเป็นเจ้าของประสบการณ์ที่มีความประสงค์จะดำรงอยู่ต่อไปนั่นเอง

เป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งว่า แม้เฟรย์จะไม่ยอมรับในการมีความปรารถนาอย่างง่าย และสถานะทางศีลธรรมในสัตว์ แต่เขาก็มิได้ปฏิเสธถึงการมีประสบการณ์ทางจิตในสัตว์ เขากล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า

สุนัขของข้าพเจ้าไม่สามารถมีความปรารถนา ความเชื่อ และภาษาในทรรศนะของข้าพเจ้า แต่มันมีการรับรู้ และเนื่องจากมันรับรู้ได้ มันจึงเจ็บปวดต่อผัสสะอันไม่พึงปรารถนา...(Frey, 1980: 108)

ในทรรศนะของเฟรย์ ประสบการณ์ทางจิตทั้งหลายจะเกิดขึ้นได้ในสัตว์ สุนัขมีประสบการณ์การมองเห็น มีประสบการณ์ทางการได้ยิน มีความรู้สึกเจ็บปวด เมื่อมันอยากได้กระดูกมันมีประสบการณ์ภายใน "เกิดขึ้น" แต่เนื่องมาจากในการกล่าวถึงประสบการณ์ทางจิตเหล่านั้นมีรากฐานมาจากมนุษย์ซึ่งตระหนักถึงตัวตนในฐานะเจ้าของประสบการณ์เหล่านั้นได้ เมื่อสุนัขเห็นเราถือกระดูก มันกระดิกหางแล้ววิ่งเข้ามาหาเรา จากพฤติกรรมของมันเช่นนี้ในเมื่อมันไม่ตระหนักถึงการมีประสบการณ์ใดๆก็ตามในตัวมัน เราจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าสัตว์เหล่านั้นมี

* ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว วิตต์เกินสไตน์ปฏิเสธว่าโน้ตชนทางจิตใดๆไม่ได้บังถึง ประสบการณ์ภายในอันใดอันหนึ่ง การใช้คำลักษณะนี้ของข้าพเจ้าหากมองจากกรอบความคิดของวิตต์เกินสไตน์จะนำไปสู่ความเข้าใจผิดทางภาษา อย่างไรก็ตามข้าพเจ้ากล่าวเนื้อหาส่วนนี้โดยตระหนักถึงความประเด็นดังกล่าวของวิตต์เกินสไตน์แล้ว

ความปรารถนาต่อกระดูก และหากทำความเข้าใจในประเด็นของเพอร์นีร่วมกับโฟลลินส์ก็จะเข้าใจการใช้ประสบการณ์ทางจิตของเรากับสัตว์ที่เราพุดกันอยู่ในชีวิตประจำวันของเราได้ว่าเป็นเพียงการใช้ภาษาทฤษฎีปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงการใช้คำลักษณะนี้ในหนังสือของวิตต์เกินสไตน์ด้วย นอกจากนี้ถึงแม้เพอร์นีจะยอมรับว่ามีประสบการณ์ทางจิตใดๆเกิดขึ้นในสัตว์ แต่เนื่องจากมันไม่สามารถมีมโนทัศน์ “ตัวตน” เพื่อที่จะใช้ระบุถึงการมีประสบการณ์ทางจิตทั้งหลายของมัน มันจึงไม่สามารถมีความต้องการที่จะดำรงอยู่ต่อไปในฐานะตัวตนเจ้าของประสบการณ์ และสภาวะทางจิตทั้งหลาย ความชอบธรรมในการดำรงอยู่ และสถานะทางศีลธรรมจึงไม่สามารถมีในสัตว์ได้

3. การตีความจากข้อความ และระบบปรัชญาโดยรวมของวิตต์เกินสไตน์

จากบทความ “Wittgenstein and the Mental Life of Animals” (1994) เดอกราเซียได้วิจารณ์การตีความของโรลลินโดยตรง ว่าเข้าใจข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวผิด การตีความที่ได้ในเรื่องจิตของสัตว์จึงไม่น่าเชื่อถือ และเดอกราเซียได้ทำการวิเคราะห์ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวเสียใหม่ว่าบอกอะไรเราในเรื่องจิตของสัตว์บ้างนอกจากนี้เขาได้ตีความเรื่องจิตของสัตว์จากข้อความต่างๆที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนของวิตต์เกินสไตน์ อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว และการตีความวิตต์เกินสไตน์ของเขานั้นได้ทำโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกันของระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์โดยรวมด้วย

3.1 ข้อวิจารณ์โรลลินของเดอกราเซีย

จากการโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของโรลลิน เดอกราเซียเห็นว่าโรลลินเข้าใจวิตต์เกินสไตน์ผิดอยู่หลายเรื่อง

3.1.1 วิตต์เกินสไตน์ไม่ได้กล่าวถึงการมีมโนทัศน์

เดอกราเซียเห็นว่าวิตต์เกินสไตน์ไม่ได้กล่าวถึงการมีมโนทัศน์เอาไว้ วิตต์เกินสไตน์ไม่ได้กล่าวว่าในการมีมโนทัศน์จะต้องมีกฎในการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ที่ตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะได้ วิตต์เกินสไตน์เพียงแค่ว่าหากสัญลักษณ์จะมีความหมาย จะต้องมีการประยุกต์ใช้ซึ่งตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะ (DeGrazia, 1994: 125) เดอกราเซียจึงขยายความโรลลินโดยให้มองว่า มโนทัศน์จะมีได้ก็ด้วยการมีสัญลักษณ์ที่มีความหมาย (meaningful sign) เป็นพาหะ

ยกตัวอย่างเช่นมโนทัศน์สุนัข จะมีได้ก็ด้วยมนุษย์ประยุกต์ใช้สัญญาซึ่งคือตัวอักษรหรือคำพูด “สุนัข” ในภาษาไทย ได้อย่างมีความหมายในสถานการณ์หนึ่งๆ และใช้สัญญานั้นเป็นพาหะของมโนทัศน์ เมื่อมองตามนี้แล้วก็จะทำให้การได้มโนทัศน์ของโรลลินนั้นสอดคล้องไปกับแนวคิดของวิทต์เกนสไตน์ได้

3.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของสัญญา กับค่าความจริงของความเชื่อ

จากการโต้แย้งข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของโรลลิน อาทิเช่น เรื่องสุนัขของโรลลิน ซึ่งใช้ประสบการณ์ทางสายตาของตนเสมือนสัญญาเป็นพาหะของมโนทัศน์ที่สามารถทำการตรวจสอบทางสังคมได้ โรลลินกล่าวว่าเมื่อสุนัขเห็นเจ้านายเขย่าเครื่องผสมเหล้า มันคิดว่าอาหาร จึงกระโจนเข้าไปหาเจ้านายเพื่อขอ แต่ได้รับการปฏิเสธจากเจ้านาย โรลลินกล่าวว่ามโนทัศน์ “เคาะจาน-เวลาอาหาร” ของสุนัขนั้น ถูกตรวจสอบและแก้ไขทางสังคม เดอกราเซียเห็นว่าในตัวอย่างของโรลลินประสบการณ์ทางสายตาของสุนัขไม่ได้ถูกตรวจสอบการประยุกต์ใช้จากเจ้าของ โรลลินนั้นสัมพันธ์ระหว่าง 1.การได้มาซึ่งความหมายของสัญญา กับ 2.ค่าความจริงของความเชื่อ (DeGrazia, 1994:125) การที่สุนัขกระโจนหาเจ้าของ แล้วเจ้าของปฏิเสธการให้อาหารแก่สุนัขนั้น เดอกราเซียเห็นว่าสิ่งที่ถูกตรวจสอบ และแก้ไขคือความเชื่อของสุนัข เราไม่มีวันรู้ได้ว่าสุนัขใช้สัญญาต่างๆภายในของมันอย่างมีความหมาย ต่างจากกรณีของเด็กที่เรียกว่า “สุนัข” หลักฐานที่แสดงว่าเด็กคนนั้นใช้สัญญาและถูกตรวจสอบทางสังคมก็คือไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและบริบทของสถานการณ์ที่เด็กใช้สัญญา แต่เราไม่สามารถยืนยันสิ่งใดได้เลยในกรณีของสุนัขว่ามันพยายามประยุกต์ใช้ประสบการณ์ภายในของมันตามกฎ หรือข้อตกลงร่วมกันทางสังคมในการมีมโนทัศน์ “อาหาร”

3.1.3 เป้าหมายของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว

เดอกราเซียกล่าวว่าเป้าหมายของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้นคือ “ประสบการณ์เฉพาะตัว” กล่าวคือ เราไม่สามารถให้ความหมายกับประสบการณ์เหล่านั้นได้ เช่นพยายามให้ความหมายกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตั้งชื่อว่า “s” แต่เป้าหมายของโรลลินนั้นอยู่ที่วัตถุสาธารณะ เช่นอาหาร (DeGrazia, 1994: 126) โดยเขาเข้าใจว่าเขากำลังกล่าวถึงประสบการณ์การมองเห็นภาพอาหารของสุนัข แต่ถ้าเป็นเช่นนั้นจริงเจ้านายจะไม่มีวันตรวจสอบหรือรับรู้ประสบการณ์เฉพาะตัวนั้นได้เลย แต่เนื่องจากเจ้านายกล่าวว่า “นั่นไม่ใช่ของเจ้า” และไม่ให้อาหารแก่สุนัข ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าเป้าหมายของโรลลินนั้นกล่าวถึงวัตถุสาธารณะไม่ใช่

ประสบการณ์เฉพาะตัวของสุนัข ความผิดพลาดของโรลลินดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดได้เช่นกัน ในตัวอย่างเรื่องการตรวจสอบทางสังคมของมโนทัศน์น้ำ เช่นเมื่อสุนัขเห็นภาพของน้ำแล้วตรงเข้าไปหา แต่ปรากฏว่าเป็นเพียงภาพลวงตานั่น เห็นได้ชัดเจนว่าโรลลินมุ่งประเด็นไปที่ “น้ำ” ที่ดูเหมือนจะนอนอยู่ที่ถนน เขาไม่ได้กล่าวถึง “ประสบการณ์ทางสายตา” แต่อย่างไร เนื่องจากเขากล่าวว่านั่นเป็นการตรวจสอบ “ทางสังคม” หากสุนัข หรือคนที่เห็นภาพลวงตานี้ก็สามารถพบเห็น และเข้าใจผิดได้เหมือนกัน และเช่นกันในประเด็นนี้เดอกราเซียก็นกล่าวว่าสิ่งถูกตรวจสอบไม่ใช่มโนทัศน์ของน้ำ แต่เป็นความเชื่อว่ามีน้ำอยู่ข้างหน้าของสุนัขนั่นเอง

3.1.4 ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวไม่ได้ส่งสัยความจำในเชิงญาณวิทยา

เดอกราเซียเห็นว่าวิตต์เกินสไตน์ไม่ได้ส่งสัยความจำในเชิงญาณวิทยา (DeGrazia, 1994: 124) จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว การที่วิตต์เกินสไตน์กล่าวว่าบุคคลคนเดียว ลำพังความจำของเขานั้นไม่สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในตรวจสอบการให้ความหมายของสัญญาณนั้น เดอกราเซียเห็นว่าวิตต์เกินสไตน์ไม่ได้ส่งสัยในความเชื่อถือได้ของความจำ เขาไม่ได้หมายความว่าความจำของคนเราจะมีผิดพลาด และเชื่อถือไม่ได้ วิตต์เกินสไตน์ไม่ได้ส่งสัยว่าประสบการณ์ “S” ที่เกิดขึ้นในครั้งต่อไปจะเป็นประสบการณ์เดียวกับที่เคยเกิดขึ้นหรือไม่ แต่เขาส่งสัยในความหมายของสัญญาณ “S” เขาเพียงปฏิเสธว่าการเปรียบเทียบโดยคนคนเดียว ลำพังความทรงจำของเขาไม่สามารถทำให้เกิดความหมายได้ ความแน่นอนของความจำนั้นอยู่คนละส่วนกับเรื่องของความหมาย สมมติว่าความทรงจำนั้นผิดพลาด แต่เราก็ยังสามารถพยายามใช้สัญญาณ “S” ได้ในความหมายบางอย่างอยู่ดี เช่นกันในการที่ใครคนใดคนหนึ่งจะอ้างว่าความทรงจำของเขาถูกต้อง เช่น ประสบการณ์ “S” ในครั้งนี้ของเขานั้น คือประสบการณ์ S ที่เกิดขึ้นเมื่อวานแน่นอนเขาจะต้องให้ความหมาย “S” อย่างไม่อย่างหนึ่งได้ก่อนที่เขาจะกล่าวเรื่องความจำ ดังนั้นข้อโต้แย้งในเรื่องความจำของโรลลินจึงไม่สามารถส่งผลกระทบต่อข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวได้เช่นเดียวกันกับข้อโต้แย้งอื่นที่ได้กล่าวมาแล้ว

จากความเข้าใจผิดทั้งสี่ประการ การโจมตีของโรลลินนั้นไม่สามารถทำลายข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวได้ และแสดงถึงความเข้าใจผิดในข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวทำให้การตีความเบื้องต้นของเขานั้นไม่น่าเชื่อถือ แม้ว่าการศึกษาที่ว่าสัตว์ไม่มีมโนทัศน์อาจเข้ากันได้กับระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ก็ตามที่

เดอกราเซียกล่าวโดยสรุปในประเด็นนี้ว่า โวลลินนั้นพยายามจะบอกว่าภาษาของสัตว์นั้น มีได้ และเนื่องจาก สัตว์ไม่มีภาษาสาธารณะ ภาษาเฉพาะตัวจึงเป็นเสมือนความหวังสุดท้ายใน สัตว์ เขาจึงต้องโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกนสไตน์ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์เฉพาะตัวของสัตว์สามารถเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายเพื่อเป็นพาหะให้มันทักสินได้ แต่เนื่องจากเขาเข้าใจข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัวผิด โดยกล่าวถึงสิ่งสาธารณะแทนที่จะกล่าวถึง สิ่งเฉพาะตัว ข้อโต้แย้งของเขาจึงไม่เป็นผล เดอกราเซียเห็นว่าข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว นั้นไม่เกี่ยวอะไรกับภาษาของสัตว์ เนื่องจากถ้าสัตว์มีภาษา ภาษาของมันจะต้องมีการกล่าวถึง วัตถุประสงค์สาธารณะ เช่น อาหาร หรือเจ้านาย แต่เนื่องจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวมุ่งปฏิเสธ การมีความหมายของประสบการณ์เฉพาะตัว ดังนั้นจึงผิดตั้งแต่จุดเริ่มต้นสำหรับผู้ที่ต้องการจะ โจมตีข้อถกเถียงเรื่องประสบการณ์เฉพาะตัวของวิตต์เกนสไตน์เพื่อสนับสนุนการมีภาษาในสัตว์

ในเมื่อเดอกราเซียยืนยันถึงความไม่เกี่ยวข้องในเรื่องภาษาสัตว์ของข้อถกเถียงเรื่องภาษา เฉพาะตัวแล้ว อาจมีคำถามตามมาว่า ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวสามารถให้อะไรในเรื่องจิต ของสัตว์บ้าง ความพยายามหนึ่งในการตอบคำถามดังกล่าวจะแสดงให้เห็นในส่วนต่อไปนี้ โดย จะเป็นแสดงการตีความของเดอกราเซีย

3.2 ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวบอกอะไรในเรื่องจิตของสัตว์บ้าง

เดอกราเซียเริ่มต้นโดยการพิจารณาข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวก่อนว่าให้อะไรในเรื่อง เกี่ยวกับภาษาของสัตว์บ้าง จากการพิจารณาดังกล่าวเขาได้ข้อสรุปว่าวิตต์เกนสไตน์คิดว่าสัตว์ ส่วนใหญ่ไม่มีภาษา ข้อสรุปดังกล่าวได้มาจากการอ้างเหตุผลดังต่อไปนี้

L1 : ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวมีนัยว่า ภาษาเฉพาะตัว (ภาษาที่ระบุถึงประสบการณ์ส่วน ตัว) ไม่สามารถมีได้

ดังนั้น

L2 : ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวมีนัยว่า สัตว์ไม่มีภาษาเฉพาะตัว

L3 : นิยาม “ภาษาสาธารณะ” ว่า ภาษาที่ไม่ใช่ภาษาเฉพาะตัว

L4 : ภาษาใดๆก็ตาม ต้องการกฎสำหรับการตรวจสอบการใช้และการปฏิบัติที่เปิดเผยมให้ตรวจสอบได้ (ได้จากการรวมข้ออ้าง หลายนข้อของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว)

L5 : อย่างน้อย สัตว์โดยส่วนใหญ่ขาดสิ่งที่ L4 ต้องการในการมีภาษา (ข้ออ้างเชิงประจักษ์)

ดังนั้น

L6 : จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวสามารถกล่าวได้ว่าอย่างน้อย สัตว์โดยส่วนใหญ่มีขนาดภาษาธรรมชาติ (จากข้ออ้าง L4 และL5)

ดังนั้น

L7 : ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวมีน้อยกว่าอย่างน้อย สัตว์โดยส่วนใหญ่ขนาดภาษา (จากข้ออ้าง L4 และL5) (DeGrazia, 1994: 127)

เดอกราเซียเห็นว่าข้อสรุปที่ได้มาซึ่งก็คือ ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวมีน้อยกว่าสัตว์โดยส่วนใหญ่ขนาดภาษานั้นน่าจะเป็นการตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวที่ดีที่สุดเนื่องจากข้ออ้างในการอ้างเหตุผลของเขาได้มาจากแนวคิดที่วิตต์เกนสไตน์ยืนยัน ร่วมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่วิตต์เกนสไตน์น่าจะยอมรับ นอกจากนี้เดอกราเซียยังเห็นว่าจากข้อสรุปที่ได้รวมกับแนวคิดประเด็นอื่นของวิตต์เกนสไตน์ยังน่าจะทำให้เราสรุปอะไรในเรื่องจิตของสัตว์ได้ ในจุดนี้เดอกราเซียเห็นว่าสัตว์นั้นปราศจาก “ความคิด” เขาอ้างเหตุผลดังนี้

(T1) เนื่องจากสัตว์นั้นขนาดภาษา

(T2) ในระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์การจะมีความคิดได้นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความ

ดังนั้น

(T3) สัตว์จึงขาดความคิด (DeGrazia, 1994: 128)

ในข้อสรุปของเขาที่ว่าสัตว์ขาดความคิดนั้น หากเรายอมรับ (T1) ซึ่งเป็นการตีความจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวแล้ว (T2) นั้นยังเป็นเรื่องที่ต้องการหลักฐานยืนยันอยู่ว่าวิตต์เกนสไตน์คิดเช่นนี้จริง เดอกราเซียเห็นว่าหลักฐานที่แข็งแกร่งที่สุดที่จะแสดงว่าวิตต์เกนสไตน์เชื่อเช่นนี้ก็คือความพยายามในการปฏิเสธแนวคิดของออกัสตินในเรื่องการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ในทฤษฎีแบบออกัสติน เด็กนั้นสามารถมีความคิดเกี่ยวกับโลกได้แล้วก่อนมีภาษา ในการเรียนรู้ภาษาเด็กต้องเชื่อมโยงคำในภาษาให้เข้ากับความคิดของเขามีอยู่แล้ว แม้ว่าเด็กจะมีความคิดได้อยู่ก่อนแล้วจริงแต่ในการเชื่อมโยงความคิดของเขาเข้ากับภาษานั้นไม่ต่างอะไรกับการหาคำในภาษาต่างด้าวที่มีความหมายเดียวกับคำในภาษาเรา ดังนั้น “ความคิด” ที่มีอยู่ก่อนแล้วแบบ

* ข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวคือ สัตว์โดยส่วนใหญ่มีขนาดภาษาธรรมชาติ สังเกตว่าเดอกราเซียใช้คำว่าสัตว์โดยส่วนใหญ่เนื่องจากตัวของเขายอมรับในพื้นที่ที่จะพูดถึงการมีภาษาธรรมชาติในสัตว์บางชนิด ซึ่งต้องอาศัยการทดลองที่เชื่อถือได้

ของออกัสตินจึงไม่ต่างอะไรกับการมีภาษานั้นเอง เดอกราเซียยกข้อความของวิตต์เกนสไตน์เพื่อแสดงความจริงที่ปฏิเสธดังกล่าว

ออกัสติน บรรยายการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ ราวกับว่าเด็กนั้นมาจากประเทศอื่นที่ไม่เข้าใจภาษาของประเทศนั้นๆ ราวกับว่าเด็กนั้นมีภาษาอยู่แล้วแต่ไม่ใช่ภาษานี้ หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่า เด็กนั้นสามารถคิดได้แล้ว แต่ยังไม่พูดได้ และ “คิด” ในที่นี้หมายถึงบางสิ่ง เช่น “พูดกับตัวเอง” (PI 32)

ในระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์ สัญญะจะมีความหมายได้ก็ด้วยการใช้ในสถานการณ์หนึ่งๆ ไม่มีสัญญะใดที่มีความหมายโดยตัวของมันเอง หากปราศจากการใช้แล้วสัญญะก็จะไม่ต่างกับเสียงลมพัด หรือร่องรอยบนทรายที่ปราศจากความหมาย ในความพยายามที่จะระบุถึงความคิดอันปราศจากภาษา นั้นหมายถึงความพยายามที่จะแสดงให้เห็นด้วยว่ามีสัญญะ (อาทิเช่น ภาพที่ปรากฏในจิต) ที่มีความหมายได้ด้วยตัวของมันเองซึ่งแม้จะพิสูจน์ให้เห็นได้ถึงการมีอยู่ของสัญญะดังกล่าวแต่นั้นก็เป็นความพยายามที่อยู่นอกเหนือจากระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์

กล่าวโดยสรุป จากปรัชญาภาษาของวิตต์เกนสไตน์ ร่วมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รองรับความเป็นไปได้ของการปราศจากภาษาสาธารณะในสัตว์ เดอกราเซียกล่าวว่าเราจะสามารถกล่าวได้ว่าสัตว์ปราศจากความคิด แต่อย่างไรก็ดีการตีความดังกล่าวแม้จะเป็นการตีความโดยระวางถึงความสอดคล้องกับระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์โดยรวมแล้วก็ตาม ข้อความที่กล่าวถึงเรื่องของสัตว์ที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในงานของเขานั้นยังไม่ได้พิจารณาว่าสามารถให้อะไรเราในเรื่องจิตของสัตว์บ้าง และข้อความดังกล่าวจะเข้ากันได้กับการตีความข้างต้นของเดอกราเซียรวมถึงมีความลงรอยด้วยกันเองระหว่างข้อความหรือไม่ เดอกราเซียได้พิจารณาประเด็นดังกล่าวเอาไว้เช่นกันซึ่งจะแสดงในหัวข้อต่อไป

3.3 ข้อความเกี่ยวกับสัตว์ กับความสอดคล้องกันในระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์

* นักปรัชญาที่มีแนวคิดดังกล่าว อาทิเช่น โฟดอร์ (J.A.Fodor) เขาเชื่อว่ามีความหมายในจิตที่มีพลังในการสร้างความหมายในตัวของมันเอง (self-interpreting) อ่านเพิ่มเติมได้ในหนังสือ The Language of Thought

จากที่ได้กล่าวไปบ้างแล้วในเบื้องต้นว่า งานเขียนของวิตต์เกินสไตน์นั้นมีข้อความจำนวนหนึ่งทีกล่าวถึงประสบการณ์ทางจิตในสัตว์ แต่เราสามารถกล่าวได้ว่าระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์นั้นไม่ได้มีจุดประสงค์ในการกล่าวถึงจิตของสัตว์โดยตรง ดังนั้นข้อความแต่ละข้อความทีกล่าวถึงเรื่องสัตว์นั้นอาจเป็นเพียงเครื่องมือในการทำความเข้าใจประเด็นสำคัญในระบบปรัชญาของเขาซึ่งเราอาจไม่ควรตีความเรื่องจิตของสัตว์จากข้อความของเขาโดยไม่มีหลักฐานรองรับถึงความเข้ากันได้ของข้อความนั้นๆกับระบบปรัชญาของเขา และแน่นอนเป็นไปได้ว่าข้อความแต่ละข้อความนั้นอาจขัดแย้งกันเองได้ ในส่วนนี้เป็นการแสดงความพยายามของเดอกราเซียในการพิจารณาปัญหาดังกล่าว

จาก Philosophical Investigations และ Zettle เดอกราเซียยกตัวอย่างข้อความที่เกี่ยวข้องกับการตีความเรื่องจิตของสัตว์ขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นว่า ข้อความแต่ละข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน และสามารถทำให้เราระบุว่าสัตว์มี หรือขาดประสบการณ์ทางจิตใดๆ นอกจากนี้การตีความของเขาจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว ทีเขาสรุปได้ว่าสัตว์ไม่มีความคิดนั้น เดอกราเซียเห็นว่าสามารถเข้ากันได้กับการตีความจากข้อความทั้งหลาย และเข้ากันได้กับระบบปรัชญาโดยรวมของเขาด้วย

เริ่มด้วยข้อความจาก philosophical Investigations จากคำถามที่ว่า *ทำไมสุนัขไม่สามารถแก้งเล็บ (PI 250)* เดอกราเซียเห็นว่าคำถามนี้แสดงให้เห็นได้ว่าสัตว์สามารถ “แก้งเล็บ” ส่วนข้อความที่ว่า *อะไรคือการแสดงออกตามธรรมชาติของความตั้งใจ ดูเวลาแมวข่มขี้บนกสิ หรือสัตว์ป่าเวลามันจะหนี (PI647)* ข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในสัตว์

เราพูดว่าสุนัขกลัวเจ้านายจะตีมัน แต่ไม่พูดว่ามันกลัวว่าเจ้านายจะตีมันในวันพรุ่งนี้ (PI 650) และ *สุนัขเชื่อว่าเจ้านายของมันอยู่ที่ประตู แต่ไม่สามารถเชื่อว่าเจ้านายจะมาในวันระริน (PI,P 174)* สองข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงขีดจำกัดของสัตว์ในเรื่องเวลา สัตว์สามารถมีอารมณ์และมีความเชื่อได้ แต่ไม่สามารถกลัวในเหตุการณ์ที่ยังมาไม่ถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อสัตว์นั้น คือสิ่งเร้าที่อยู่ต่อหน้า ดังนั้น เราสามารถจินตนาการสุนัขโกรธ กลัว มีความสุข มีความทุกข์ ตื่นตกใจ แต่ไม่ใช้การมีความหวัง (PI,P 174e)

ส่วนข้อความที่เหลือยังแสดงให้เห็นการปฏิเสธศักยภาพบางอย่างในสัตว์ กล่าวคือ *สุนัขไม่สามารถเสแสร้ง แต่ก็ไม่สามารถจริงใจได้เช่นกัน (PI,P229e)* และ *หากสิ่งใดพูดได้เราจะไม่เข้าใจมัน (PI,P 223e)* ซึ่งหากถามว่าเส้นแบ่งขีดจำกัดของสัตว์นั้นอยู่ที่ใดเราอาจพิจารณาได้จาก

ข้อความที่ว่า เฉพาะผู้ที่พูดได้เท่านั้นหรือที่สามารถมีความหวัง แต่ผู้ที่เป็นเจ้าของการใช้ภาษา อาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ของความหวังมีเฉพาะในรูปแบบชีวิตที่ซับซ้อน (PI, P 174e) ส่วนประโยคสุดท้ายซึ่งแน่นอนว่า เราไม่พูดว่า เป็นไปได้ที่สัตว์จะพูดกับตนเอง (PI 357)

ส่วนใน Zettle ประเด็นเรื่องเวลาแบบที่ปรากฏใน Philosophical Investigations ก็พบได้เช่นกัน เพียงคนที่สามารถระลึกถึงอดีตได้จึงจะเสียชีวิต (Z 519) นอกจากนี้ในเรื่องภาษา เดอกราเซียยกข้อความสำคัญมาแสดงในการขาดภาษา และมโนทัศน์ของสัตว์ ไม่มีอะไรน่าพิศวง สำหรับการที่มโนทัศน์หนึ่งๆจะประยุกต์ใช้ได้เฉพาะกับสิ่งที่มีภาษา (Z 520) ดังนั้นเราจึงไม่สามารถกล่าวได้ว่า สุนัขสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งในการกระดิกหาง (Z 521) และ เราไม่สามารถถามได้ถึงความหมายของระยะเวลาที่มันตรงเข้ามาหามนุษย์ด้วยปากที่อ้ากว้าง และเราควรจะกล่าวว่าเนื่องจากจะเข้าใจไม่สามรถคิดได้จึงไม่มีคำถามของความหมายในที่นี้ (Z 522) ในเรื่องของความคิดเนื่องจากสัตว์ไม่สามารถคิดมันจึงไม่มีความสงสัย สุนัขรู้สึกกลัว แต่ไม่รู้ลึกสงสัย (Z 518)

เนื่องจากมนุษย์เรามีภาษาเราจึงมีศักยภาพที่ต่างจากสัตว์ การแสดงออกทางภาษาของความรู้สึกก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากสัตว์ขาดภาษาซึ่งทำให้มันไม่สามารถแสดงออกถึงความรู้สึกได้ จึงควรมีมโนทัศน์ที่ประยุกต์ใช้เฉพาะกับสัตว์ ซึ่งปราศจากรูปแบบของการแสดงออก มันควรจะมิมโนทัศน์ความกลัว ที่สามารถประยุกต์ใช้เฉพาะกับสัตว์ เฉพาะกับการสังเกตการณ์...และคำดังกล่าว ไม่มีรูปแบบของการแสดงออกของความกลัว (Z 524) สุดท้ายในเรื่องพฤติกรรมซึ่งสำคัญอย่างยิ่ง จากพฤติกรรมในสถานการณ์หนึ่งๆ เราสามารถพูดได้ว่าเขานั้นเศร้า (เราสามารถพูดเช่นนี้ได้กับสุนัขด้วย) (Z 526)

เดอกราเซียสังเคราะห์ข้อความจากหนังสือทั้งสองเล่มเข้าด้วยกัน ในขั้นตอนนี้เมื่อมองจากข้อความที่ได้กล่าวมาเราพอจะกล่าวได้ว่า สัตว์สามารถมีความเจ็บปวด และความกลัว (แม้ว่าจาก Z 524 วิดต์เกนสไตน์จะกล่าวว่าควรจะมีมโนทัศน์ที่ประยุกต์ใช้เฉพาะกับสัตว์) เช่นเดียวกัน สัตว์สามารถ โกรธ มีความสุข มีความทุกข์ เศร้า และตื่นกลัว สัตว์สามารถมีความปรารถนาโดยการแสดงออกของความตั้งใจ นอกจากนี้สัตว์สามารถมีความเชื่อ

ในทางกลับกัน สัตว์ไม่สามารถพูดกับตนเอง กลัวหรือเชื่อในสิ่งที่จะเกิดขึ้นพรุ่งนี้ มันไม่สามารถสงสัย จริงใจ เสแสร้ง หรือรำลึกถึงอดีต สัตว์ไม่สามารถหมายความสิ่งใดในการที่มัน

แก่งทาง มันไม่สามารถคิดได้ และสุดท้ายถ้ามันพูดเราจะไม่เข้าใจมัน จากการสังเคราะห์ ข้อความต่างๆเข้าด้วยกันเราพอจะมองได้ถึงความสะดวกคล้องกันระหว่างข้อความ ขั้นตอนต่อไป เดอกราเซียพยายามแสดงให้เห็นว่าข้อความเหล่านั้นสามารถลงรอยได้ ทั้งกับระบบปรัชญาโดยรวมของวิตต์เกินสไตน์ และกับการตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของเขา

เดอกราเซียเริ่มจากเรื่องความรู้สึก เช่น ความเจ็บปวด เขาเชื่อว่า จากพฤติกรรมของสัตว์ เราสามารถกล่าวได้ถึงความรู้สึกเจ็บปวด ในปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์นั้น ดังที่ได้กล่าวไปบ้าง แล้วถึงความสำคัญของพฤติกรรมในฐานะเกณฑ์ตัดสิน (criteria) ของประสบการณ์ภายใน การที่นายแดงกล่าวว่า “ฉันเจ็บ” ข้อความนี้เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของความเจ็บปวด อย่างหนึ่งของนายแดง นายแดงไม่ได้กล่าวรายงานถึงประสบการณ์ภายในของเขาเลย เดอกราเซียเห็นว่า ในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ความสำคัญของพฤติกรรมในฐานะเกณฑ์ตัดสิน การเกิดขึ้นของประสบการณ์ภายในนั้นไม่ได้ใช้ได้แต่ในมนุษย์เท่านั้น แต่สามารถเชื่อมโยงไปสู่สัตว์ได้ด้วยเดอกราเซียกล่าวว่า

นี่คือสิ่งเชื่อมโยงไปสู่สัตว์ นั่นก็คือสิ่งมีชีวิตใดๆ พฤติกรรมใน สถานการณ์หนึ่งของมันแสดงให้เห็นว่ามันเจ็บ มันมีความเจ็บปวด และการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) อื่นๆด้วยเช่นกัน (DeGrazia, 1994: 130)

นอกจากเรื่องการรับรู้ทางประสาทสัมผัสแล้ว ในเรื่องของอารมณ์ เช่น กลัว โกรธ สุข ทุกข์ ก็เช่นเดียวกัน พฤติกรรมของสัตว์สามารถแสดงให้เห็นถึงการมีอารมณ์ได้ เดอกราเซียยก ข้อความของวิตต์เกินสไตน์เพื่อแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ตัดสินถึงอารมณ์ในสัตว์

เฉพาะการมีชีวิตในแบบทั่วไป ที่มีการแสดงออกถึงความเจ็บปวด
เฉพาะการมีชีวิตในลักษณะที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นไป ที่มีการแสดงออกของ
ความทุกข์ ความเศร้า และอื่นๆ (Z 534)

ในปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ เดอกราเซียเห็นว่าเรื่องของการรับรู้ทางประสาทสัมผัส และ อารมณ์สามารถกล่าวได้ว่ามีในสัตว์ ซึ่งข้อความต่างๆที่ระบุความเจ็บปวด ความสุข ความทุกข์ใน สัตว์ในหนังสือของเขานั้นสามารถมีหลักฐานสนับสนุนจากประเด็นทางปรัชญาของเขาในเรื่อง เกณฑ์ตัดสินของประสบการณ์ภายในจากพฤติกรรม และจากข้อความสำคัญบางข้อความที่เชื่อมโยง

โยงการตัดสินใจทางพฤติกรรมดังกล่าวไปสู่สัตว์ ดังนั้นในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ สิ่งมีชีวิตที่มีรูปแบบชีวิตที่ไม่ซับซ้อนเช่น ปลา เราอาจสังเกตจากพฤติกรรมของมันได้ในเรื่องความเจ็บปวด ในรูปแบบชีวิตที่ซับซ้อนขึ้นไปเช่นสุนัขเราสังเกตได้ว่ามันเศร้า เวลาที่เจ้านายออกจากบ้านไป หรือเวลาที่มันไม่ได้อาหาร

จากการตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของเดอกรราเซีย เนื่องจากสัตว์ขาดภาษาดังนั้นมันจึงขาดความคิด สัตว์ไม่สามารถคิดเชื่อมโยงเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆได้ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อสัตว์คือสิ่งเร้าที่มันรับรู้ได้ในขณะเวลานั้นๆนั่นเอง เมื่อสัตว์ได้ยินเสียงกุญแจที่ประตูมันจึงเชื่อ หรือกลัวว่าเจ้านายของมันมา แต่สัตว์ไม่สามารถเชื่อได้ว่าเจ้านายจะมาพรุ่งนี้ หรือกลัวการตีของเจ้านายในวันพรุ่งนี้ และแน่นอนถ้ามันทำงานแต่กมันจะกลัวเจ้านายของมันดี แต่มันไม่สามารถรำลึกย้อนกลับไปได้ว่ามันได้เคยทำงานแต่กไว้เมื่อวาน หรือในอดีต ในเรื่องความหวังก็เช่นกันสามารถเห็นได้จากข้อความของวิตต์เกินสไตน์ที่เดอกรราเซียยกมา เฉพาะผู้ที่พูดได้เท่านั้น หรือที่สามารถมีความหวัง แต่ผู้ที่เป็นเจ้าของการใช้ภาษา อาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ของความหวังมีเฉพาะในรูปแบบชีวิตที่ซับซ้อน (PI.P174) และเนื่องจากสัตว์ไม่มีภาษามันจึงไม่สามารถใช้สัญลักษณ์ใดๆได้อย่างมีความหมายในสถานการณ์หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเห่า การกระดิกหาง หรือกริยาท่าทางอื่นๆ สุนัข และจระเข้ ในเวลาที่มันกระดิกหางหรืออ้าปากตรงเข้าหามนุษย์ เราจึงไม่สามารถพูดถึงความหมายใดๆได้ และจากที่วิตต์เกินสไตน์กล่าวว่า ไม่มีอะไรน่าพิศวง สำหรับการที่มันทัศนหนึ่งๆจะประยุกต์ใช้ได้เฉพาะกับสิ่งที่มีภาษา (Z 520) ภาษานั้นมีในเฉพาะสิ่งมีชีวิตที่มีรูปแบบชีวิตที่ซับซ้อน ความจริงใจ เสแสร้ง ความสงสารที่สามารถมีในมนุษย์นั้น เนื่องจากพฤติกรรมของสัตว์นั้นไม่สามารถแสดงออกถึงความจริงใจ ความเสแสร้งได้ อีกทั้งรูปแบบชีวิตของมันไม่มีความซับซ้อนเพียงพอที่จะแสดงถึงการมีศักยภาพดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่สามารถระบุได้ว่าความเสแสร้ง จริงใจนั้นมีในสัตว์ และสุดท้ายแน่นอนว่าสัตว์ไม่สามารถพูดกับตัวเอง

อย่างไรก็ดีในเรื่องของ ความตั้งใจ ความเชื่อ เดอกรราเซียนั้นยังไม่ได้พิจารณาในจุดนี้ เนื่องจาก หากเราละสิ่งเหล่านี้ในสัตว์ อาจเกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกันกับความคิดของเขาที่ว่าสัตว์นั้นปราศจากความคิด เดอกรราเซียตั้งคำถามว่า ในการที่สิ่งใดจะมีความตั้งใจได้ ไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นต้องมีความเชื่อก่อนหรือ ตัวอย่างเช่น เมื่อแมวตั้งใจว่าจะจับนก มันไม่ได้เชื่ออยู่ก่อนแล้วหรือว่ามีนกอยู่ตรงนั้น เดอกรราเซียกล่าวมาถึงตรงนี้นั้นไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ในเมื่อวิตต์เกินสไตน์นั้นระบุถึงความเชื่อในสัตว์ แต่เดอกรราเซียเห็นว่าในการที่สัตว์จะมีความเชื่อได้ ไม่ได้หมายความว่ามันจะต้องมีความคิดหรือ “ในการที่ใครจะเชื่อว่า P คนคนนั้นจะต้องคิด P” (DeGrazia, 1994: 131) เดอกรราเซียกล่าว หากเป็นเช่นนี้แล้วข้อความของ

วิตต์เกินสไตน์ที่ระบุความเชื่อ และความตั้งใจกับสัตว์นั้นก็ขัดแย้งกับการตีความของเขาว่าสัตว์นั้นไม่มีความคิด นอกจากนี้อาจแสดงให้เห็นว่าข้อความของวิตต์เกินสไตน์นั้นไม่สามารถสอดคล้องกันได้เพราะเขากล่าวไว้ว่า และเราควรจะกล่าวว่าเนื่องจากพระเจ้าไม่สามารถคิด... (Z 522)

เดอกราเซียกล่าวว่าปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ เขาเห็นว่าน่าจะมีความคิดอีกระดับหนึ่งที่สามารถระบุได้ในสัตว์เนื่องจากการแสดงออกทางพฤติกรรมของมันแสดงให้เห็นได้ว่ามัน “คิด” เขาอ้างความคิดของเคนนี่ (Anthony Kenny) ในเรื่องความคิดอีกระดับหนึ่งในสัตว์

มีความคิดที่เพียงผู้มีภาษาเท่านั้นจะมีได้ และก็มีความคิดที่มีสัตว์จะมีส่วนร่วมด้วยได้ สุนัขสามารถเชื่อว่าเจ้านายอยู่ที่ประตู แต่ไม่ได้เชื่อว่าเจ้านายจะมาะรินนี้ นั่นก็เพราะเขาไม่ได้เป็นผู้มีศักยภาพทางภาษาที่ซับซ้อน ซึ่งเพียงศักยภาพนั้นเท่านั้นที่ความหวังลักษณะดังกล่าวจะสามารถแสดงออกได้ (Kenny, 1973: 182-184)

จากพฤติกรรมของสุนัขเดอกราเซียกล่าวว่า มันสามารถแสดงให้เห็นได้ว่ามันเชื่อว่าเจ้าของอยู่ที่ประตู เมื่อมันได้ยินเสียงไขกุญแจที่ถูกบิด สุนัขวิ่งตรงไปที่ประตู หากเจ้านายของมันเข้ามา มันสามารถแสดงความรู้สึก แต่หากคนที่เข้ามาเป็นคนอื่นมันอาจทำท่าทางสงสัย หรือแปลกใจ จากพฤติกรรมดังกล่าวเดอกราเซียเห็นว่าสามารถกล่าวได้ว่าสัตว์มีความคิดในระดับหนึ่งเป็นความคิดที่มีได้ในสัตว์ที่ไม่ต้องมีศักยภาพทางภาษา เขากล่าวว่า

สิ่งมีชีวิตที่ปราศจากภาษาใดๆ ไม่ว่าจะมนุษย์หรือสัตว์ สามารถคิด P ได้ หากความคิด P นั้นสามารถแสดงออกทางพฤติกรรม (DeGrazia, 1994: 131)

อนึ่ง เราได้กล่าวไปบ้างแล้วในเรื่องการปฏิเสธรการเรียนรู้ภาษาแบบออกัสตินของวิตต์เกินสไตน์ ซึ่งการเรียนรู้ภาษาในลักษณะนั้นเด็กมีความคิดอยู่แล้ว ในการเรียนรู้ภาษาเด็กเพียงแค่เชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับโลกของเขาไปสู่คำในภาษา วิตต์เกินสไตน์ปฏิเสธว่าความคิดก่อนการมีภาษาไม่สามารถมีได้ ตรงนี้อาจเกิดความขัดแย้งขึ้นกับการกล่าวว่าสัตว์มีความคิดที่ไม่ต้องการศักยภาพทางภาษา เดอกราเซียแสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วไม่ได้มีความขัดแย้งแต่อย่างใด เขากล่าวว่า หากจะกล่าวให้ชัด สิ่งที่เราระบุในบทที่แล้วไม่ได้หมายความว่าสัตว์ไม่สามารถคิด ประเด็นอยู่ที่ว่า ไม่ว่าจะภาษา (ที่สัตว์ขาด) หรือ “สัญญาในหัวของสัตว์” (ที่เหมือนมีความหมายในตัวเอง) ไม่มีสิ่งใดสามารถเป็นพาหะในความคิดของสัตว์ (DeGrazia, 1994: 132)

จะเห็นได้ว่าความคิดแบบที่ออกัสตินเชื่อว่ามิในเด็กก่อนเรียนรู้ภาษานั้น เป็นความคิดคนละแบบกับของเดอกราสี และเคนนี่ “ความหมาย” ของสัญญะนั้นเป็นตัวแปรสำคัญระหว่างความคิดทั้งสองแบบ ความคิดในเด็กแบบออกัสตินนั้นแสดงถึงการมีสัญญะภายในของเด็กที่มีความหมายในตนเอง และเมื่อเด็กโตขึ้นพร้อมกับเรียนรู้ภาษา เด็กก็จะสามารถเชื่อมโยงความคิดของเขาเข้ากับภาษาสาธารณะได้ (ซึ่งขัดแย้งกับปรัชญาภาษาของวิตต์เกินสไตน์) แต่ความคิดในสัตว์ที่เดอกราสีและเคนนี่กล่าวนั้นเป็นความคิดที่เห็นได้จากการแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีภาษาและไม่จำเป็นต้องมีระบบสัญญะที่มีความหมายของตน ดังนั้นจึงไม่เป็นการขัดแย้งกันในการปฏิเสธความคิดแบบออกัสตินของวิตต์เกินสไตน์ กับการกล่าวถึงความคิดอีกระดับหนึ่งในสัตว์ ด้วยเหตุนี้ข้อความที่กล่าวว่าจะเข้าใจไม่ได้สองแบบหากเดอกราสีจึงเห็นว่าเราสามารถทำความเข้าใจข้อความดังกล่าวว่ามีความเป็นไปได้สองแบบหากจะมองถึงความสอดคล้องกันระหว่างข้อความ กับระบบปรัชญาโดยรวมของวิตต์เกินสไตน์ความเป็นไปได้ที่หนึ่ง วิตต์เกินสไตน์นั้นเห็นความแตกต่างระหว่างสัตว์ชนิดต่างๆ เดอกราสีมองว่าวิตต์เกินสไตน์อาจเห็นว่าอะไรที่เข้าใจไม่ได้ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานนั้นไม่สามารถคิด ในขณะที่สุนัขคิดได้ สัตว์เลื้อยคลานนั้นมีรูปแบบชีวิตที่ซับซ้อนน้อยกว่าสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ดังนั้นมันจึงมีการแสดงออกทางพฤติกรรมได้ซับซ้อนน้อยกว่า ส่วนความเป็นไปได้ที่สองเดอกราสีเห็นว่าในประโยคที่ระบุว่าอะไรที่เข้าใจไม่ได้สองแบบนั้น วิตต์เกินสไตน์ใช้คำว่า “ความคิด” ในความหมายของความคิดที่ต้องการภาษา ซึ่งหากพิจารณาจากความเป็นไปได้สองทางนี้แล้ว ข้อความที่กล่าวถึงการขาดความคิดในอะไรที่เข้าใจไม่ได้จะสามารถเข้ากันได้กับประเด็นสำคัญอื่นๆ

ในเรื่องสุดท้าย เดอกราสีกล่าวถึงข้อความ หากสิ่งใดพูดได้เราจะไม่เข้าใจมัน (PI,P 223) เขากล่าวว่า ในเรื่องรูปแบบของชีวิตนั้นในการที่สิ่งมีชีวิตสองสิ่งจะเข้าใจกันได้ อย่างน้อยจะต้องมีรูปแบบของชีวิตบางประการที่คาบเกี่ยวกัน การมีรูปแบบของชีวิตที่คาบเกี่ยวกันนี้จะทำให้มีการตอบสนองในแนวทางเดียวกันต่อสัญญะใดๆ ในข้อความสิ่งนี้เดอกราสีดูไม่ค่อยเห็นด้วยกับวิตต์เกินสไตน์ เนื่องจากเขาเห็นว่าสิ่งใดกับมนุษย์นั้นน่าจะมีรูปแบบของชีวิตที่คาบเกี่ยวกัน เขากล่าว ถ้าสิ่งใดพูดได้ เราน่าจะเข้าใจสิ่งที่มันพูดเรื่องอาหาร ความปลอดภัย ความกำหนด และอื่นๆ (DeGrazia, 1994: 132) แต่อย่างไรก็ดีถึงเขาจะไม่เห็นด้วยกับวิตต์เกินสไตน์ในข้อดังกล่าว แต่เขาก็เชื่อว่าข้อความนั้นไม่ได้ขัดแย้งแต่อย่างใดกับข้อความอื่นๆ หรือระบบปรัชญาโดยรวมของวิตต์เกินสไตน์เลย

จากที่ได้กล่าวมา เดอกราเซียได้แสดงให้เห็นว่าในข้อความแต่ละข้อความของวิตต์
 เกนส์ไตน์นั้นมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน และไม่มีข้อความใดที่ขัดกับระบบปรัชญาโดยรวม
 ของเขา อีกทั้งการตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกนส์ไตน์ของเขาน่าจะเป็น
 การตีความที่น่าเชื่อถือที่สุดเพราะไม่ได้ตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นเอกเทศ
 การอ้างเหตุผลในตีความของเขานั้นมีข้ออ้างเป็นประเด็นทางปรัชญาภาษาของวิตต์เกนส์ไตน์เอง
 รวมกับข้ออ้างที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งทุกคนน่าจะยอมรับ ทำให้การตีความของเขาไม่หลุด
 ออกจากกรอบความคิดของวิตต์เกนส์ไตน์ เดอกราเซียสรุปทิ้งท้ายไว้ว่า จากการที่นักปรัชญา
 หลายคนท่านกล่าวว่าวิตต์เกนส์ไตน์นั้นสงสัย หรือมีทรรศนะคติในด้านลบต่อสัตว์นั้น แท้จริงแล้ว
 ทรรศนะของวิตต์เกนส์ไตน์นั้นค่อนข้างตรงกับสามัญสำนึกของเราทีเดียว

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ข้อวิจารณ์การตีความที่นักปรัชญาเสนอไว้

ในบทที่แล้วข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการตีความวิตต์เกินสไตน์โดยนักปรัชญาหลายๆท่าน ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าการตีความจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นเอกเทศเป็นการตีความที่ไม่น่าเชื่อถือ ข้าพเจ้าเห็นว่าประเด็นทางปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์แต่ละประเด็น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำตามกฎ เกมภาษา ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว หรือรูปแบบชีวิต ทุกเรื่องล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ไม่สามารถนำมาพิจารณา หรือตีความอย่างเป็นเอกเทศได้ การตีความประเด็นทางปรัชญาอย่างเป็นเอกเทศอาจทำให้ข้อสรุปที่ได้จากการตีความขัดแย้งกับความคิดโดยรวมของเขา ยังผลให้การตีความไม่น่าเชื่อถือ ในการตีความข้าพเจ้าเห็นด้วยกับทฤษฎีของเดอกราสีเยที่ตีความโดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ทั้งระบบ ข้าพเจ้าเห็นว่าระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์มีทฤษฎีเกี่ยวกับสัตว์ที่สอดคล้องกัน ข้อความแต่ละข้อความไม่ขัดแย้งกันโดยแต่ละข้อความมีประเด็นทางปรัชญารองรับ ข้อสรุปที่ได้จากการตีความวิตต์เกินสไตน์ข้าพเจ้าเห็นว่าออกมาตรงกับสามัญสำนึก โดยพฤติกรรมของสัตว์เป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการจะกล่าวหาว่าสัตว์มีความสามารถมองเห็น ได้ยิน เจ็บ เสียใจ คิด หรือมีความเชื่อ ซึ่งข้าพเจ้าจะกล่าวแต่ละประเด็นอย่างละเอียดในส่วนต่อไปนี้

1. การตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว

1.1 ความเข้าใจผิดของโรลลิน

สมมติสุนัขชื่อตูบ มองเห็นกล่อง O ประสบการณ์การมองเห็น (visual experience) ของตูบเป็นประสบการณ์เฉพาะตัวของมันซึ่งรู้ได้เฉพาะตน สุนัขตัวอื่นหรือเจ้านายไม่สามารถรับรู้ได้ถึงประสบการณ์การมองเห็นของเจ้าตูบ แต่ทุกคนมองเห็นกล่อง O ซึ่งเป็นวัตถุสาธารณะได้ เช่นเดียวกับตูบ (แต่แต่ละคนมีเกิดประสบการณ์การมองเห็นของตนเอง) จากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว สมมติตูบพยายามให้ความหมายกับสัญลักษณ์ “P” (อาจเป็น “โฮ่ง” หรือ “หึ่ง”) ซึ่งเป็นการ “ใช้” สัญลักษณ์นั้นโดยการให้ชื่อ หรือบ่งถึงถึงประสบการณ์การมองเห็นของมัน แม้ในมนุษย์ก็ไม่สามารถบรรลุความพยายามดังกล่าวได้เนื่องจากสัญลักษณ์ P เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นประสบการณ์เฉพาะตัว สัญลักษณ์นั้นไม่สามารถตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะถึงความคงที่ของความหมายได้ ประสบการณ์การมองเห็นของเจ้าตูบ หรือของมนุษย์จึงไม่มีบทบาทในเกมภาษา

ต่างจากเวลาที่มนุษย์ใช้สัญลักษณ์ “tree” หรือ “ต้นไม้” ซึ่งเป็นการบ่งถึง หรือให้ชื่อสิ่งของที่เป็นวัตถุ สาธารณะอย่างมีความหมาย ซึ่งในที่นี้มนุษย์สามารถมีมโนทัศน์ได้ (จากการขยายความของเดอกรราเซียที่ได้กล่าวในบทที่ 2 สัญลักษณ์ “tree” หรือ “ต้นไม้” ใช้เป็นพาหะของมโนทัศน์เดียวกัน) จะเห็นได้ว่าข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้นเป่าหมายอยู่ที่ประสบการณ์การมองเห็น ซึ่งเราไม่สามารถระบุถึงมันโดยสัญลักษณ์ใดๆอย่างมีความหมายได้ ไม่ว่าจะเป่าเป็น “P” “โฮ่ง” หรือ “หิง” ตัวอย่างที่ได้แสดงให้เห็นไปเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับการโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของโรลลินจะสามารถแสดงให้เห็นความเข้าใจผิดของเขาได้

จากตัวอย่างของโรลลิน สุนัขของเขา มองเห็นเครื่องผสมเหล้า O เกิดประสบการณ์การมองเห็น V* มันใช้ V เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งถึงเครื่องผสมเหล้า O ว่าเป็นอาหาร มันวิงหาเจ้านาย น้ำลายไหล และนั่งรออาหาร ซึ่งเจ้านายยกเครื่องผสมเหล้าหนี หรือกล่าวว่าไม่ จากการทำความเข้าใจโรลลินของข้าพเจ้าเห็นว่าการที่เจ้านายยกเครื่องผสมเหล้าหนี หรือกล่าวว่าไม่ เป็นการตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะต่อการใช้ V บ่งถึงอาหาร เมื่อสุนัขถูกตรวจสอบแล้วภายหลังเมื่อมันเห็นเครื่องผสมเหล้า O มันจะไม่ใช้ V เป็นสัญลักษณ์บ่งถึงอาหารอีก ข้าพเจ้าเห็นว่าที่โรลลินใช้คำว่า “ตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะ” เนื่องมาจาก หากสุนัขตัวอื่นอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวด้วยก็สามารถถูกตรวจสอบการให้ความหมายต่อสัญลักษณ์ได้เหมือนกันทุกตัว ในกรณีนี้หากวันหลังสุนัขเห็นเจ้านายเคาะจานอาหารของมัน มันเกิดประสบการณ์ทางสายตา V” ขึ้น มันใช้ V” เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งถึง หรือให้ชื่ออาหาร ซึ่งเป็นวัตถุสาธารณะ เมื่อมันวิงหาเจ้านาย นายส่งจานให้แล้วกล่าว “นี่ของเจ้า” ในกรณีนี้หากเป็นจริงอย่างโรลลินกล่าว แสดงว่าสุนัขนั้นสามารถใช้สัญลักษณ์อย่างมีความหมายซึ่งสัญลักษณ์ดังกล่าวเป็นพาหะของมโนทัศน์ “อาหาร”

ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวมีเป่าหมายอยู่ที่ประสบการณ์เฉพาะตัวในที่นี้คือ V ว่าเนื่องจาก V ไม่สามารถถูกตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะเราจึงไม่สามารถใช้สัญลักษณ์ใดๆไม่ว่าจะเป็นคำพูด อักษร สีหน้าท่าทางบ่งถึง หรือให้ชื่อ V อย่างมีความหมายได้ แต่โรลลินมีเป่าหมายอยู่ที่วัตถุสาธารณะซึ่งก็คือเครื่องผสมเหล้า O หรืออาหาร ซึ่งเขาพยายามแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์เฉพาะตัว V นั้นสามารถใช้เป็นสัญลักษณ์บ่งถึง O อันตรวจสอบการใช้ได้อย่างเป็นสาธารณะ ตัวอย่างดังกล่าวไม่สามารถใช้เป็นตัวอย่างโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวได้ การกระทำดังกล่าวเป็นเพียงความพยายามในการแสดงให้เห็นว่าสุนัขนั้นสามารถมี “ภาษา

* ในความเป็นจริงเราไม่สามารถให้ความหมายกับประสบการณ์นั้นได้ ข้าพเจ้าใช้เทคนิคเพื่อยกตัวอย่างประกอบถือเป็นเกมภาษาอย่างหนึ่ง

สาธารณะ” ได้โดยใช้สัญญาเป็นประสบการณ์เฉพาะตัว ซึ่งความพยายามในการบอกว่าสัตว์มีภาษาสาธารณะด้วยการใช้ประสบการณ์เฉพาะตัวเป็นสัญญาของโรลลินนั้นก็ยังปัญหาอยู่ดี เนื่องจากเราไม่มีวันรู้ได้ว่าสัตว์ “ใช้” ประสบการณ์เฉพาะตัว ในสถานการณ์ดังกล่าวสิ่งที่ถูกตรวจสอบนั้นเป็น “ความเชื่อ” ของสุนัข ไม่มีหลักฐานใดที่ยืนยันในสถานการณ์ดังกล่าวได้เลยว่าสัตว์ “ใช้” สัญญาได้อย่างมีความหมาย*

จากที่ได้กล่าวมาความเห็นของข้าพเจ้าสอดคล้องกับเดอกราเซียเกี่ยวกับความเข้าใจผิดของโรลลินในข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 สิ่งที่ถูกตรวจสอบนั้นไม่ใช่ “ความหมาย” ของสัญญาแต่เป็นของความเชื่อของสุนัข อีกทั้งเป้าหมายของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้นอยู่ที่ประสบการณ์เฉพาะตัวซึ่งก็คือประสบการณ์การมองเห็นของสุนัขที่ไม่มีใครรับรู้ หรือตรวจสอบได้ แต่โรลลินมีความสับสนระหว่างประสบการณ์การมองเห็นวัตถุ กับตัววัตถุเอง ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้นไม่ได้มองประสบการณ์เฉพาะตัวเป็น “สัญญา” ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวพูดถึงความเป็นไปไม่ได้ของการใช้สัญญาบ่งถึง หรือให้ชื่อประสบการณ์เฉพาะตัว

เรื่องของความจำก็เช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับเดอกราเซียที่ว่าวิตต์เกนสไตน์นั้นไม่ได้สงสัยเรื่องของความจำในเชิงญาณวิทยา จากจากเรื่องการทำตามกฎ ความหมายของสัญญาจะมีได้ก็ด้วยการใช้ในสถานการณ์หนึ่งๆที่อำนวยความสะดวกได้ทางสังคม หมายถึงการตกลงร่วมกันบางอย่างทางสังคมนั้นเป็นตัว “อุ้มชู” การมีความหมายของสัญญา เรา “ใช้” ตัวอักษร หรือคำพูดเพื่อสำเร็จประโยชน์ในเกมภาษาหนึ่งๆ มันอาจเป็นได้ที่ความทรงจำของเรานั้นมีความแน่นอน และเชื่อถือได้ แต่นั่นเป็นความเชื่อถือได้ทางญาณวิทยา ในระบบปรัชญาภาษาของวิตต์เกนสไตน์ แม้เราสมมติความทรงจำให้มีความสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม มันไม่สามารถ “อุ้มชู” การมีความหมายของสัญญาได้ หนังสือพิมพ์ที่ห่อเดียวกันฉบับเดียวกัน สองเล่ม มีตัวอักษร และเนื้อความเหมือนกันทุกประการนั้นไม่สามารถทำให้เราแน่ใจได้เลยถึงข่าวที่ตีพิมพ์ในหนังสือนั้น

ส่วนเรื่องความเชื่อที่เดอกราเซียเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกตรวจสอบ ข้าพเจ้าเห็นว่ามีความเป็นไปได้ จากพฤติกรรมของสุนัขที่เห็นเครื่องผสมแล้ว แล้วตรงเข้าไปหานั้น เราสามารถระบุได้ว่า

* ตัวอย่างเชิงประจักษ์ที่สัตว์สามารถใช้สัญญาอย่างมีความหมาย ดูได้ในบทที่ 4 จากศึกษาการเรียนรู้อาษาของลิงกอริลล่า ชื่อ โคโค และลิงอุรังอุตัง ชื่อ ฉันทึก

มันเชื่อว่ามันคืออาหาร และเมื่อมันตรงเข้าไป และเจ้านายปฏิเสธ ความเชื่อของมันจึงถูกตรวจสอบ ความเข้าใจเช่นนี้ของเดอกราเซียข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ขัดแย้งกับระบบปรัชญาของ วิดต์เกนส์ไตน์แต่อย่างใด

อนึ่ง ก่อนที่โรลลินจะโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้น เขาได้ตีความข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวซึ่งได้ข้อสรุปว่า สัตว์ไม่สามารถมีมโนทัศน์ได้เนื่องจากมันไม่มีภาษา ข้อสรุปนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าถูกต้อง และสามารถลงรอยไปกับปรัชญาภาษาของวิดต์เกนส์ไตน์โดยรวมได้ อีกทั้งสามารถลงรอยไปกับการตีความของเดอกราเซียที่สรุปว่าสัตว์ไม่มีภาษา ดังนั้นมันจึงไม่มีความคิด แต่ในข้ออ้างของเขาที่ว่า สัตว์ไม่สามารถมีมโนทัศน์ได้เนื่องจากประสบการณ์ทางจิตซึ่งมันใช้เป็น สัญญะนั้นไม่สามารถตรวจสอบอย่างเป็นสาธารณะ นั้นเป็นการเข้าใจข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัวผิด หากเราเปลี่ยนข้ออ้างของเขาเสียใหม่โดยตีความวิดต์เกนส์ไตน์จากปรัชญาภาษาของเขาโดยรวม อาทิเช่นตีความจากเรื่องการทำตามกฎ จากเรื่องการทำตามกฎเราจะเห็นได้ว่าสัตว์ไม่สามารถ “ใช้” สัญญา ไม่ว่าจะเสียงเห่า หรือสีหน้าท่าทางของมันอย่างมีความหมาย จริงอยู่เมื่อสุนัขเห่ามันอาจส่งผลต่อสุนัขตัวอื่น หรือเราอาจเห็นสุนัขสามารถทำตามคำบอกของมนุษย์ได้ อยู่บ่อยๆ อาทิเช่น การบอกให้สุนัขนั่ง หรือให้สุนัขหมุนตัว ข้าพเจ้าเห็นว่าสถานการณ์เหล่านั้น เป็นเพียงการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หากมีบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของมัน ออกคำสั่งเดียวกันนั้น สุนัขอาจไม่สามารถทำตามคำสั่ง การทำตามคำสั่งของสุนัขต้องการการฝึก สอนอย่างต่อเนื่องและความคุ้นเคยกับผู้ฝึกหัด^{*} เสียงเห่าของสุนัขอาจมีผลกระทบต่อสุนัขตัวอื่นทางพฤติกรรมมาก แต่ยังไม่สามารถกล่าวถึงเรื่องความหมายได้ จากการเปลี่ยนแปลงข้ออ้างของโรลลินดังที่ได้แสดงไป จะเห็นได้ว่าเราสามารถตีความวิดต์เกนส์ไตน์จากปรัชญาภาษาของเขาได้ว่าสัตว์นั้นไม่มีภาษา ดังนั้นสัตว์จึงไม่สามารถมีมโนทัศน์

โรลลินนั้นเชื่อว่าสัตว์สามารถมีมโนทัศน์ หากเขาต้องการโจมตีความเชื่อที่ว่าสัตว์ไม่สามารถมีมโนทัศน์ความเป็นไปได้ของโรลลินนั้นมีสองทาง หนึ่งคือรับปรัชญาภาษาของ วิดต์เกนส์ไตน์ และหาหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ทำให้เห็นว่าสัตว์สามารถ “ใช้” สัญญาได้อย่างมีความหมาย ส่วนความเป็นไปได้ที่สองเขาควรโจมตีระบบปรัชญาภาษาของวิดต์เกนส์ไตน์ มิใช่เพียงโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัว ในส่วนนี้เดอกราเซียได้เสนอทางออกไว้ โดย

^{*} ดอว์คิน (Marian Stamp Dawkins) จากหนังสือ Through our Eyes Only?: The Search for Animal Consciousness เสนอความผิดพลาดที่อาจเป็นไปได้ในการตัดสินถึงศักยภาพทางภาษาของสัตว์ ข้าพเจ้ากล่าวอย่างละเอียดในบทที่ 4

เดอกราเซียเห็นว่าแนวคิดที่น่าจะยอมรับการมีมโนทัศน์ หรือภาษาในสัตว์ได้ คือแนวคิดเรื่องธรรมชาติของภาษาแบบพวกประสบการณ์นิยม (traditional empiricist) หรือแนวคิดร่วมสมัยของพวกภาษาแห่งความคิด (Language of thought) ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ยอมรับการมีความหมายได้โดยตัวมันเองของสัญญาณ (self-interpret)

1.2 เฟอร์ย์ กับพลังทางเหตุผลของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว

การตีความของเฟอร์ย์น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดในการแสดงให้เห็นถึงพลังทางเหตุผลของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวหากนำมาพิจารณาอย่างเป็นเอกเทศ เพราะถึงแม้การตีความของไวลลีนเป็นตีความจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวเช่นเดียวกันแต่ไวลลีนนั้นเข้าใจข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวผิด ข้าพเจ้าเห็นว่าเฟอร์ย์เข้าใจข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวถูกต้อง แต่ข้อสรุปที่ได้ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นข้อสรุปที่ขัดแย้งกับกรอบความคิดทางปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์

ในทรรศนะของเฟอร์ย์หากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกินสไตน์เป็นจริง สัตว์จะไม่สามารถตระหนักถึงตัวตนซึ่งส่งผลให้การพูดถึงประสบการณ์ทางจิตใดๆของสัตว์เป็นเพียงการใช้ภาษาที่ผิดไปจากรากฐานเดิม ซึ่งก็คือการใช้คำทฤษฎีภูมิ (secondary use of a word) ตามทรรศนะของไฟลลีนส์นั่นเอง ในการโจมตีเฟอร์ย์ทางเลือกหนึ่งอาจทำได้โดยโจมตีที่เงื่อนไขของการมี “ความตระหนักถึงตัวตน” ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่านี่นักปรัชญาอีกหลายท่านที่ระบุถึงการมีความตระหนักถึงตัวตนในสัตว์ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีภาษา แต่การโจมตีลักษณะดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับการตีความวิตต์เกินสไตน์แต่อย่างใด

ในการโต้แย้งการตีความเฟอร์ย์ ข้าพเจ้าเห็นว่าข้อสรุปที่ว่าสัตว์ไม่สามารถตระหนักถึงตัวตนของเขา ไม่สามารถสอดคล้องกับระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ได้ ในระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์หากความตระหนักถึงตัวตนสามารถกล่าวได้ว่ามีในสิ่งมีชีวิตใด สิ่งมีชีวิตนั้นจะต้องมีพฤติกรรมแสดงออกในความตระหนักถึงตัวตนได้ แต่เฟอร์ย์กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าทั้งในมนุษย์ และสัตว์ไม่สามารถแสดงออกทางพฤติกรรมในความตระหนักถึงตัวตน

...ทั้งในตัวข้าพเจ้า และในสุนัขของข้าพเจ้า ไม่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมใดๆเลยที่จะสามารถระบุได้ถึงการมีความตระหนักในตัวตน (Frey, 1980: 106)

เฟรย์เห็นว่ามนุษย์เราสามารถแสดงออกถึงความตระหนักถึงตัวตนของเราได้เนื่องจากเรามีภาษา แต่ในสัตว์เนื่องจากมันไม่มีภาษา พฤติกรรมของมันเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแสดงออกถึงความตระหนักในตัวตนได้

พิจารณาถึงความจำ ด้วยภาษา ข้าพเจ้าไม่เพียงแค่ระบุถึงการมีความจำในตัวข้าพเจ้า...แต่ข้าพเจ้ายังสามารถระบุได้ว่าขณะนี้ข้าพเจ้ากำลังตระหนักถึงความจำในการกินอาหารมือนั้น... (Frey, 1980: 106)

ในระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์หากเราจะพูดได้ว่าสัตว์มีความรู้สึก มีอารมณ์ หรือศักยภาพใดๆพฤติกรรมแสดงออกนั้นเป็นส่วนสำคัญอย่างขาดไม่ได้ มโนทัศน์ทางจิตไม่ได้เป็นการกล่าวถึงประสบการณ์ทางจิต หรือศักยภาพใด สิ่งเหล่านั้นโดยตัวของมันเองไม่มีบทบาทในเกมภาษา มโนทัศน์ทางจิตทั้งหลายมีได้ก็ด้วยปัจจัยการแสดงออกทางภายนอก ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของวิตต์เกนสไตน์เรื่องเต่าทองในกล่องที่ได้แสดงไปในบทที่ 2 แม้ว่าวิตต์เกนสไตน์ไม่ได้กล่าวถึงมโนทัศน์ “ความตระหนักถึงตัวตน (self-conscious)” ไว้เลยในหนังสือสำคัญของเขา แต่ในชีวิตประจำวันของเราแน่นอนว่ามีการใช้มโนทัศน์นี้อยู่ ซึ่งการใช้มโนทัศน์ดังกล่าวเป็นหลักฐานขึ้นสำคัญของการแสดงออกทางพฤติกรรมบางอย่างอันเป็นที่มาของมโนทัศน์นี้อย่างน้อยในมนุษย์ ในส่วนนี้หากนายแดงกล่าวว่า “ฉันตระหนักถึงตัวตนของฉันดี” ข้าพเจ้าอาจตอบแทนวิตต์เกนสไตน์ได้ว่าประโยคนี้เป็นเพียงพฤติกรรมแสดงออกทางภาษาของความตระหนักในตัวตน ซึ่งเป็นเกมภาษาที่ต้องการการเรียนรู้เหมือนพ่อแม่สอนให้เด็กรู้จักการแสดงออกทางภาษา โดยคำว่า “เจ็บ” แทนการร้องไห้ สำหรับวิตต์เกนสไตน์ข้อความเอกพจน์บุรุษที่หนึ่ง อาทิเช่น “ฉันจำได้ว่า...” ดังที่ได้กล่าวไปแล้วไม่ได้บรรยายถึงประสบการณ์ภายในของผู้พูด คำพูดซึ่งฉันแสดงออกถึงความจำของฉันนั้นคือ ปฏิกริยาโต้ตอบของความจำของฉัน (PI 343) ประโยคลักษณะดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรมแสดงออกของความจำ เราเห็นได้ชัดว่าในการกล่าวถึงความตระหนักในความจำเรื่องมื้ออาหารของเฟรย์นั้นไม่ใช่พฤติกรรมแสดงออกของความจำ เพราะเขาระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ...ทั้งในตัวข้าพเจ้า และในสุนัขของข้าพเจ้า ไม่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมใดๆเลยที่จะสามารถระบุได้ถึงการมีความตระหนักในตัวตน (Frey, 1980: 106) ดูเหมือนสิ่งที่เป็นปัญหาในตอนี้สำหรับเฟรย์คือการแสดงออกทางพฤติกรรม ในเมื่อทั้งมนุษย์และสัตว์ไม่สามารถมีพฤติกรรมแสดงออกถึงความตระหนักในตัวตนได้ คำถามที่เฟรย์ต้องตอบให้ได้คือ มโนทัศน์ “ความตระหนักในตัวตน” นั้นมีใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการตีความของเฟรย์นั้นมีปัญหา เนื่องจากเขามีได้พิจารณากรอบความคิดของ

วิตต์เกนสไตน์โดยรวม พลังทางเหตุผลของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้นทำให้การตีความอยู่นอกกรอบความคิดของวิตต์เกนสไตน์

หากมีคนแย้งแทนเฟรย์ว่าเขารับข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกนสไตน์เพียงอย่างเดียวและนำมาใช้เป็นเพียงข้ออ้างหนึ่งในการอ้างเหตุผลของเขา เพื่อที่จะสรุปว่าสัตว์ไม่มีความตระหนักถึงตัวตน ดังนั้นข้อสรุปของเฟรย์จึงไม่จำเป็นต้องสองคล้องกันระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์ ข้อโต้แย้งดังกล่าวข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นความเข้าใจที่ผิด ในระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์จุดมุ่งหมายสำคัญซึ่งเป็นเสมือนโจทย์ที่วิตต์เกนสไตน์ต้องการแก้ให้ได้ นั่นก็คือ ขจัดความเข้าใจผิดทางภาษาเนื่องจากวิตต์เกนสไตน์เห็นว่า เราไม่ได้มีมุมมองที่ชัดเจนในการใช้คำของเรา (PI 122) เพื่อให้ได้มา การทำให้ปัญหาทางปรัชญาหมดสิ้นไปอย่างสมบูรณ์ (PI 133) ข้าพเจ้าเห็นว่าข้อถกเถียงเรื่องภาษาส่วนตัวนั้นเป็นความพยายามหนึ่งในการขจัดความเข้าใจผิดทางภาษา วิตต์เกนสไตน์เห็นว่าความเข้าใจผิดอันก่อให้เกิดปัญหาทางปรัชญานั้นมีหลายลักษณะ ดังนั้นเราจึง มีหลายวิธีในการขจัดปัญหาปรัชญา เหมือนการรักษาโรคนี้ต้องมีหลายแบบ

(PI 133) การคลายความเข้าใจผิดในเรื่องหนึ่งๆก็เหมือนการคลายนอตออกตัวหนึ่ง มุมมองที่ชัดเจนทางภาษาซึ่งทำให้ปัญหาทางปรัชญาหมดไปนั้นเปรียบได้กับการไขนอตออกหมดทุกตัว จากที่ได้กล่าวมาเป็นไปได้อย่างไรว่าเฟรย์นั้นรับข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวที่เป็นเพียงหนึ่งนอตตัวหนึ่งแต่ไม่รับแนวคิดทางปรัชญาภาษาส่วนอื่นของวิตต์เกนสไตน์โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการได้มโนทัศน์ทางจิตจากพฤติกรรม เป็นไปได้อย่างไรที่เฟรย์จะรับว่ามโนทัศน์เช่น “เจ็บ” และเช่นเดียวกัน “ความตระหนักในตัวตน” ต้องการปัจจัยทางสังคมในการได้ความหมาย แต่ไม่รับถึงความจำเป็นในการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอกในการมีมโนทัศน์เหล่านั้นใช้ในชีวิตรประจำวัน บางที “ความตระหนักในตัวตน” หรือ “เต่าทอง” ในกล่องของเฟรย์อาจเป็นคนละสิ่งกับที่คนอื่นเข้าใจก็ได้ ข้าพเจ้าตระหนักดีถึงอิทธิพลของประเด็นสำคัญทางปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์ในพลังทางเหตุผลซึ่งส่งผลต่อวงการปรัชญายุคปัจจุบัน แต่การพิจารณาแต่ละประเด็นอย่างเป็นเอกเทศนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการพิจารณาที่ผิดจากวัตถุประสงค์ของวิตต์เกนสไตน์

อย่างไรก็ดีในทรรศนะของข้าพเจ้าหากจะกล่าวถึงความตระหนักถึงตัวตนในสัตว์ ในจุดเริ่มต้นข้าพเจ้าเชื่อว่าจะต้องมีการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างน้อยในมนุษย์หากมโนทัศน์ “ความตระหนักถึงตัวตน” จะสามารถมีใช้ในชีวิตรประจำวันได้ การที่สัตว์จะสามารถมีศักยภาพดังกล่าวหรือไม่ขึ้นอยู่กับการศึกษาถึงพฤติกรรมการแสดงออกของมัน ซึ่งหากพิจารณาจากการศึกษารูปแบบชีวิตและพฤติกรรมของสัตว์อย่างละเอียด ดังจะกล่าวอย่างละเอียดใน

บทที่ 4 ข้าพเจ้าเห็นว่าเราน่าจะสามารถกล่าวได้ถึงการมีความตระหนักถึงตัวตนในสัตว์ได้โดยสอดคล้องกับระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์

จุดประสงค์ของเพรย์ในการยืนยันว่าสัตว์ไม่สามารถตระหนักถึงตัวตนได้นั้น ดังที่กล่าวไปแล้วมีอยู่สองข้อด้วยกัน ข้อแรกคือการปฏิเสธความปรารถนาอย่างง่ายในสัตว์ และข้อที่สองคือปฏิเสธสถานะทางศีลธรรมของสัตว์ ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงวัตถุประสงค์ข้อแรกของเพรย์ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับแนวคิดของโฟลลินส์ที่เชื่อว่าภาษาในชีวิตประจำวันที่เรากล่าวถึงประสบการณ์ทางจิต และศักยภาพใดๆของสัตว์นั้นเป็นเพียงคำทฤษฎี ซึ่งเป็นการใช้คำผิดจากรากฐานการใช้เดิมซึ่งมีใช้สำหรับมนุษย์ ส่วนการปฏิเสธสถานะทางศีลธรรมในสัตว์นั้นข้าพเจ้าไม่ขอกล่าวถึงเนื่องจากไม่เกี่ยวกับการทำความเข้าใจวิตต์เกนสไตน์เรื่องจิตของสัตว์แต่อย่างใด

ในเรื่องความคาดหวังกับสถานการณ์ที่เติมเต็ม (expectation and its fulfillment) มนุษย์นั้นต่างจากสัตว์เนื่องจากมนุษย์นั้นมีภาษาทำให้สามารถคาดหวังในสิ่งที่ไม่ได้อยู่ตรงหน้า สัตว์นั้นจะตอบสนองก็เพียงสิ่งเร้าที่อยู่ต่อหน้าเท่านั้น ข้อความของวิตต์เกนสไตน์ที่ว่า *ในภาษานั้นเองที่ความคาดหวังกับการเติมเต็มพบกัน* (PI 445) เป็นข้อความที่โฟลลินส์ยกมาสนับสนุนความคิดดังกล่าว ในเมื่อความคาดหวังในสิ่งที่ไม่ได้อยู่ต่อหน้านั้นมีได้เพียงสิ่งมีชีวิตที่มีภาษา ในชีวิตประจำวันหากเราล่าวว่า “เจ้าตูบ (สุนัข) คาดหวังที่จะพบเจ้าหมอก (สุนัข)” จึงเป็นเพียงการใช้คำทฤษฎี เนื่องจากขาดสาระสำคัญของการใช้คำว่า “คาดหวัง” ซึ่งสาระสำคัญนั้นอยู่ที่ศักยภาพทางภาษา ความคาดหวังที่จะได้พบเจ้าหมอกของเจ้าตูบ ไม่ต่างอะไรกับการที่เราล่าวว่า “น้องบาร์บี้ (ตุ๊กตา) หิว”

จากที่กล่าวมาจะไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ศักยภาพทางภาษาซึ่งสัตว์ขาด จะเป็นข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ที่เราเห็นได้ในชีวิตประจำวัน การล่าวว่ามโนทัศน์ทางจิตใดๆที่มีเฉพาะสิ่งมีชีวิตที่มีภาษาไม่สามารถประยุกต์ใช้ในสัตว์ได้นั้นจึงสมควรที่จะยอมรับ แต่โฟลลินส์กล่าวถึงมโนทัศน์ทางจิตทั้งหมดรวมถึง ความเจ็บปวด ความเชื่อ และความปรารถนาซึ่งเป็นมโนทัศน์ทางจิตที่ไม่จำเป็นต้องมีเฉพาะสิ่งมีชีวิตที่มีภาษา

เราพบว่ามโนทัศน์เหล่านี้เราไม่ได้ใช้มันอย่างจำกัด เรามักจะใช้ความเจ็บปวด ความเชื่อ ความคาดหวัง ความปรารถนา และอื่นๆ ไปสู่สัตว์ที่พูดไม่ได้ (Fogelin, 1976: 180)

จากงานของไฟลีนส์ข้าพเจ้าไม่พบจุดเชื่อมโยงเรื่องการใช้คำทฤษฎีภูมิ ระหว่างมโนทัศน์ที่มีเฉพาะในมนุษย์ กับมโนทัศน์ที่ไม่จำเป็นต้องมีในสิ่งมีชีวิตที่มีภาษาแต่อย่างใด ข้าพเจ้าเห็นว่าการใช้คำทฤษฎีภูมิของไฟลีนส์ไม่สามารถรวมถึงมโนทัศน์อาทิเช่น เจ็บ หิว ปวดรอนา เมื่อสัตว์พบกับสิ่งเร้าที่พึงปรารถนาจากพฤติกรรมของมันเราสามารถกล่าวได้ว่ามัน “หิว” หรือ “ปวดรอนา” ต่ออาหาร และเมื่อมันถูกตีมโนทัศน์ “เจ็บ” ย่อมสามารถประยุกต์ใช้กับมันได้ สาระสำคัญสำหรับมโนทัศน์ทางจิตทั้งหลายนั้นอยู่ที่พฤติกรรมการแสดงออกทางภายนอก นายแดง กระสับกระส่าย ดุณาพิกา และดูปฏิทิน พฤติกรรมดังกล่าวของนายแดงทำให้เราสามารถตีความคาดหวังกับเขาได้และนั่นก็เพราะนายแดงมีภาษา (สิ่งที่ทำให้ความคาดหวังกับการเติมเต็มพบกัน) เจ้าตูบแน่นอนมันไม่มีภาษา และจากพฤติกรรมของมันเราก็ไม่สามารถตีความคาดหวังกับมัน ความคิดของไฟลีนส์จะเชื่อถือได้หากเขากล่าวถึงการใช้คำทฤษฎีภูมิไว้เพียงแค่มโนทัศน์ เช่น ความคาดหวัง ศรัทธา หรือเสแสร้ง แต่จากการไม่ได้ตระหนักถึงจุดเชื่อมโยงซึ่งเขาขาด ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าความคิดของเขานั้นบกพร่อง

ย้อนกลับมาที่การปฏิเสธความปรารถนาอย่างง่ายในสัตว์ เพรย์เชื่อว่าเราไม่สามารถกล่าวได้ว่าสัตว์มีความปรารถนาอย่างง่าย เนื่องจากสัตว์ขาดความตระหนักในตัวตนของมันในฐานะเจ้าของความปรารถนานั้นๆ สำหรับเปรย์ฐานของคำว่าความปรารถนาอยู่ที่มนุษย์เนื่องจากมนุษย์ตระหนักในความปรารถนาที่เกิดขึ้นในตนได้ จากที่ได้กล่าวไป ในทฤษฎีของ วิดต์เกนสไตน์สาระสำคัญที่แท้จริงในการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ทางจิต หรือศักยภาพในสิ่งมีชีวิตก็คือพฤติกรรมแสดงออกของมันนั่นเอง หากสิ่งมีชีวิตใดพฤติกรรมแสดงออกของมันสามารถแสดงให้เห็นถึงการมีประสบการณ์ หรือศักยภาพนั้นๆได้ แน่ใจเราย่อมมีฐานในการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ทางจิตเหล่านั้นกับมัน เจ้าตูบเมื่อมันเห็นกระดูก มันน้ำลายไหลมันวิ่งตรงไปที่กระดูก สำหรับระบบปรัชญาของวิดต์เกนสไตน์ข้าพเจ้าเชื่อว่าเราสามารถกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า “เจ้าตูบมันอยากได้ (ปรารถนา) กระดูก”

2. การตีความวิตต์เกนสไตน์จากระบบปรัชญาโดยรวม

2.1 การมีภาษาของสัตว์

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับเดอกราเซียที่ว่า ข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้นไม่ได้กล่าวอะไรเกี่ยวกับภาษาของสัตว์ หากสัตว์จะมีภาษา ภาษาของมันจะต้องสามารถกล่าวถึงวัตถุสาธารณะ เช่น อาหาร หรือน้ำได้ หากเราจะพิจารณาข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวว่าบอกกับเราในเรื่อง

ของสัตว์บ้าง เรากล่าวได้เพียงว่าสัตว์นั้นไม่มีภาษาเฉพาะตัว การจะกล่าวว่าสัตว์มีภาษาหรือไม่ ต้องดูจากปรัชญาภาษาโดยรวมของวิตต์เกินสไตน์ว่าการที่สิ่งมีชีวิตใดจะมีภาษาได้ต้องมีเงื่อนไขใดบ้าง และหากเราทราบถึงเงื่อนไขของการมีภาษาแล้ว ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสัตว์ว่าจะสามารถบรรลุเงื่อนไขได้หรือไม่ก็เป็นส่วนจำเป็นที่ขาดไม่ได้เรื่องหนึ่ง จากการอ้างเหตุผลของ เดอกราเซียที่สรุปว่าสัตว์ไม่มีภาษา ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการตีความวิตต์เกินสไตน์เรื่องภาษาของ สัตว์ที่น่าเชื่อถือ เนื่องจากข้ออ้างของเดอกราเซียเป็นเนื้อหาปรัชญาภาษาของวิตต์เกินสไตน์ รวมถึงข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ยอมรับได้ ผลจากการตีความจึง ไม่ขัดแย้งกับเนื้อหาส่วนใด และไม่ขัดแย้งกับข้อความเกี่ยวกับสัตว์ในหนังสือของวิตต์เกินสไตน์ ด้วย ดังนั้นจากการตีความของเดอกราเซียเราสามารถกล่าวได้ว่า เป็นไปไม่ได้ที่สัตว์จะพูดกับตนเอง (PI 357) *สุนัข (ไม่ได้) สื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งในการกระดิกหาง (Z 521) เราไม่สามารถถามความหมายของจระเข้เวลาที่มันตรงเข้ามาหามนุษย์ด้วยปากที่อ้ากว้าง (Z 522)*

ส่วนการตีความของโรลลิน ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนต้นของบทนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าข้อสรุปของเขาคือว่าสัตว์ไม่มีภาษา มันจึงไม่มีมโนทัศน์นั้น สอดคล้องกับการตีความของเดอกราเซีย และ สอดคล้องกับระบบปรัชญาของวิตต์เกินสไตน์ ปัญหาของเขาคือความเข้าใจข้อถกเถียงเรื่อง ภาษาเฉพาะตัวผิด หากเรายึดถือข้อสรุปของเขาไว้ โดยเอาตีความใหม่จากระบบปรัชญาภาษา ของวิตต์เกินสไตน์โดยรวม ข้อสรุปที่ได้จากการตีความจะน่าเชื่อถือ โฟจลินส์ก็เช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับความคิดของเขาที่ว่ามโนทัศน์ทางจิตบางมโนทัศน์ไม่สามารถใช้กับสัตว์ได้ เนื่องจากมันขาดภาษา เขายกตัวอย่างมโนทัศน์ “ความคาดหวัง” ซึ่งใช้ได้เฉพาะมนุษย์ ข้อบกพร่องของการกล่าววามโนทัศน์ทางจิตอื่นๆ เช่น เจ็บ เชื้อ และปรารถนา ไม่สามารถใช้กับ สัตว์ได้ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่ามโนทัศน์เหล่านี้สามารถใช้ในสัตว์ได้โดยไม่ต้องมีภาษา ซึ่งถ้า ตัดข้อผิดพลาดส่วนนี้ไปแล้วแนวคิดของเขาก็เป็นประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจ วิตต์เกินสไตน์

จากการทำความเข้าใจข้อผิดพลาดของโรลลิน และโฟจลินส์ ข้าพเจ้าเห็นว่าแนวคิดของ เขาที่ปรับปรุงให้นำเชื่อถือขึ้นแล้ว จะทำให้เราเข้าใจข้อความของวิตต์เกินสไตน์หลายข้อความชัดเจนยิ่งขึ้น จากความคิดของโรลลินที่ว่าสัตว์ไม่มีมโนทัศน์ มโนทัศน์เช่น “มะรืน” “เมื่อตะกี” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการโคจรครวญเรื่องเวลาจึงขาดไป สัตว์จึงไม่สามารถคำนึงถึงเหตุการณ์ ในอดีตได้ *เพียงคนที่สามารถระลึกถึงอดีตได้จึงจะเสียชีวิต (Z 519) รวมถึงตีใจ หรือกังวลเหตุ การณ์ในอนาคต สุนัขกลัวเจ้านายจะตีมัน แต่ไม่สามารถกลัวเจ้านายจะตีมันในวันพรุ่งนี้ (PI 650) สุนัขเชื่อว่าเจ้านายของมันอยู่ที่ประตู แต่ไม่สามารถเชื่อว่าเจ้านายจะมาในวันพรุ่งนี้ (PI,P.174)*

สัตว์จะเชื่อว่าเจ้านายอยู่ที่ประตูด้วยเสียงกุกกักที่ดัง หรือเสียงลูกบิด สัตว์จะกลัวได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งเร้าคือเจ้านายถือไม้เรียวมาปรากฏอยู่ตรงหน้าเท่านั้น มโนทัศน์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการคิดถึงเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ตรงหน้า การที่เราคาดหวังว่านายแดงจะมา เราจำเป็นต้องมีมโนทัศน์ “ตัวเรา” “นายแดง” “มา” แต่สัตว์เนื่องจากมันไม่มีมโนทัศน์เหล่านี้ ดังนั้นจึง *ไม่มีอะไรน่าพิศวง* สำหรับการที่มโนทัศน์หนึ่งๆจะประยุกต์ใช้กับสิ่งที่มีภาษา (Z 520) เฉพาะผู้ที่พูดได้เท่านั้นหรือที่มีความหวัง แต่ผู้ที่เป็นเจ้าของภาษา อาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ของความหวังมีเฉพาะในรูปแบบชีวิตที่ซับซ้อน (PI,P.174) ในชีวิตประจำวันเราจึงมักเห็น *สุนัขโกรธ* กลัว *มีความสุข* *มีความทุกข์* *ตื่นตกใจ* แต่ไม่ใช่มีความหวัง (PI,P.174) และสุดท้าย *สุนัขไม่สามารถเสแสร้ง* แต่ก็ไม่สามารถจริงใจได้เช่นกัน (PI,P.229) เรามักพบเห็นสารคดีว่าแมลงบางชนิดนั้นแก๊งตาย แต่เราไม่สามารถกล่าวได้ว่ามันเสแสร้ง ความเสแสร้งนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้และรูปแบบชีวิตที่ซับซ้อน แมลงต่างๆไม่สามารถแก๊งตายเพื่อหยอกล้อเพื่อนของมัน มันแก๊งตายเมื่อมีสิ่งเร้าคือศัตรูอยู่ต่อหน้าเท่านั้น

อย่างไรก็ดีในการกล่าวถึงสัตว์ขาดภาษา จึงขาดมโนทัศน์ และไม่สามารถใช้มโนทัศน์ทางจิตบางอย่างแก่มันได้นั้น เดอกราเซียกล่าวว่าการเชิงปรัชญาเรื่องภาษาของสัตว์ที่ได้จากการสังเกตเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันนั้นยังไม่เพียงพอ ในบทที่ 4 ข้าพเจ้าได้เสนอการทดลองและการศึกษารูปแบบชีวิตของสัตว์ที่มีความละเอียดกว่าการสังเกตในชีวิตประจำวัน ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าสัตว์บางชนิดสามารถมีภาษา ซึ่งทำให้มันมีมโนทัศน์ได้ และแน่นอนสัตว์เหล่านั้นสามารถเสแสร้ง ใช้สัญญาณอย่างมีความหมาย ตลอดจนสามารถคิดเชื่อมโยงในเรื่องเวลาได้อีกด้วย

2.2 พฤติกรรมของสัตว์กับ “ความรู้สึก” “อารมณ์” “ความตั้งใจ” และ “ความเชื่อ”

ในบทที่ 2 ข้าพเจ้าได้แสดงความคิดของวิคตอร์เกนสไตน์เรื่องเกณฑ์ตัดสินทางพฤติกรรมในการจะกล่าวว่ามี “เจ็บ” “เสียใจ” “เชื่อ” หรือ “คิด” ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิคตอร์เกนสไตน์เชื่อมโยงเกณฑ์การตัดสินดังกล่าวไปสู่สัตว์ด้วย สังเกตได้จากข้อความหลายข้อความด้วยกัน

เพียงมนุษย์ที่มีชีวิต และสิ่งที่คล้าย (พฤติกรรมคล้าย) มนุษย์ที่มีชีวิตเท่านั้นที่เราจะกล่าวได้ว่า มันมีการรับรู้ทางประสาทสัมผัส มันเห็น หรือตาบอด ได้ยิน หรือหูหนวก มีการรับรู้ (conscious) หรือขาดการรับรู้ (unconscious) (PI 281)

เฉพาะสิ่งที่มีพฤติกรรมคล้ายมนุษย์เท่านั้น ที่จะกล่าวได้ว่ามันมีความ
เจ็บปวด (PI 283)

จากพฤติกรรมในสถานการณ์หนึ่งๆ เราสามารถพูดได้ว่าเขานั้นเศร้า
(เราสามารถพูดเช่นนี้ได้กับสุนัขด้วย) (Z 526)

สุนัขของเราเมื่อมันเห็นรถยนต์อยู่ข้างหน้ามันหยุดเดิน เมื่อมันได้ยินเสียงของเจ้านายมัน
หันหลังกลับมามอง เมื่อนายตีมันร้องและวิ่งหนี มันกลัวและแอบเข้าไปหลังบ้าน ทันใดนั้นมัน
เห็นแมวจึงค่อยๆ อย่งไปหาแมว ด้วยตั้งใจจะจับแมวให้ได้ แมววิ่งหนีขึ้นต้นไม้ไป สุนัขรออยู่โคน
ต้นไม้มันเชื่อว่าแมวยังอยู่ข้างบนต้นไม้ จากพฤติกรรมของสุนัขเหล่านี้เราสามารถไข่มโนทัศน์ทาง
จิตกับมันได้อย่างไม่มีปัญหา สุนัขในตัวอย่างดังกล่าวสามารถ “มองเห็น” “ได้ยิน” “เจ็บ” “กลัว”
”เชื่อ” “ตั้งใจ” จริงอยู่การกล่าวว่สัตว์ “กลัว” หรือ “ตั้งใจ” เราไม่ได้บ่งถึงประสบการณ์ทางจิต
ใดๆ วิดต์เกนส์ไตน์ยอมรับว่ามีประสบการณ์ทางจิตเกิดขึ้นได้จริงแม้ว่ามันจะไม่มีบทบาทในเกม
ภาษา แต่ในส่วนนี้อาจมีคนแย้งว่าการยอมรับประสบการณ์ทางจิตนั้นวิดต์เกนส์ไตน์อาจยอมรับ
เพียงกรณีของมนุษย์ แต่ในกรณีของสัตว์เราไม่สามารถรู้ได้ว่ามันมีประสบการณ์เหล่านั้นหรือไม่

จาก The Blue and Brown Books ข้าพเจ้าเห็นว่ามีความที่สามารถแสดงให้เห็นถึง
ทฤษฎีของวิดต์เกนส์ไตน์ที่ยอมรับถึงการมีประสบการณ์ใดๆ ในสัตว์ วิดต์เกนส์ไตน์กล่าวว่า

...อาทิเช่น ปรากฏการณ์ทางจิต ผัสสะ อารมณ์การตัดสินใจ และอื่นๆ
นั้นบังเกิดขึ้น เมื่อร่างกายของสัตว์พัฒนาจนถึงความซับซ้อนในระดับ
หนึ่ง ซึ่งดูเหมือนจะมีความจริงระดับหนึ่งในเรื่องนี้ (BB,P.47)

ข้าพเจ้าเชื่อว่าพฤติกรรมของสัตว์เป็นเกณฑ์ตัดสินในการที่จะไข่มโนทัศน์ทางจิตใดๆ ใน
สัตว์ ในทฤษฎีของวิดต์เกนส์ไตน์แม้มโนทัศน์ทางจิตไม่ได้บ่งถึงประสบการณ์ทางจิตอันใดอัน
หนึ่ง แต่เขาก็ยอมรับการมีประสบการณ์เหล่านั้นได้ในสัตว์ หากข้าพเจ้าพบสุนัขถูกตี
มันวิ่งหนีและมันร้องเสียงดัง จากระบบปรัชญาของวิดต์เกนส์ไตน์ข้าพเจ้าเชื่อว่าในสถานการณ์
ดังกล่าวเมื่อตัดสินจากพฤติกรรมของสุนัขมันมีประสบการณ์ความเจ็บปวดเกิดขึ้น แต่ถ้า
ข้าพเจ้ากล่าวว่า “ไอ้ตู่มันเจ็บ” ข้อความของข้าพเจ้าไม่ได้กำลังบ่งถึงประสบการณ์ใดๆ
ประสบการณ์เฉพาะตัวของสุนัขตัวนั้นอยู่นอกเหนือพรมแดนทางภาษาของเรา ในมโนทัศน์
ทางจิตอื่นก็เช่นกัน อาทิเช่น “ความเชื่อ” ในขณะที่สุนัขรออยู่โคนต้นไม้ ข้าพเจ้าเชื่อว่ามิสภาวะ

ทางจิต หรือกระบวนการทางจิต “เกิดขึ้น” ซึ่งอาจมีภาพทางจิต (mental image) เป็นภาพของแมวดตัวนั้นปรากฏอยู่ หรือสุนัขอาจมีความรู้สึกใดๆวามขึ้นมา แต่หากเรากล่าวคำว่า “ไอ้ตูบมันเชื่อว่าแมวอยู่บนต้นไม้” โดยมโนทัศน์ “ความเชื่อ” นั้นบ่งถึงสภาวะทางจิตใดๆที่ได้กล่าวมา การใช้ข้อความลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นความผิดพลาดในการใช้ภาษา^{*}

2.3 ความคิดของสัตว์

ข้าพเจ้ารับแนวคิดของเดอกราเซีย และเคนนี่ เรื่องความคิดในสัตว์ที่ไม่ต้องการภาษา ซึ่งต่างจากความคิดแบบที่มีในมนุษย์ สุนัขของข้าพเจ้ารออยู่หน้าประตูบ้านทุกเช้าในเวลาอาหารเพื่อเข้ามาหาบิดาของข้าพเจ้า เมื่อมันมองผ่านมุ้งลวดแล้วเห็นแม่บ้านมันจะไม่กล้าเข้ามาหากแม่บ้านเดินออกจากบ้านไปซื้อข้าว สุนัขของข้าพเจ้าจะดันมุ้งลวดเข้ามาหาบิดาของข้าพเจ้าทันที จากสถานการณ์ดังกล่าวพฤติกรรมของสุนัขแสดงให้เห็นถึงความคิดในสัตว์ที่ไม่จำเป็นต้องมีภาษา แยกเกอร์ (P.M.S Hacker) กล่าวถึงความคิดลักษณะเช่นนี้ไว้เช่นเดียวกัน แยกเกอร์กล่าวว่า ในเบื้องต้นเรามักไม่กล่าวว่ามีบา ปู หรือปลานั้นคิด เช่นเดียวกันกับโต๊ะ หรือเก้าอี้... นอกจากนี้เรายังต้องแยกแยะระหว่างคิด (เชื่อ) ใน P กับคิด (ใคร่ครวญ) อาทิเช่น คิดบางสิ่งให้ตก คิดหนทางแก้ไข คิดว่ามันเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ คิดว่าเราควรปฏิบัติตัวเช่นไร ในการใช้แบบแรกบางครั้งเราใช้กับสัตว์ในระดับสูง ว่ามันคิดบางสิ่ง...แต่ก็เป็นเพราะพฤติกรรมของมันเพียงพอในการแสดงออกถึงความคิด หรือความเชื่อ (สุนัขตะกุกประตูดอย่างมีความสุข) สิ่งนี้เราอาจเรียกได้ว่า ‘ความคิดแบบดั้งเดิม’... (Hacker, 1990: 328) ในเรื่องความคิดแบบดั้งเดิมนี้ วิตต์เกนสไตน์กล่าวถึงไว้ใน Zettle เช่นกัน

...มันเป็นบางสิ่งคล้าย ‘ความคิดดั้งเดิม (primitive thinking)’ ซึ่งสามารถบรรยายได้จาก พฤติกรรมดั้งเดิม (Z 99)

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของสัตว์ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินถึงความคิดในสัตว์ได้ อย่างไรก็ตามที่แยกเกอร์กล่าว ความคิดลักษณะที่มีในสัตว์ไม่สามารถพิจารณาในสิ่งที่ซับซ้อนเช่น คิดบางสิ่งให้ตก คิดหนทางแก้ไข คิดว่ามันเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ ฯลฯ ความคิดที่ซับซ้อนเช่นนี้ต้องการภาษาและมโนทัศน์ จากข้อความของวิตต์เกนสไตน์ที่กล่าวว่า จะเข้าใจไม่สามารถคิดจึงไม่มีคำถาม

^{*} วิตต์เกนสไตน์กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ทางจิตแต่ละมโนทัศน์ สามารถดูได้ใน

เรื่องความหมายในที่นี้ (Z 522) เดอกราเซียแสดงถึงความเป็นไปได้ในการพิจารณาข้อความดังกล่าวสองแบบ ได้แก่ (1) วิดต์เกนสไตน์เห็นว่าจะเข้าใจเป็นสัตว์ที่มีรูปแบบชีวิตน้อยกว่าสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่นสุนัข และ (2) วิดต์เกนสไตน์ใช้คำว่า “ความคิด” ในความหมายของความคิดแบบในมนุษย์ที่ต้องการภาษา ข้าพเจ้าเห็นว่าวิดต์เกนสไตน์กล่าวข้อความนี้ในความเป็นไปได้ที่สองเนื่องจากพฤติกรรมของจระเข้นั้นน่าจะกล่าวได้ว่ามันมีความคิด จระเข้ชุ่มฉ่ำเหยื่อของมันอย่างหนึ่งเงียบ พอถึงระยะที่เหมาะสมมันจึงโจมตีเหยื่อของมัน พฤติกรรมดังกล่าวเราน่าจะกล่าวได้ว่ามันมี “ความคิดแบบดั้งเดิม” ได้ นอกจากนี้ในส่วนท้ายของข้อความที่กล่าวไว้ว่า “จึงไม่มีคำถามเรื่องความหมายในที่นี้” น่าจะใช้เป็นหลักฐานอย่างดีว่าในข้อความนี้ว่าวิดต์เกนสไตน์กล่าวถึง “ความคิด” ที่ต้องมีภาษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ประเมินทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์

จากบทที่แล้วเราได้ข้อสรุปในทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์เรื่องจิตของสัตว์ว่า พฤติกรรมของสัตว์เป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่าสัตว์สามารถมีประสบการณ์ทางจิต สภาวะทางจิต กระบวนการทางจิต หรือศักยภาพใด จากพฤติกรรมของมันเราสามารถกล่าวได้ว่ามันรับรู้ข้อมูลทางผัสสะ เจ็บ มีอารมณ์ มีความปรารถนา มีความเชื่อ มีความตั้งใจ และมีความคิด สิ่งที่สัตว์ขาดคือศักยภาพทางภาษา

อย่างไรก็ดีข้อสรุปที่ดังกล่าว ได้มาจากการสังเกตในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจในรูปแบบชีวิต และพฤติกรรมของสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องภาษาของสัตว์ ในบทนี้ข้าพเจ้าขอเสนอการทดลองร่วมสมัยเกี่ยวกับภาษาของสัตว์เพื่อเป็นการประเมินทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าในบางการทดลอง เราสามารถสรุปได้ถึงศักยภาพทางภาษาในสัตว์บางชนิด

1. การทดลองเกี่ยวกับภาษาของสัตว์

1.1 การส่งสัญญาณของลิงเวอร์เวท (vervet monkey)

ในปี 1980 เชนนี่ (Dorothy Cheney) เซย์ฟาร์ท (Robert Seyfarth) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับลิงเวอร์เวท (vervet monkey) ซึ่งเป็นการทดลองที่ศึกษาต่อเนื่องถึง 11 ปี เชนนี่ และเซย์ฟาร์ทเขียนหนังสือ How Monkeys See the World เพื่อแสดงถึงผลการศึกษาดังกล่าว

ลิงเวอร์เวทใช้สัญญาณเตือนภัยหลัก 3 แบบ ต่อผู้ล่า 3 แบบคือ “เหยี่ยว” “เสือดาว” และ “งู” ในสัญญาณเตือนภัยแบบอื่นที่พบได้น้อยคือสัญญาณเตือนภัยที่มีต่อ “ผู้ล่าอันดับรองที่เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (minor mammalian predator)” “มนุษย์แปลกหน้า” และ “ลิงบาบูน” การตอบสนองต่อสัญญาณเตือนภัยดังกล่าวลิงเวอร์เวทตอบสนองต่อตัวสัญญาณโดยตรง ไม่ได้ตอบสนองต่อพฤติกรรมของลิงผู้ให้สัญญาณแต่อย่างใด ลิงเวอร์เวทที่ได้รับสัญญาณเตือนภัยถึง

* อาทิเช่น สิงโต เสือชีต้าร์ และหมาไฮยีนา (hyena) สัตว์เหล่านี้บ่อยครั้งที่จะโจมตีลิงเวอร์เวท

เลือดดาว เนื่องจากเลือดดาวสามารถปีนต้นไม้ได้ ลิงเวอร์เวทจะหนีไปที่กิ่งไม้ที่เล็กที่สุดที่เลือดดาวไม่สามารถปีนมาได้ การหลบภัยลักษณะเช่นนี้ไม่มีประโยชน์หากเหยี่ยวปรากฏตัว เมื่อได้รับการเตือนภัยถึงเหยี่ยวพวกมันจะหลบซ่อนตัวในพงหญ้าที่พื้นดิน เมื่อลิงเวอร์เวทได้รับสัญญาณเตือนภัยแบบที่สาม คืองู พวกมันจะยืนอยู่บนขาหลังทั้งสองข้างแล้วสอดส่องที่พื้นดิน เมื่อปรากฏตัวพวกมันจะวิ่งหนีก่อนที่จะเข้าถ้ำ

ลิงเวอร์เวทที่อยู่ลำพัง เมื่อมันเห็นผู้ล่ามันมิได้แสดงสัญญาณเตือนภัย นอกจากนี้แม่ลิงเวอร์เวทส่งสัญญาณกับลูกของตนในระดับสูงสุด ซึ่งแตกต่างจากการส่งสัญญาณให้กับลูกลิงของตัวอื่น และลิงตัวผู้ส่งสัญญาณให้กับลิงตัวเมียในระดับที่สูงกว่าการส่งสัญญาณให้กับลิงตัวผู้ด้วยกัน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าแปลกใจว่าลิงเวอร์เวทสามารถส่งสัญญาณเตือนภัยได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับประเภทของผู้ล่าที่มันพบ เช่นนี้ และเชย์ฟาร์ท กล่าวว่าสัญญาณการเตือนภัยเท่าที่พบเห็นมี 4 แบบดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เป็นที่น่าแปลกใจว่าเพราะเหตุใดจึงมีการส่งสัญญาณจำกัดอยู่เพียงเท่านั้น เช่นนี้ และเชย์ฟาร์ทรายงานถึงเหตุการณ์หนึ่งที่แม่ลิงเวอร์เวทละทิ้งลูกของมันอยู่เบื้องหลังหลังจากที่มันส่งสัญญาณเตือนภัยแล้ว เมื่อกลุ่มลิงบาบูนเข้ามาใกล้ลูกลิงเวอร์เวทร้องเสียงดังเพื่อขอความช่วยเหลือ แม่ลิงเวอร์เวทเพียงแค่มามองและพบเห็นเหตุการณ์ดังกล่าวแต่ไม่สามารถสื่อสารสิ่งใดแม้แต่ร้องเรียกลูกของตนให้ตามมา (อ้างถึงใน DeGrazia, 1996: 184)

1.2 การเรียนรู้ภาษาในลิงชิมแปนซี

1.2.1 วาซอว์ (Washoe)

จาก Teaching Sign Language to a Chimpanzee อัลเลน และบีทริก การ์ดเนอร์ (Allen and Beatrix Gardner) แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของลิงชิมแปนซีที่ชื่อวาซอว์ และลิงชิมแปนซีตัวอื่นๆ ในการเรียนรู้ภาษาสัญลักษณ์สำหรับคนใบ้ จากทดลองวาซอว์สามารถเรียนรู้ศัพท์ 132 คำ และสามารถใช้ศัพท์รวมกันอย่างมีความหมาย มันสามารถใช้สัญลักษณ์บ่งถึงสุนัขไม่ว่าจากการเห็นภาพของสุนัขหรือเห็นสุนัขจริงๆ ส่วนในการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน วาซอว์สามารถใช้สัญลักษณ์ “น้ำ” และ “นก” เมื่อมันเห็น “เปิด” นอกจากนี้ลิงชิมแปนซีในกลุ่มของวาซอว์สามารถใช้สัญลักษณ์ที่มีลักษณะคล้ายประโยค อาทิเช่น “ให้ - ส้ม - ฉับ - ให้ - กิน - ส้ม - ให้ - ฉับ - กิน - ส้ม - ให้ - ฉับ - เออ” (อ้างถึงใน DeGrazia, 1996: 185)

1.2.2 ซาร่า (Sarah)

จาก Language in a Chimpanzee เดวิด พรีเมแมค (David Premack) ได้ทำการทดลองกับลิงชิมแปนซีชื่อ ซาร่า เขาสอนซาร่าเรียนรู้วิธีการใช้สัญลักษณ์พลาสติกในการสื่อความหมาย ซาร่าสามารถจัดเรียงสัญลักษณ์พลาสติกเป็นประโยคซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเรียนรู้ไวยากรณ์ได้ อาทิเช่นเมื่อมนุษย์เรียงสัญลักษณ์เป็นคำสั่งแก่ซาร่าว่า “ซาร่า-ใส่-กล้วย-ถัง-แอบเปิ้ล-จาน” ซาร่าสามารถใส่กล้วยลงในถัง และใส่แอบเปิ้ลลงในจานได้ถูกต้องตามคำสั่ง ซึ่งแสดงว่าซาร่าสามารถรู้คำกริยา “ใส่” ว่าประยุกต์ใช้ได้กับทั้งคำนาม “กล้วย” และ “แอบเปิ้ล” (อ้างถึงใน Gould, 1994:184-188)

1.3 การเรียนรู้ภาษาของลิงกอริลล่า และลิงอุรังอุตัง

1.3.1 โคโค (Koko)

จากหนังสือ The Case for the Personhood of Gorillas กอริลล่า ชื่อ โคโคได้แสดงให้เห็นศักยภาพที่แตกต่างออกไปจากลิงชิมแปนซี โคโคแสดงการใช้ข้อความ อาทิเช่น “คิดความชั่วร้ายสกปรก (think devil dirty)” “กัดที่นั่น (there bite)” (พร้อมกับชี้ที่แผลบนมือ) “ช่างเป็นกอริลล่าที่ฉลาด (what a smart gorilla)” สัญลักษณ์ 876 อย่างที่โคโคเรียนรู้ 6 เปอร์เซ็นต์ของสัญลักษณ์ดังกล่าวประดิษฐ์โดยตัวมันเอง อีกสองเปอร์เซ็นต์เป็นการรวมสัญลักษณ์ที่เคยถูกสอนมาก่อนเข้าด้วยกัน อาทิเช่น โคโคใช้สัญลักษณ์ “เสือขาว (white tiger)” ไว้เรียกม้าลาย และ “หมวกตา (eye hat)” ไว้ใช้เรียกหน้ากาก นอกจากนี้โคโคยังเคยเรียกตัวเองว่า “กอริลล่าแดงบ้า (red mad gorilla)” นอกจากนี้ภายหลังจากวันเกิดของมัน 6 วัน โคโคถูกถามว่า “มีอะไรเกิดขึ้นในวันเกิดของเธอ (What happened on your birthday?)” โคโคตอบว่า “กินนอน (sleep eat)” ภายหลังจากนั้นถามว่า “ไม่มีอะไรพิเศษในวันเกิดเลยหรือ (Didn't something special happen on your birthday?)” โคโคตอบว่า “กอริลล่าแก่ (old gorilla)” (อ้างถึงใน DeGrazia, 1996: 196-197)

1.3.2 ฉันทะก (Chantek)

จากหนังสือ Language and the Orang-utan ไมล์ (H.Lyn White Miles) ได้สอนภาษาสัญลักษณ์ให้ลิงอูรังอุตัง ฉันทะกได้ใช้สัญลักษณ์บ่งถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่ต่อหน้า อาทิเช่น มันขอออกไปสนามหญ้าเพื่อหาแมลง หรือกระรอกเป็นเพื่อนเล่น นอกจากนี้เขายังใช้ภาษาเพื่อล้อเล่น หรือบางครั้งเป็นการโกหก ไมล์กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

เขาเรียนรู้ว่าเขาควรใช้สัญลักษณ์ “สกปรก” เพื่อได้เข้าห้องน้ำไปเล่นเครื่องฉีดน้ำ เครื่องเป่าแห้ง หรือสบู่ ฯลฯ แทนที่จะเข้าไปใช้ห้องน้ำจริงๆ ... ครั้งหนึ่งฉันทะกขโมยอาหารจากกระเป่าของข้าพเจ้าในขณะที่มันดึงมือข้าพเจ้าไปในทิศทางตรงข้าม ในครั้งอื่น ๆ มันขโมยยางลบดินสอ แสร้งทำเป็นกลิ้งลงไป สนับสนุนสถานการณ์ดังกล่าวโดยอ้าปากออก และใช้สัญลักษณ์ “อาหาร-กิน” รวากับว่ามันกลิ้งยางลบลงไป อย่างไรก็ตามมันได้อมยางลบไว้ในปาก ซึ่งพบอีกครั้งในห้องซึ่งมันมักใช้ซ่อนสิ่งของอยู่เสมอ (Miles, 1993: 46-48 อ้างถึงใน DeGrazia, 1996: 197)

2. ข้อวิจารณ์การทดลอง

หากจะตัดสินถึงการมีศักยภาพทางภาษาในสิ่งมีชีวิตชนิดใด ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าหลักฐานที่สำคัญที่สุด คือการมีมโนทัศน์ สัตว์จะต้องแสดงถึงการมีมโนทัศน์โดย “ใช้” สัญลักษณ์ที่มีความหมายในสถานการณ์หนึ่งๆ เนื่องจากสัญลักษณ์ที่มีความหมายนั้น (หากยึดถือตามการตามการตีความของเดอกราเซีย) สามารถใช้เป็นพาหะของมโนทัศน์

ในกรณีของลิงเวอร์เวท ข้าพเจ้าเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวไม่สามารถที่จะยืนยันว่ามันใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมาย ในการแสดงสัญลักษณ์ถึงเสือดาว ลิงเวอร์เวทไม่ได้ใช้เสียง หรือท่าทางของมันบ่งถึง “เสือดาว” ลิงเวอร์เวทตอบสนองอย่างจำเพาะเจาะจง ต่อสิ่งเร้าที่จำเพาะเจาะจง พวกมันไม่สามารถมีมโนทัศน์ของเสือดาว เขี้ยว หรืออุ้งมือ เนื่องจากมันไม่สามารถประยุกต์ใช้สัญลักษณ์ใดๆ เพื่อบ่งถึงผู้ล่าต่างๆได้ในสถานการณ์อื่นๆเลย การส่งสัญญาณดังกล่าวไม่ต่างอะไรกับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ไม่สามารถพูดถึงเรื่องของความหมายได้ เห็นได้ชัดจากการรายงานของเซนนี่ และเซย์ฟาร์ท ที่ว่าลิงเวอร์เวทมีการส่งสัญญาณเพียง 4 ลักษณะหากลิงเวอร์เวทสามารถใช้สัญลักษณ์ได้จริง ในสถานการณ์ที่ซับซ้อนมันน่าจะแสดงศักยภาพทางการใช้สัญลักษณ์อื่นๆ

ได้ อย่างน้อยแม่ลิงเวอร์เวทน่าจะร้องเรียกลูกให้ตามมันมาได้ นอกจากนี้ยังไม่มีกรายงานถึงการใช้สัญญาณในชีวิตประจำวันในลักษณะอื่นนอกเหนือจากการเตือนภัยดังกล่าว

ในกรณีของลิงชิมแพนซี วาซอร์ และซาร่าดูจะเป็นตัวอย่างในการใช้สัญญาณอย่างมีความหมายมากกว่ากรณีของลิงเวอร์เวท วาซอร์สามารถใช้ภาษาโต้ตอบถึงสัตว์ และสิ่งของต่างๆ รวมถึงการใช้คำรวมกันในลักษณะของประโยคเพื่อขออาหาร ถึงแม้ว่ากรณีของวาซอร์อาจเป็นตัวอย่างไม่ดีให้เห็นถึงการเรียนรู้ไวยากรณ์ทางภาษาที่ไม่ดีนัก เนื่องจากการเรียงคำของมันเป็นไปอย่างไม่มีระเบียบแบบแผน แต่ในกรณีของซาร่าการที่มันสามารถทำตามคำสั่งของผู้ฝึกสอนได้อย่างถูกต้องในการใส่ผลไม้ลงในภาชนะที่ต้องการ แสดงว่ามันสามารถเชื่อมโยงคำกริยา “ใส่” กับคำนาม เช่น “แอปเปิ้ล” “กล้วย” “ถั่วงอก” “จาน” ซึ่งเป็นหลักฐานในการรู้ไวยากรณ์ทางภาษา

อย่างไรก็ดีจากหนังสือ Through our Eyes Only?: The Search for Animal Consciousness ดอว์กิน (Marian stamp Dawkins) ได้เสนอความเป็นไปได้ในความผิดพลาดของการทดลองเรื่องภาษาในลิงชิมแพนซี 3 อย่าง

1. ความผิดพลาดในลักษณะเดียวกับ ฮาน (Han) ยอดอัจฉริยะ^{*} ในการเรียนรู้ภาษาของชิมแพนซี เป็นไปได้ว่าผู้ฝึกสอนจะมีลำดับการสอนที่เรียงลำดับโดยมิได้ตั้งใจ เป็นผลทำให้ลิงชิมแพนซีตอบสนองต่อเจ้าของตามลำดับการฝึกฝนซึ่งหมายความว่ามันไม่ได้ใช้สัญญาณต่างๆอย่างมีความหมายดังที่เข้าใจ
2. ในการทดลอง ผู้ทำการทดลองอาจมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจผลการทดลองไปในแนวทางที่เราคาดหวังไว้
3. ลิงชิมแพนซีอาจทำตามขั้นตอนง่ายๆบางอย่างซึ่งดูเหมือนมันเรียนรู้ภาษา

จากแนวคิดของ ดอว์กิน เฮอร์บ เทอร์เรส (Herb Terrace) เลี้ยงดู และสอนภาษาสัญลักษณ์ให้แก่ลิงชิมแพนซีชื่อ นิม (Nim) ซึ่งเขาได้ใช้กล้องวิดีโอถ่ายภาพการสอนดังกล่าว เขาสรุปว่าในการเรียนรู้สัญลักษณ์ผู้สอนได้ใช้ลำดับในการสอนอยู่เสมอ นอกจากนี้แม้ผู้สอนไม่ได้ตั้งใจแต่พวกเขาแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งนิมสามารถสังเกตตอบสนองพฤติกรรมของผู้สอนเหล่านี้

^{*} ในอดีตเคยมีกรณีม้าอัจฉริยะชื่อฮาน (Hans) ที่เจ้าของอ้างว่าสามารถรู้ภาษา และตรรกะบางอย่างได้ โดยที่จริงแล้วเจ้าของฝึกฮานให้ตอบคำถามของเขาเรียงตามลำดับ ฮานนั้นอาศัยเพียงความจำลำดับคำถามให้ได้มันไม่ได้เรียนรู้ภาษา หรือตรรกะอย่างที่เข้าใจในตอนแรก

นั้นได้ซึ่งดูเหมือนมันตอบสนองต่อคำสั่ง เทอร์เรสสรุปว่า 10 เปอร์เซ็นต์ของการตอบสนองของนินนั้นเป็นของมันเอง แต่อีก 40 เปอร์เซ็นต์เป็นการตอบสนองการจัดลำดับการสนทนา และพฤติกรรมของผู้สนทนาดังกล่าว นอกจากนี้ในการใช้สัญลักษณ์ร่วมกันซึ่งดูเหมือนประโยคอาทิเช่น “ให้ดื่ม (give drink)” เทอร์เรสกล่าวว่านินใช้สัญลักษณ์ “ให้ดื่ม” ภายหลังจากเจ้าของถามว่า “นินดื่มไหม (Nim want drink?)” นินเพียงแค่เติมคำท้ายของคำถามของผู้ฝึกสอนเข้าไปต่อจากคำว่า “ให้” ซึ่งนี้แสดงให้เห็นถึงการทำตามขั้นตอนง่ายๆ บางอย่างซึ่งไม่ใช้การเรียนรู้ภาษา เทอร์เรสศึกษาการสอนภาษาชาวซอร์ ของการ์ดเนอร์ ผ่านทางวิดีโอต้นฉบับ ซึ่งเขากล่าวว่าขั้นตอนการสอนชาวซอร์นั้นมีปัญหาในลักษณะเดียวกับของนิน (อ้างถึงใน DeGrazia, 1994: 185-187)

เมื่อพรีแมคพยายามควบคุมการทดลองของเขาให้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้นโดยพยายามลดความผิดพลาดเช่นในกรณีของฮานยอดอัจริยะโดยการให้คนที่ไม่คุ้นเคยกับสัญลักษณ์พลาสติกเป็นคนออกคำสั่งซำร่า ผลปรากฏว่าซำร่าตอบสนองโดยเรียงสัญลักษณ์ในลักษณะสุ่มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นความเป็นไปได้ที่ซำร่ากำลังรอคำสั่งให้หยุดเรียงสัญลักษณ์จากผู้สั่งตามลำดับที่ได้เคยฝึกสอนไว้

ส่วนความผิดพลาดแบบที่ 2 ดังที่ดอร์คินได้เสนอไว้ก็สามารถพบเห็นในกรณีของซำร่าที่ใส่วัตถุลงในภาชนะตามคำสั่ง ดอร์คินกล่าวว่าเรามักจะ “เห็น” สิ่งที่เราต้องการจะเห็น เขาเชื่อว่าพรีแมคกล่าวว่าซำร่ารู้ไวยากรณ์ทางภาษาเนื่องจากมันสามารถทำตามคำสั่งที่ดูเหมือนรู้ไวยากรณ์ทางภาษา ซำร่านั้นต้องการเพียงแค่ทำตามคำสั่งเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในการทดสอบหนึ่งๆ ในการทดสอบนั้นแน่นอนว่าสิ่งที่ซำร่าพบอยู่ตรงหน้าคือผลไม้ และภาชนะ ซำร่าเพียงแค่หยิบผลไม้ใส่ลงในภาชนะ ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่สามารถสรุปได้ว่ามันรู้ความหมายของคำ บางทีซำร่าเพียงแค่เรียนรู้ในการขยับวัตถุไปมาเพื่อให้ได้รางวัลจากผู้ออกคำสั่งเท่านั้น ไวยากรณ์นั้นต้องการกฎบางอย่างในการใช้คำๆ หนึ่งอย่างสัมพันธ์กับคำอื่นๆ ในภาษา การสรุปของพรีแมคดังกล่าว ดอร์คินเห็นว่าไม่สามารถแสดงถึงความสามารถของซำร่าในการเรียนรู้ไวยากรณ์ได้

จากความผิดพลาดทางการทดลองเรื่องภาษาของสัตว์ที่ดอร์คินได้เสนอไว้ หากเราต้องการแสดงถึงศักยภาพทางภาษาของสัตว์ที่น่าเชื่อถือ การประยุกต์ใช้สัญลักษณ์ของสัตว์อย่างมีความหมายน่าจะอ้างจากจากใช้สถานการณ์ทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขของการทดสอบ เนื่องจาก การทดสอบศักยภาพทางภาษา เช่นในกรณีใส่ผลไม้ในภาชนะของซำร่าจำเป็นที่จะต้องเตรียมอุปกรณ์ และสถานการณ์อื่นทำให้เสี่ยงต่อการจัดลำดับการทดลองซ้ำๆ การแปลผลที่ผิดพลาดหรือการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งรางวัล หากเราสามารถสังเกตเห็นการใช้สัญลักษณ์ในชีวิตประจำ

วันของสัตว์เพื่อสำเร็จประโยชน์ในสถานการณ์หนึ่งๆ ข้าพเจ้าเชื่อว่าน่าจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาพิจารณาโดยปราศจากข้อสงสัยของดอร์คินได้

ในกรณีของโคโค และฉันทัก ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นศักยภาพทางภาษาของสัตว์ที่ชัดเจนที่สุด ข้าพเจ้าเห็นว่าโคโค และฉันทักสามารถประยุกต์ใช้สัญญะได้อย่างมีความหมาย ซึ่งปราศจากความผิดพลาด 3 ลักษณะที่ดอร์คินเสนอ สำหรับโคโค การสร้างคำใหม่ขึ้นมาเอง โดยรวมคำที่ได้รับการสอนเข้าด้วยกันถือเป็นหลักฐานที่ชัดเจนในการมีมโนทัศน์ นอกจากนี้ประโยคที่โคโคแสดงนั้นต่างจากกรณีของวาซอร์เนื่องจากไม่ได้ใช้เป็นการรวมคำอย่างไร้ระเบียบ ข้อความ “กัตที่นั่น” พร้อมชี้ขึ้นไปที่แผล หรือ การเรียกตัวเองว่า “กอริลล่าแดงบ้า” แสดงถึงการรู้ในหน้าที่ของคำแต่ละคำในประโยค โคโคไม่ได้เรียงคำต่างๆ สลับกันเพื่อรับของรางวัลในการทดสอบหนึ่งๆดังในกรณีวาซอร์ ส่วนคำถามเรื่องวันเกิดของโคโคแสดงถึงความตระหนักเรื่องเวลาในสัตว์ได้ ซึ่งหากสัตว์จะสามารถตระหนักในเรื่องเวลายังจำเป็นที่จะต้องมโนทัศน์เพื่อใช้ในการเชื่อมโยง หากมันไม่มีมโนทัศน์สิ่งที่มีผลกระทบต่อมันจะมีเพียงสิ่งที่อยู่ต่อหน้ามัน การแสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเช่นการ “กิน-นอน” ในวันเกิดซึ่งผ่านมา 6 วันแล้ว อย่างน้อยมันจะต้องมโนทัศน์สำคัญในการเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ

การใช้สัญญะบ่งถึงสิ่งที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ต่อหน้าของฉันทัก นับเป็นหลักฐานสำคัญไม่แพ้กันในเรื่องการมีมโนทัศน์ ฉันทักสามารถใช้สัญญะเพื่อขอออกไปเล่นข้างนอกกับสัตว์ชนิดอื่นๆที่ไม่เห็นในขณะนั้น รวมถึงการเรียนรู้ในการใช้สัญญะในลักษณะที่ซับซ้อนออกไป อาทิเช่น ใช้สัญลักษณ์ “สกปรก” เพื่อเข้าไปเล่นสนุกกับเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆในห้องน้ำ การใช้สัญญะในลักษณะดังกล่าวต้องอาศัยการเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่าในสถานการณ์ที่ต่างกันมันสามารถประยุกต์ใช้สัญญะเดียวกันในความหมายที่ต่างกันได้ ซึ่งตามทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์แล้วถือว่าเป็นเกมภาษาอย่างหนึ่ง

3. ประเมินทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับการตีความวิตต์เกนสไตน์ของเดอกราเซียที่สรุปว่าสัตว์ไม่มีภาษา อย่างไรก็ตามข้ออ้างหนึ่งที่นำมาสู่ข้อสรุปดังกล่าวเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เราเห็นได้ในชีวิตประจำวันว่าสัตว์ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันเพื่อใช้สัญญะอย่างมีความหมายได้ ข้อความในหนังสือของวิตต์เกนสไตน์ที่เกี่ยวกับสัตว์ก็เช่นเดียวกัน เดอกราเซียเห็นว่าข้อ

ความที่ได้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตในชีวิตประจำวัน การศึกษาอย่างละเอียดในรูปแบบชีวิต และพฤติกรรมของสัตว์นั้นอาจทำให้เราได้ข้อมูลที่แสดงถึงภาษาในสัตว์ได้

จากกรณีของโคโค และฉันทเด็ก เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าสัตว์บางชนิดสามารถมี ศักยภาพทางภาษาได้ โคโค และฉันทเด็กใช้สัญญาณเพื่อสื่อความหมายบางอย่างแก่ผู้เลี้ยงดู ซึ่งรวมถึงใช้เกมภาษา อาทิเช่นการโกหก ดังนั้นเมื่อสัตว์สามารถมีภาษา มันจึงสามารถตระหนัก ในเรื่องเวลา (การจำวันเกิดของโคโค) สามารถจริงใจหรือเสแสร้ง (การหลอกผู้เลี้ยงดูของฉันทเด็ก) และแน่นอนข้าพเจ้าเชื่อว่าเราสามารถกล่าวได้ว่ามันคิดได้อย่างที่มนุษย์คิดซึ่งไม่ได้เป็นเพียงความคิดแบบดั้งเดิม (primitive thinking) ที่สังเกตได้จากพฤติกรรมอีกต่อไป

อย่างไรก็ดีในบทนี้มีจุดประสงค์ที่จะนำการศึกษาร่วมสมัยเรื่องของสัตว์มากล่าวโจมตี ระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์ว่ามีทหรณะในเรื่องของสัตว์ที่ผิดพลาด ข้าพเจ้าเห็นว่าเราสามารถรับทหรณะของวิตต์เกนสไตน์ร่วมไปกับการมีภาษาของสัตว์จากการศึกษาดังกล่าว โดยทำความเข้าใจว่าข้อสรุปของวิตต์เกนสไตน์ในการขาดภาษาของสัตว์นั้นมาจากข้ออ้างเชิง ประจักษ์ที่เป็นการสังเกตในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะพบความขัดแย้งบ้างในการ ศึกษาศักยภาพต่างๆของสัตว์ที่ละเอียดยิ่งขึ้น ระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์นั้นข้าพเจ้าเห็นว่า สามารถมีข้อสรุปที่ยืดหยุ่นในเรื่องศักยภาพต่างๆในสัตว์ได้ เนื่องมาจากทหรณะของเขาให้ความสำคัญกับการสังเกตพฤติกรรม และข้อมูลเชิงประจักษ์ หากในอนาคตเรามีการทดลอง หรือการศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งอาจทำให้เราพบศักยภาพทางภาษา หรือการมีความคิดใน สัตว์ชนิดอื่นๆอีก ข้อมูลดังกล่าวข้าพเจ้าเห็นว่าจะสามารถนำมาใช้อย่างสอดคล้องไปกับทหรณะ ของวิตต์เกนสไตน์ได้เสมอ การโจมตีวิตต์เกนสไตน์นั้นข้าพเจ้าเห็นว่าทำได้ในทางเดียวคือโจมตี เรื่องธรรมชาติของภาษา ดังที่ได้กล่าวไปแล้วเราอาจรับความคิดของโพดอร์ เรื่องภาษาแห่งความ คิด (language of thought) ซึ่งสามารถนำไปสู่การทำความเข้าใจเรื่องจิต และภาษาจากอีกมุม มองหนึ่ง นอกเหนือจากนี้แล้วข้าพเจ้าเห็นว่าข้อมูลเชิงประจักษ์ใดๆมีผลแค่เพิ่มรายละเอียดใน เรื่องจิต และศักยภาพของสัตว์ หากขัดแย้งกับข้อมูลเก่าที่มีอยู่เดิมเราสามารถเลือกรับข้อมูลที่นำ เชื่อถือที่สุดไว้ ดังเช่นในตอนนี้อาจสรุปในระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์ได้ว่าสัตว์บาง ชนิดสามารถมีศักยภาพทางภาษา แทนที่เคยสรุปไว้ในบทที่แล้วว่าสัตว์ขาดภาษา ข้อมูล เชิงประจักษ์ที่ขัดแย้งกับข้อมูลเดิมไม่สามารถทำลายระบบความคิดของวิตต์เกนสไตน์ได้

บทที่ 5

บทสรุป

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับเดอกราเซียที่ดีความวิตต์เกนส์ไตน์โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับระบบปรัชญาโดยรวมของวิตต์เกนส์ไตน์ ในการตีความเกี่ยวกับเรื่องภาษาของสัตว์ เดอกราเซียตีความโดยมีข้ออ้างเป็นเนื้อหาปรัชญาภาษาของวิตต์เกนส์ไตน์ ร่วมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป การตีความเรื่องภาษาของสัตว์จึงได้ข้อสรุปออกมาไม่ขัดแย้งกับระบบปรัชญาของวิตต์เกนส์ไตน์ เกณฑ์การตัดสินจากพฤติกรรมเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่เราพิจารณาใช้มีนัยทางจิตใต้สำนึก ซึ่งหากพิจารณาประเด็นนี้ร่วมกับข้อความเกี่ยวกับสัตว์ต่างๆจะทำให้พบความสอดคล้องกันในเรื่องจิตของสัตว์ในระบบปรัชญาของวิตต์เกนส์ไตน์

ส่วนการตีความจากข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวอย่างเป็นเอกเทศนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการตีความวิตต์เกนส์ไตน์ที่ทำให้ได้ข้อสรุปออกนอกกรอบความคิดของเขา ตัวอย่างของเพรย์เป็นตัวอย่างที่ดีในการแสดงให้เห็นถึงพลังทางเหตุผลของข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว ข้อสรุปของเพรย์ที่ว่าสัตว์ไม่มีความตระหนักถึงตัวตนนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่สามารถเข้ากันได้กับระบบปรัชญาของวิตต์เกนส์ไตน์ เนื่องจากในทฤษฎีของเพรย์ แม้ในมนุษย์ยังไม่มีพฤติกรรมการแสดงออกในความตระหนักถึงตัวตน ซึ่งในระบบปรัชญาของวิตต์เกนส์ไตน์ หากมีนัยดังกล่าวจะมีใช้ได้จะต้องมีพฤติกรรมแสดงออก ประสบการณ์ทางจิต หรือสภาวะทางจิตใดๆโดยตัวของมันเองไม่มีบทบาทในเกมภาษา

ในกรณีของโรลลิน ข้าพเจ้าเห็นว่าเขาเข้าใจข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัวผิดทำให้การตีความของเขาไม่น่าเชื่อถือ โรลลินเข้าใจว่าตนเองโจมตีข้อถกเถียงเรื่องภาษาเฉพาะตัว ซึ่งในความเป็นจริงเขากำลังโจมตีปรัชญาภาษาโดยรวมของวิตต์เกนส์ไตน์อยู่ ข้าพเจ้าเห็นว่าข้อสรุปของการตีความของเขาที่ว่าสัตว์ไม่มีนัยนั้นเป็นการตีความที่ถูกต้อง เพียงแต่ต้องปรับข้ออ้างเสียใหม่ก็จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจข้อความเกี่ยวกับสัตว์ของวิตต์เกนส์ไตน์ได้

ในทฤษฎีของข้าพเจ้าระบบปรัชญาของวิตต์เกนส์ไตน์โดยรวมนั้น พฤติกรรมของสัตว์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจกับประสบการณ์ทางจิต หรือศักยภาพใดๆในสัตว์ ในการตอบคำถามเกี่ยวกับสถานะทางศีลธรรมของสัตว์ ในทฤษฎีของวิตต์เกนส์ไตน์ พฤติกรรมของสัตว์สามารถใช้เป็นคำตอบได้ว่าสัตว์ชนิดใดมีสภาวะทางจิต หรือศักยภาพที่เพียงพอต่อการ

กล่าวว่ามันมีผลประโยชน์ (interest) ซึ่งเป็นเหมือนใบผ่านทางไปสู่การมีสถานะทางศีลธรรมของมันหรือไม่ หากเราใช้ระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์ ข้าพเจ้าเห็นว่าทฤษฎีของเขาค่อนข้างตรงกับสามัญสำนึก คือสัตว์สามารถมีการรับรู้ ความรู้สึก อารมณ์ ความคิด ความเชื่อ สัตว์ขาดเพียงศักยภาพทางภาษา ซึ่งไม่สามารถทำให้มันคิดเชื่อมโยงในลักษณะที่ซับซ้อน ตลอดจนไม่สามารถใช้เหตุผลได้

อย่างไรก็ดีสำหรับในสัตว์บางชนิด ในกรอบระบบปรัชญาของวิตต์เกนสไตน์ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากมีการศึกษาพฤติกรรม และรูปแบบชีวิตอย่างดีพอเราจะสามารถพิสูจน์ถึงศักยภาพทางภาษาในสัตว์ได้ ซึ่งถือว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาในเรื่องจิต และศักยภาพในสัตว์ในกรอบความคิดของวิตต์เกนสไตน์ สำหรับการโต้แย้งวิตต์เกนสไตน์ข้าพเจ้าเห็นว่าต้องโต้แย้งในเรื่องธรรมชาติของภาษา ซึ่งอาจรับแนวคิดของโฟดอร์ (Jerry Fodor) ที่มองธรรมชาติของภาษาต่างออกไปจากทฤษฎีของวิตต์เกนสไตน์ การรับแนวคิดทางภาษาแบบอื่นข้าพเจ้าเชื่อว่าจะสามารถเปิดโอกาสให้รับแนวคิดทางจิตของสำนักอื่นที่ต่างไปจากของวิตต์เกนสไตน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

- Budd, M. Wittgenstein's Philosophy of Psychology. London: Routledge, 1989.
- Cheney, D.L., and Seyfarth, R.M. How Monkeys See the World: Inside the Mind of Another Species. Chicago: University of Chicago Press, 1990.
- Dawkins, M.S. Through Our Eyes Only?: The Search for Animal Consciousness. Oxford: Freeman, 1993.
- DeGrazia, D. Taking Animals Seriously: Mental Life and Moral Status. New York: Cambridge University Press, 1996.
- DeGrazia, D. "Wittgenstein and the Mental Life of Animals" In Andrew J.Reck.,ed. History of Philosophy Quarterly Vol11,no1(1994): 121-137.
- Dent, N.J.H. "Varieties of desire" In Proceedings of the Aristotelian Society. Supplementary, Vol,1 (1976): 153-175.
- Denton, D. The Pinnacle of Life: Consciousness and Self-Awareness in Humans and Animals. Sydney: Allyn & Unwin, 1993.
- Fodor, J.A. The Language of Thought. Sussex: Harvester Press, 1975.
- Fogelin, R.J. Wittgenstein. London : Routledge&Kegan Paul,1976
- Frey, R.G. Interests and Right: The Case Against Animals. Oxford: Clarendon Press, 1980.
- Gardner,R.A., B.T.Gardner, and T.E. Van Dantfort, eds. Teaching Sign Language to Chimpanzees. Albany: SUNY Press, 1989.
- Gould, C.G.,and Gould, J.L. The Animal Mind. New York: Scientific American Library, 1994.
- Grayling, A.C. Wittgenstein. Oxford: Oxford University Press,1988.
- Hacker, P.M.S. Wittgenstein, Meaning and Mind. Oxford: Blackwell, 1990.
- Kenny, A. Wittgenstein. London: The Penguin Press,1973.
- Miles, H.L.W. "Language and the Orang-utan: The Old 'Person' of the Forest," In The Great Ape Project: Equality Beyond Humanity. Eds. P. Cavalieri and P.Singer, pp. 42-57. New York: St. Martin's Press, 1993.
- Patterson, F., and Gordon, W. "The Case of Personhood of Gorillas" In The Great Ape Project: Equality Beyond Humanity. Eds. P.Cavalieri and P.Singer. London: Fourth Estate, 1993.

- Pitcher, G. The Philosophy of Wittgenstein. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1964.
- Premack, D., and Premack, A.J. The Mind of an Ape. New York: W.W.Norton, 1983.
- Rollin, B.E. The Unheeded Cry: Animal Consciousness, Animal Pain, and Science. Ames: Iowa State University Press, 1989.
- Singer, P. Animal Liberation. New York: New York Review, 1990.
- Strawson, P.F. Individuals. London: Methuen, 1964.
- Terrace, H.S. Nim. New York: Knopf, 1979.
- Tooley, M. "Abortion and Infanticide" In Philosophy and Public Affairs. 2 (1972): 37-65
- Wittgenstein, L. The Blue and Brown Books. ed. R.R. Oxford: Basil Blackwell, 1975.
- Wittgenstein, L. Philosophical Investigations. 2nd.ed., trans G.E.M. Anscombe. New York: The MacMillan Company, 1967.
- Wittgenstein, L. Tractatus Logico-Philosophicus, trans. D.F. Pears and B.F. McGuinness. London: Routledge and Kegan Paul, 1971.
- Wittgenstein, Zettel, 2nd.ed. trans. G.E.M. Anscombe, eds. G.E.M. Anscombe and G.H. von Wright. Oxford: Basil Blackwell, 1988.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายธน วงศ์เครือมั้น เกิดวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2518 ที่จังหวัดตรัง จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี จากภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2539 เข้าศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย